

APOKALYPSA

David Herbert Lawrence

Městská knihovna v Praze

e-kniha • Praha • 2019

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Apokalypsa

David Herbert Lawrence

Přeložil Petr Fantys

Znění tohoto textu vychází z díla [Apokalypsa](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Garamond v roce 2002. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (David Herbert Lawrence: Apokalypsa), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 7. 1. 2019.

OBSAH

JEDNA.....	6
DVĚ	12
TŘI.....	15
ČTYŘI	20
PĚT	24
ŠEST	32
SEDM.....	46
OSM.....	50
DEVĚT	52
DESET.....	60
JEDENÁCT.....	67
DVANÁCT.....	69
TŘINÁCT	73
ČTRNÁCT.....	76
PATNÁCT.....	83
ŠESTNÁCT.....	87
SEDMNÁCT.....	96
OSMNÁCT	100
DEVATENÁCT.....	104
DVACET	107
DVACET JEDNA	108
DVACET DVA.....	109
DVACET TŘI	114

JEDNA

Apokalypsa znamená prostě Zjevení, i když na tomto zjevení nic prostého není, neboť už téměř dva tisíce let si lidé lámou hlavu nad tím, co přesně se zjevuje ve všech těch orgiích mystifikací. A ze všech biblických knih je právě Zjevení zřejmě považováno za nejméně přitažlivé.

Takový je alespoň můj první pocit. Od nejranějších let až do věku dospělosti mi jako každému nonkonformistovi dennodenně vlévali bibli do mého bezmocného vědomí, až jí bylo téměř úplně celé nasáklé. Už dlouho předtím, než člověk uměl vůbec myslet, nebo jen přibližně chápat, mu tímto biblickým jazykem, těmito „dávkami“ bible *proplachovali* mysl a vědomí, až se do nich zcela nasály a staly se autoritou, jež ovlivňovala veškeré emocionální a myšlenkové procesy. Přestože jsem svou bibli už „zapomněl“, dokonce i teď stačí, abych se začetl do nějaké kapitoly, a uvědomím si, že ji znám s neměnnou jistotou, jež mi téměř způsobuje nevolnost. Musím se přiznat, že na ni zprvu reaguji nelibostí, silnou nechutí a dokonce odporem. Samotným mým instinktům je bible *odporná*.

Dnes už celkem dobře vím proč. Nejenže mi ji den co den, rok co rok, chtě nechtě, vlévali do mého dětského vědomí, bez ohledu na to, jestli ji vůbec mohlo vstřebat. Oni mi také den co den, rok co rok, podávali její výklad, dogmatický a pokaždé mravoučný výklad, ať už jsem byl ve škole, či v nedělní škole, doma, ve Spolku abstinentů nebo v Křesťanské snaze. Výklad byl pokaždé stejný a nezáleželo na tom, jestli jej podává teolog na kazatelně nebo mohutný kovář, který mě v nedělní škole učil. Nejenže bibli svými slovy nadupali do mého vědomí tak, jako když dupot nesčetných podrážek zanechává stopy na tvrdě udusané hlíně. Ty stopy byly zároveň mechanicky stejné. Byl to zcela ustálený výklad a člověk tudíž ztratil veškerý skutečný zájem.

Tento princip se obrací sám proti sobě. Zatímco židovská poezie prostupuje vašimi emocemi a představivostí a židovská morálka vašimi instinkty, mysl se stává nepoddajnou a imunní, až nakonec veškerou autoritu bible zcela odvrhne a s jakousi ošklivostí se od těchto knih odvrací úplně. A přesně takto to dopadlo s mnoha lidmi mé generace.

Kniha totiž žije jen do té doby, dokud její význam zůstává neprozkoumán. Jakmile se tak stane, kniha okamžitě umírá. Je přímo úžasné, že kniha bývá úplně jiná, když si ji znovu přečtu po pěti letech. Některé knihy tím ohromně získávají a stávají se něčím zcela novým. Jsou tak překvapivě jiné, že člověk začne zpochybňovat svou vlastní identitu. Jiné knihy tím zase naopak mnoho ztratí. Četl jsem znovu *Vojnu a mír* a velmi mě udivilo, jak málo na mě ten román působí. Byl jsem téměř zděšen při pomýšlení na to, v jakém jsem byl kdysi vytržení, jež jsem tentokrát vůbec nepociťoval.

Přesně tak to bývá. Jakmile je význam knihy prozkoumán, jakmile je *poznána* a její smysl se ustálí nebo pevně stanoví, znamená to pro ni smrt. Kniha může žít jenom tehdy, pokud má moc na nás zapůsobit, tedy zapůsobit *jinak* – pokud nám bude připadat *jiná* pokaždé, když ji čteme. Záplava plytkých knih, které se skutečně vyčerpají během jediného čtení, vede moderního člověka k názoru, že každá kniha je stejná a že s ní může být hotov během jediného čtení. Jenže tak to není. A moderní člověk si to postupně opět uvědomí. Skutečnou radost z knihy získáme, jestliže ji čteme pořád znovu a znovu a pokaždé nám připadá jiná, pokaždé v ní nacházíme další význam, další rovinu významů. Jako obvykle je to otázka hodnot: jsme zavaleni *množstvím* knih a už si sotva uvědomujeme, že kniha může mít hodnotu – stejnou hodnotu, jakou má šperk nebo krásný obraz, do něhož se pohled může nořit pořád a pořád hlouběji a získávat tak pokaždé pronikavější zážitek. Je mnohem a mnohem lepší číst v jistém časovém rozmezí jednu knihu šestkrát než číst šest zcela různých knih. Neboť když člověka určitá kniha vyzve, aby

si ji přečetl šestkrát, bude to pokaždé hlubší zážitek a obohatí to celou duši – jak její emocionální, tak i mentální část. Pokud však přečtete šest knih jen jednou, není to nic jiného než pouhé hromadění povrchního zájmu, tíživé hromadění moderní doby, množství postrádající skutečnou hodnotu.

V současné době vidíme, že čtenářská obec se dělí do dvou skupin: první tvoří obrovská masa lidí, která čte pro zábavu a z chvilkového zájmu; druhá je pouhou menšinou toužící po knihách, jež mají hodnotu samy o sobě, po knihách, které přinášejí hlubokou a stále hlubší a hlubší zkušenost.

Bible je knihou, kterou pro nás, nebo alespoň pro některé z nás, dočasně umrtvili tím, že jí svévolně vtiskli neměnný význam. Známe ji tak důkladně – tedy alespoň její povrchní a populární význam –, že už je pro nás zcela mrtvá, že už nám vůbec nic nedává. Ještě horší je však to, že v souladu s naším dávným zvykem, jenž téměř hraničí s instinktem, nám vnucuje všechny ty pocity, které jsou nám teď tak protivné. Bible nám nevyhnutelně vnucuje pocit „modlitebný“ a nedělní školy, který se nám přímo hnusí. Chceme se zbavit vší té *vulgárnosti* – neboť o vulgárnost zde jde především.

Při povrchním pohledu je právě Zjevení pravděpodobně tou nejodpornější ze všech biblických knih. Než mi bylo deset, jistě jsem tu knihu slyšel a četl nejméně desetkrát, aniž bych to vůbec věděl, nebo tomu věnoval skutečnou pozornost. A jsem si jist, že aniž bych o tom věděl nebo přemýšlel, vzbuzovala ve mně opravdovou nelibost. Od raného dětství, aniž bych si to vůbec uvědomoval, jsem zcela jistě nesnášel tu křiklavou velkohubost, ten pompézní, okázalý a hlučný způsob, jakým všichni bibli četli, ať už to byli pastoři, učitelé nebo jen obyčejní lidé. Ten „pastorský“ hlas jsem nenáviděl až do morku kostí. A vzpomínám si, že ten hlas byl vůbec nejhorší, když nabubřele deklamoval nějakou část Zjevení. Dokonce i věty, které mě stále ještě fascinují, si nedokážu připomenout, aniž bych se přitom celý neotrásl, protože pořád ještě zřetelně slyším

nonkonformistického duchovního, jak říká: „A viděl jsem nebesa otevřená, a hle, bílý kůň, a na něm sedí jezdec, který má jméno...“ Zde se má paměť náhle zastaví a úmyslně vymazává poslední slova: „Věrný a Pravý.“ Už jako dítě jsem nenáviděl alegorii – když lidé mají jména pouhých vlastností, jako ona bytost na bílém koni, jež se nazývá „Věrný a Pravý“. Ze stejného důvodu jsem nikdy nebyl schopen přečíst *Poutníkovu cestu*. Když jsem se jako malý chlapec dozvěděl od Eukleida, že celek je významnější než část, okamžitě jsem věděl, že se tím řeší můj problém s alegorií. Člověk je něco víc než pouhá Věrnost a Pravda, a pokud jsou lidé jen zosobněním vlastností, přestávají být pro mě lidmi. Přestože jsem jako mladík téměř zbožňoval Spensera a jeho *Královnu víl*, jeho alegorie bylo pro mě těžké překousnout.

Apokalypsa je mi však protivná – a byla mi ostatně protivná už od raného dětství. Nevkusná je především její fantastická básnická obraznost, neboť postrádá jakoukoliv přirozenost. „A před trůnem moře jiskřící jako křišťál a uprostřed a kolem trůnu čtyři živé bytosti plné očí zpředu i zezadu: První podobná lvu, druhá býku, třetí měla tvář člověka, čtvrtá byla podobna letícímu orlu. A všechny čtyři bytosti jedna jako druhá měly po šesti křídlech a plno očí hledících ven i dovnitř. A bez ustání dnem i nocí volají: ‚Svatý, svatý, svatý Hospodin, Bůh všemohoucí, ten který byl a který jest a který přichází.‘“

Podobné pasáže popuzovaly a otravovaly moji chlapeckou mysl svou pompézní nepřirozeností. Jestli jde o obrazy, představivost si je sotva může zobrazit, neboť jak mohou být čtyři živé bytosti „plné očí zpředu i zezadu“? A jak mohou být „uprostřed a kolem trůnu“? Přece nemohou být někde a zároveň někde jinde. Jenže právě tak tomu v Apokalypse bývá.

Ano, mnohé z těchto obrazů jsou naprosto nebásnické a libovolné a některé jsou přímo odporné – například všechno to brodění se v krvi, v krvi smáčená jezdcova košile a lidé vypraní v krvi Beránka. Rovněž

takové výrazy jako „hněv Beránka“ jsou na první pohled směšné. Jsou to však nejvelkolepější výrazové prostředky a obrazy všech nonkonformistických modliteben a kaplí v Anglii a Americe – a také všech Armád spásy. A tvrdí se, že životaschopné náboženství bylo ve všech dobách možné pozorovat hlavně u nevzdělaných lidí nižších vrstev.

Je možné pozorovat, že u nevzdělaných lidí nižších vrstev je Zjevení stále ještě mohutně rozšířeno. Domnívám se, že mělo, a možná pořád má, větší vliv než evangelia nebo nejvýznamnější epištoly. Úterní kongregace horníků a jejich manželek, jež se koná za temného zimního večera ve velké letniční modlitebně připomínající stodolu, má pro velký soud nad králi a vládci a nad nevěstkou usazenou nad vodami jistě značné pochopení. A velká písmena jména BABYLON VELIKÝ, MATKA VŠEHO SMILSTVA A VŠECH OHAVNOSTÍ NA ZEMI rozechvívají dnešní staré horníky stejně, jako rozechvívaly skotské puritánské venkovany a ty nejzuřivější z prvních křesťanů. Veliký Babylon představoval pro první podzemní křesťany Řím – veliké město a veliké impérium, které je pronásledovalo. A veliké bylo rovněž uspokojení ze soudu nad ním a z toho, že se svými králi a vším tím bohatstvím a pánovitostí bylo nuceno zvolat „běda“ nad svou naprostou zkázou. Po reformaci byl Babylon opět ztotožňován s Římem, ale tentokrát s Římem papežovým. A z protestantské a nonkonformistické Anglie a Skotska se s velkým křikem opět ozval soud Jana Teologa: „Padl, padl veliký Babylon a stal se doupětem démonů, skrýší všech nečistých duchů a každého zlověstného a nenáviděného ptáka“. V dnešní době lidé ta slova stále ještě deklamují a občas je stále ještě chrlí na papeže a římské katolíky, kteří, jak se zdá, znovu zvedají hlavu. Dnes však Babylon častěji představuje bohaté a zkažené lidi, žijící v přepychu a smilstvu někde na nějakém vzdáleném a neurčitém místě – v Londýně, New Yorku, nebo v městě ze všech nejhorších, v Paříži –, aniž by kdy v životě vkročili do „modlitebny“.

Když je člověk chudý a *nepokorný* – chudí totiž mohou být poslušní, ale opravdu pokorní v křesťanském slova smyslu nejsou

nikdy –, je pro něj velmi příjemné dovést své veliké nepřátele k naprosté zkáze a porážce a sám vyrůst do majestátní velikosti. A nikde jinde to není vyjádřeno tak úžasně jako v Apokalypse. V Ježíšových očích byl velikým nepřítelem farizej, který neustále mluví o liteře zákona. Jenže pro horníka či továrního dělníka je tento farizej příliš vzdálený a rafinovaný. Armáda spásy na rohu ulice málokdy blouzní o farizejích. Blouzní o krvi Beránka, o Babylonu, Siónu a hříšnicích, o veliké nevěstce, o andělech volajících běda, běda, běda! a o nádobách, které rozlévají strašlivé pohromy. A především o spáse, o tom, že spasení usednou na trůnu vedle Beránka, o království věčné blaženosti a o věčném životě v nádherném městě z jaspisu, jež má brány z perel – o městě, které „nepotřebuje ani slunce ani měsíc, aby mělo světlo“. Když posloucháte členy Armády spásy, dozvíte se, že budou velcí a vznešení. Ano, velcí a vznešení, neboť oni se do nebe dostanou. A *Potom* nám teprve ukážou, jak to doopravdy je. Potom se ty, nadřazená osobo, nebo ty, Babylone, dostaneš tam, kam patříš: rovnou do pekla, kde tě čeká jen pekelná síra.

Zjevení se nese přesně v tomto duchu. Pokud jsme tuto afektovanou knihu přečetli už několikrát, bude nám připadat, že ve skutečnosti měl Jan Teolog velkolepý plán, jak vyhladit a rozdrtit každého, kdo nepatřil mezi vyvolený lid, a jak se sám potom vyšplhat přímo na Boží trůn. Nonkonformisté přijali tuto židovskou představu o vyvoleném lidu za svou. Byli „to“ právě oni – ti vyvolení či „spasení“. A také přijali za svou židovskou představu o konečném vítězství a vládě onoho vyvoleného lidu. Věčně poražení se stanou věčnými vítězi – tam nahoře v nebi. Nesedí na trůnu nyní, ale budou sedět na klíně Beránka, který byl na trůn dosazen. Toto učení hlásá každý večer Armáda spásy a můžeme ho slyšet v každé nonkonformistické modlitebně či letniční kapli. Není to Ježíš, je to Jan. Není to evangelium, je to Zjevení. Je to lidové náboženství, jež se tolik liší od náboženství myslícího.

DVĚ

Nebo to alespoň lidové náboženství bylo, když jsem byl ještě chlapec. Vzpomínám si, že jako dítě jsem často uvažoval nad jakýmsi zvláštním sebezbožněním, jež bylo patrné u nevzdělaných náboženských vůdců a zvláště u lidí z metodistických církví. Nebyli to vůbec žádní svatoušci nebo pokrytci a člověk proti nim nemohl mít vůbec nic – proti těmto horníkům, kteří hovořili s těžkým přízvukem a vedli letniční shromáždění. Pokorní a kající však rozhodně nebyli. Vraceli se domů ze šachty a energicky usedali k večeři. Manželky a dcery je vždycky ochotně běžely obsloužit a synové je poslouchali bez jediné známky odporu. Domov to byl drsný, ale nikoliv nepříjemný, a panoval v něm podivný nekultivovaný pocit mystéria či moci, jako kdyby tito muži ze sboru moc skutečně získávali odněkud shůry. Nikoliv láska, ale drsný, poněkud divoký a tak trochu „mimořádný“ pocit moci. Byli si velmi *jisti* a jejich manželky jim zpravidla projevovaly naprostou pokoru. Řídili sbor, takže mohli řídit i domácnost. Často jsem o tom přemýšlel a docela se mi to líbilo. Stejně mi to však připadalo poněkud „prosté“. Domnívám se, že moje matka, jež byla kongregacionalistka, nikdy nenavštívila metodistické shromáždění. A rozhodně nebyla ochotna projevovat svému manželovi naprostou pokoru. Kdyby její manžel byl skutečným náboženským neomalencem, jistě by se stala mnohem poddajnější. Ano, právě neomalenost byla nápadnou vlastností mužů ze sboru. Šlo však o zvláštní druh neomalenosti – o neomalenost takříkajíc povolenou shůry. Nyní už vím, že za značný díl této zvláštní náboženské neomalenosti může Apokalypsa.

Až po mnoha letech – poté, co jsem si něco přečetl o srovnávacím náboženství a náboženských dějinách – mi teprve došlo, jakáže to podivná kniha inspirovala horníky k takovému rapodivnému

pocitu mimořádné autority a náboženské neomalenosti, jaký projevovali během těch temných úterních večerů na letničních a beauvalských shromážděních. Ty zvláštní zázračně temné večery na severu střední Anglie, kdy se v modlitebně ozývalo syčení plynového osvětlení a burácení silných hornických hlasů. Lidové náboženství: náboženství sebezbožnění a moci, náboženství moci, jež bude trvat navěky – náboženství temnoty. Žádné naříkavé volání: „Ved’ mě, vlídné světlo!“

Čím déle člověk žije, tím zřetelněji si uvědomuje, že jsou pouze dva druhy křesťanství. Jedno se upíná k Ježíši a k přikázání „Navzájem se milujte!“ a to druhé se soustředí na Apokalypsu, a nikoliv na Pavla, Petra nebo Jana Miláčka Páně. Křesťanství něžnosti sice existuje, ale pokud mohu soudit, je zcela potlačeno křesťanstvím sebezbožnění – sebezbožnění ponížených.

Není vyhnutí. Lidstvo bylo a vždycky bude rozděleno na aristokraty a demokraty. Nejčistší aristokraté učili během křesťanské éry demokracii. A nejčistší demokraté se zase pokoušeli proměnit v nejsvrchovanější aristokraty. Ježíš byl aristokrat, stejně jako apoštol Jan a Pavel. Pouze velký aristokrat je schopen velké něhy, mírnosti a nezištnosti – velké něhy a mírné síly. Od demokrata se můžeme dočkat něhy a mírné slabosti – to je sice pravda. Obvykle se však od něj dočkáme tvrdosti.

Nehovoříme nyní o politických stranách, ale o dvou druhích lidské přirozenosti: O těch, kteří se ve své duši cítí silní, a o těch, kteří se cítí slabí. Ježíš, Pavel a větší z Janů se cítili silní. Jan z Patmu se v jádru své duše cítil slabý.

V Ježíšově době ztratili vnitřně silní lidé touhu vládnout na zemi. Přáli si zbavit svou sílu pozemské vlády a pozemské moci a obrátit ji k jiné formě života. Pak se začali probouzet ti slabí a zavládl u nich pocit *nadměrné* domýšlivosti. Začali vyjadřovat svou zuřivou nenávist vůči těm „očividně“ silným, vůči lidem se světskou mocí.

Náboženství, a zvláště křesťanské náboženství, tudíž začalo mít dvojí tvář. Náboženství silných hlásalo asketismus a lásku. A náboženství slabých zase hlásalo *Pryč se silnými a mocnými, ať jsou velebeni chudí*. Jelikož na světě vždycky žije víc slabých lidí než těch silných, druhá tvář křesťanství zvítězila a bude vítězit i nadále. Pokud se slabým nebude vládnout, budou vládnout oni a to je vše. A vláda slabých znamená *Pryč se silnými!*

Nejvyšší biblickou autoritou pro toto zvolání je Apokalypsa. Slabí a rádoby pokorní smetou z povrchu zemského veškerou světskou moc, slávu a bohatství a pak ti skutečně slabí budou vládnout. Bude to milénium rádoby pokorných světců, na něž je hrůza jen pomyslet. Jenže právě o to dnešnímu náboženství jde – pryč se všemi silnými, pryč se svobodným životem, ať zvítězí slabí, ať vládnou ti rádoby pokorní. Náboženství sebezbožnění slabých, vlády těch rádoby pokorných. To je duch dnešní společnosti – a platí to jak pro náboženství, tak pro politiku.

TŘI

A právě takové bylo náboženství Jana z Patmu. Tvrdí se, že Apokalypsu dopsal až v pozdním věku v roce 96 po Kristu. Toto datum stanovili vědci moderní doby na základě „vnitřních důkazů“.

V raném křesťanství tedy existovali tři Janové. Prvním byl Jan Křtitel, jenž křtil Ježíše a který si podle všeho založil vlastní náboženství, nebo alespoň sektu hlásající podivné učení, jež se rozšiřovalo ještě mnoho let po Ježíšově smrti. Dalším byl apoštol Jan, o němž se předpokládá, že napsal čtvrté evangelium a některé epištoly. A konečně náš Jan z Patmu, který žil v Efesu a za nějaký náboženský přestupek proti římskému státu jej uvěznil na ostrově Patmos. Nicméně po několika letech byl z ostrova propuštěn, vrátil se do Efesu a podle legendy se dožil úctyhodného věku.

Dlouho se věřilo, že apoštol Jan, jemuž připisujeme čtvrté evangelium, napsal rovněž Apokalypsu. Není však možné, že by tato dvě díla napsal tentýž autor – dost výrazně se totiž od sebe liší. Autor čtvrtého evangelia byl bezpochyby kultivovaným „řeckým“ Židem, jedním z velkých inspirátorů mystického, „milujícího“ křesťanství. Jan z Patmu musel mít zcela odlišnou povahu. A zcela jistě nás inspiruje k velmi odlišným pocitům.

Když se vážně a kriticky pustíme do čtení Apokalypsy, uvědomíme si, že odhaluje nadmíru důležitou část křesťanského učení, v níž není ani stopy po skutečném Kristu, po skutečném evangeliu či tvůrčím duchu křesťanství. A přesto je toto učení možná tím nejúčinnějším v celé bibli, což znamená, že po celou éru křesťanství mělo na průměrné lidi větší účinek než všechny ostatní biblické knihy. Vypadá to, že Janova Apokalypsa je dílem průměrného intelektu – dílem, jež intenzivně působilo a působí na všechny lidi průměrného intelektu v každé zemi a v každém století. Je dost

zvláštní, že už od prvního století byla přes svou nesrozumitelnost největším zdrojem inspirace pro široké masy křesťanů – a široké masy vždycky znamenají průměrnost. Ke své hrůze si rovněž uvědomíme, že se v dnešní době nesetkáváme s Ježíšem nebo Pavlem, ale právě s Janem z Patmu.

Křesťanské učení lásky bylo i v tom nejlepším případě pouhou vytáčkou. Dokonce i Ježíš měl vládnout „až potom“, na onom světě – až bude jeho láska přeměněna v neotřesitelnou moc. Toto vládnutí ve věčné blaženosti na onom světě sahá až ke kořenům křesťanství a je pochopitelně pouhým výrazem bezmocné touhy vládnout tady a teď. Židé nechtěli zůstat stranou – byli odhodláni vládnout na zemi. Poté, co byl kolem roku 200 před Kristem podruhé srovnán se zemí chrám v Jeruzalémě, začali si představovat příchod bojovného a vítězného mesiáše, jenž dobude svět. Křesťané tuto představu převzali ve formě druhého příchodu Krista, který se objeví, aby dal křesťanskému světu poslední výprask a ustanovil vládu svatých. Jan z Patmu prodloužil celkem krátké trvání této vlády svatých (dříve to bylo přibližně čtyřicet let) na velkolepě zaokrouhlené tisíciletí, a lidské představivosti se tak zmocnilo milénium.

Do Nového zákona se tak vplížil velký nepřítel křesťanů – duch moci. Po celou dobu byl ďáblu tak skvěle znemožněn přístup, jenže nakonec vklouzl dovnitř v apokalyptickém přestrojení a sám sebe na konci knihy korunoval jako Zjevení.

Je třeba zdůraznit jednou provždy: Zjevení je zjevením nehasnoucí lidské vůle k moci, jejího posvěcení a jejího konečného vítězství. I když budeš muset trpět jako mučedník a i když přitom bude nutno zničit celý vesmír, přesto, ach přesto, ó křesťane, budeš vládnout jako král a tvoje noha bude šlapat na krky tvých starých pánů!

Právě toto je poselství Zjevení.

Stejně jako bylo nutné, aby měl Ježíš mezi svými učedníky nějakého Jidáše Iškariotského, muselo být v Novém zákoně i Zjevení.

Proč? Protože lidská přirozenost si ho žádá a bude si ho žádat vždycky.

Ježíšovo křesťanství oslovuje pouze část naší přirozenosti. A velkou část opomíná. Tuto část, jak nám dokazuje Armáda spásy, oslovuje Zjevení.

Náboženství askeze, meditace a sebepoznání je pouze pro jednotlivce. Člověk je však jednatel jen částí své přirozenosti. Další velká část jeho přirozenosti má kolektivní charakter.

Náboženství askeze, meditace, sebepoznání a čisté morálky je pro jednotlivce, a to ještě nikoliv pro celé jednotlivce. Vyjadřuje však individuální stránku lidské přirozenosti. Tuto stránku lidské přirozenosti odděluje. A tu druhou stránku lidské přirozenosti, stránku kolektivní, zase odstraňuje. Nejnižší vrstva společnosti je vždycky neindividuální, takže je v ní nutno hledat onen druhý projev náboženství.

Taková náboženství askeze, jakými jsou například buddhismus, křesťanství nebo Platonova filozofie, jsou pro aristokraty – aristokraty ducha. Aristokraté ducha nacházejí naplnění v sebeuvědomění a ve službě druhým. Služ chudým. Komu však budou sloužit chudí? To je závažná otázka. A Jan z Patmu na ni dává odpověď. Chudí budou sloužit sami sobě a starat se o své vlastní sebezbožnění. Když ale říkáme chudí, nemáme tak zcela na mysli nuzáky – míníme tím duše, jež mají zcela kolektivní charakter, ony příšerně „prostřední“ duše, jež postrádají jakoukoliv aristokratickou jedinečnost a osamocenost.

Těmito prostředními dušemi jsou lidé širokých mas. *Nemají* v sobě onen aristokratický individualismus, který vyžaduje Kristus, Buddha či Platon. Schovávají se tedy v masách a tajně usilují o své vlastní konečné sebezbožnění. Jsou to Patmosané.

Člověk může být křesťanem, buddhistou nebo platonikem, jen když je sám. Sochy Krista i Buddhy to dosvědčují. Když se člověk ocitne mezi jinými lidmi, objeví se rozdíly a vytvoří různé úrovně.

Jakmile se Ježíš ocitne mezi jinými lidmi, je aristokratem, je pánem. Buddha je vždycky Pán Buddha. František z Assisi, který se tak snaží být pokorný, ve skutečnosti nachází jemný způsob, jak získat nad svými následovníky absolutní moc. Shelley nemohl *snést* pocit, že je ve svém okolí aristokratem. Lenin byl tyranem v otrhaných šatech.

Přesně tak to bývá! Moc existuje a vždycky existovat bude. Jakmile se sejdou dva nebo tři lidé a když navíc chtějí něco *učinit*, vznikne moc a jeden člověk se stane vůdcem, stane se pánem. Tomu není možné se vyhnout.

Přijmi to. Rozpoznej v člověku přirozenou moc, jak to dělávali lidé v minulosti, a vzdej jí hold. Bude následovat velká radost a pocit povznesenosti – síla přejde z mocného na toho méně mocného. Existuje totiž proud moci a v tomto proudu muži nacházejí a budou navěky nacházet své nejlepší kolektivní bytí. I v tobě se rozhoří plamen sounáležitosti. Vzdej hold hrdinovi, přísahej mu věrnost a sám se staneš hrdinou. To je zákon mužů. Možná že zákon žen je odlišný.

Co se však stane, budeš-li jednat opačně? Odmítni moc a moc uvadne. Odmítni moc většího člověka a ani ty sám žádnou moc mít nebudeš. Jenže společnosti musí a navěky bude muset někdo vládnout. Tam, kde masy odmítají moc, musí tedy alespoň uznat *úřední autoritu*. A úřední autorita v současné době nahrazuje moc. Máme tudíž ministry, státní úředníky a policii a v důsledku toho dochází k mohutným šarvátkám ctižádostí a ke konkurenčnímu boji. Masy se tolik bojí moci, že si všichni vzájemně šlapou po hlavách.

Lenin je velkým světcem zla, který věří v naprosté zničení moci. A pokud je zničena moc, lidé se stávají zcela nahými, odhalenými, podlými, ubohými a poníženými bytostmi. Abraham Lincoln je polovičním světcem zla, který *téměř* věří v naprosté zničení moci. Prezident Wilson je tak trochu světcem zla, jenž tak trochu věří ve zničení moci – který však žene sám sebe k megalomanii a neurastenické tyranii. Lenin, Lincoln a Wilson jsou skutečnými

světci, pokud zůstávají čistými individualitami. Každý světec se však nakonec stává světcem zla, a to ve chvíli, kdy začne působit na lidi a jejich kolektivní já. Pak svádí ke zlu, což platí i pro Platona. Velcí světci jsou pouze pro *jednotlivce* a to znamená, že jsou pouze pro jednu stránku naší přirozenosti, neboť v hlubokých vrstvách našeho já jsme kolektivní bytosti a s tím se nedá nic dělat. Život, pohyb a podstata kolektivního já se vztahují k moci, a pokud je kolektivní já uzavřené a žije jen ubohými třenicemi, jimiž se snaží moc zničit, ničí především sebe.

Vůle ke zničení moci však v dnešní době zcela převládla. Velké panovníky – tedy „velké“ vzhledem k jejich postavení – líčí obrovská „protivůle“ mas, ona vůle k negaci moci, téměř jako imbecily. Příkladem může být zesnulý ruský car. Moderní panovníci jsou prostě negováni do té míry, že vypadají téměř jako idioti. Totéž platí pro všechny, kdo mají moc – pokud to ovšem nejsou její ničitelé nebo zbabělí zastánci zla v beránčím rouše, protože ti podporu mas získají. Cožpak mohou mít masy brojící proti moci – ony široké masy průměrných lidí – vůbec nějakého krále, jenž by byl víc než pouhou figurkou vyvolávající posměch nebo dojetí?

Apokalypsa, tato skrytá tvář křesťanství, už působí téměř dva tisíce let a její dílo je téměř u konce. Právě Apokalypsa totiž moc odmítá uctívat. Slabošky chce mocné povraždit a sama se moci chopit.

Jidáš musel vydat Ježíše tehdejší mocným, neboť v Ježíšově učení byla jistá vyhýbavost a úskočnost. Dokonce i mezi svými učedníky Ježíš zaujal postavení čistě individuální osobnosti. Ne navázal s nimi *skutečný* kontakt, společně s nimi nepracoval ani nepůsobil. *Celou dobu byl sám*. Naprosto je tím zmátl a jistou část jejich osobnosti nechal na holičkách. Odmítl být jejich pánem, jenž fyzicky uplatňuje moc. Touha vzdát hold moci, kterou v sobě mají lidé, jakým byl Jidáš, tím byla zrazena. Zradila tedy také – polibkem. Stejně tak i do Nového zákona muselo být začleněno Zjevení, aby dalo polibek smrti evangeliím.

ČTYŘI

Je nanejvýš podivné, že v kolektivní vůli po společenství se ve skutečnosti ukazují *základy* vůle individuální. Rané křesťanské církve či společenství velmi brzy ukázaly zvláštní vůli k zvláštnímu druhu moci. Šlo o vůli ke zničení veškeré moci a o touhu uzurpovat si pro sebe moc konečnou a definitivní. Nebylo to tak zcela podle Ježíšova učení, ale z Ježíšova učení to nutně plynulo – alespoň v myslích obrovské masy těch slabých a podřízených. Ježíš učil o vysvobození a úniku k nesobecké, bratrské lásce, což je cit, který znají jen ti silní. Je však zcela nepochybné, že toto učení okamžitě probudilo k triumfálnímu životu společenství slabých. A vůle křesťanského společenství byla od samého počátku zaměřena proti společnosti, do jisté míry i proti lidem jako takovým, a od samého počátku také ukazovala horečnou touhu po konci světa a po naprostém zničení lidstva. Když k tomu nedošlo, chtěla alespoň vyhladit z tohoto světa veškerou skvělost, nadřazenost a všechnu lidskou velkolepost, a zanechat zde pouze společenství svatých jako výraz konečné negace moci – jako výraz moci zcela konečné.

Po zhroucení věku temna se katolická církev opět oděla do *lidského* hávu – a učinila to důsledně. Přizpůsobila se době setí, sklizně, vánočnímu a letnímu slunovratu a zpočátku udržovala rovnováhu mezi bratrskou láskou a přirozenou nadřazeností a velikostí. Díky manželství mohl každý muž vládnout svému vlastnímu malému království a každá žena zase panovala ve své vlastní nedotknutelné říši. Toto křesťanské manželství, které usměrňovala církev, bylo významnou, skutečně svobodnou institucí, jež dávala člověku skutečnou možnost naplnění. Svoboda nebyla, a ani dnes nemůže být, ničím jiným než možností žít plně a spokojeně. Právě tuto možnost se raná církev snažila poskytovat lidem prostřednictvím

instituce manželství a velkého přirozeného cyklu církevních svátků a rituálů. Tuto rovnováhu však bohužel brzy ztratila a proměnila ji ve světskou hrabivost.

Potom přišla reformace a vše začalo znovu – křesťanské společenství opět projevilo vůli zničit světskou moc a nahradit ji *negativní* mocí mas. Tato bitva v dnešní době vrcholí a ukazuje se v celé své hrůze. V Rusku skutečně došlo k vítězství nad světskou mocí a byla ustavena vláda světců, v níž nejvyšším světcem byl Lenin.

A Lenin byl skutečným světcem. Měl všechny vlastnosti, které má světec mít a je dnes zcela oprávněně jako světec uctíván. Avšak světci, kteří se snaží v lidech zničit veškerou chabrost a moc, jsou satani, podobně jako puritáni toužící vytrhat pěnkavě všechno pestré peří. Nic než satani!

Leninova vláda světců se projevila jako vláda hrůzy. Zakazuje toho mnohem víc než jakákoliv vláda apokalyptických „šelem“ či císařů. A musí to tak být. Každá vláda světců musí být vládou hrůzy. Proč? Inu protože lidská přirozenost není svatá. *Prvotní* potřebou lidské duše, potřebou, kterou máme už od Adama, je být ve svém světě pánem a vládcem, jak to jen okolnosti dovolí – a člověk prostě chce být skvělým pánem a vládcem. Každý kohout kokrhá na svém vlastním smetišti a čechrá si lesklé peří. Každý venkovan se mohl stát malým carem ve své chatrči, když si trochu víc přihnul. A pro každého venkovana byl vrcholem tradiční styl a lesk šlechty a svrchovaná velikost cara – nejvyššího skvělého pána a vládce, jeho vlastního pána a vládce. Mohl ho třeba vidět na vlastní oči! Samotného cara! A tím byla uspokojena jedna z nehlubších, největších a nejmocnějších potřeb lidského srdce. Lidské srdce totiž velmi touží po velikosti, lesku, hrdosti, povýšenosti, slávě a skvělosti. Je možné, že po tom všem touží víc než po lásce – je však jisté, že to vše potřebuje víc než chleba. Každý velký král učiní z každého člověka pána vlastního malého světa, naplní představitivost leskem a velikostí a uspokojí duši. Je nanejvýš nebezpečné izolovat muže

a dokazovat mu, že je jako jedinec nicotný. Oslabuje ho to a nakonec to z něj nicotného jedince skutečně *učiní*. Stáváme se bohužel tím, čím si myslíme, že jsme. Skvělé mužské já je oslabováno už mnoho let a muži se v důsledku toho cítí skleslí a téměř zničení. Není snad tohle zlo? Tak proč s tím muži sami něco neudělají?

A takový velký světec, jakým byl Lenin – nebo Shelley či svatý František – jenom křičí *proklínám! proklínám!* přirozenou a hrdou moc v člověku a pokouší se záměrně zničit veškerou lidskou sílu a velikost. Činí tak z lidí ubožáky – ach, takové ubožáky! Přesně takové ubožáky, jakými jsou lidé v našich demokratických společnostech, i když nikde nejsou lidé tak naprosto ožebračováni o život jako v té naprosto nejabsolutnější ze všech demokracií – a to i bez ohledu na to, jak jsou ožebračováni o peníze.

Toto společenství není lidské, a dokonce je méně než lidské. Nakonec se stává tím nejnebezpečnějším tyranem, neboť je to tyran bezkrevný a bezcitný. Dokonce i takové demokracie, jakými jsou demokracie americká a švýcarská, občas uposlechnou výzvu hrdiny, jakým byl Lincoln – hrdiny, jenž se podobá skutečnému aristokratovi. Tak hluboce je v člověku aristokratický instinkt zakořeněn. V každé demokracii však ochota uposlechnout výzvu hrdiny a skutečného aristokrata časem slábne. Dokazují to celé dějiny lidstva. Proti hrdinské výzvě se nakonec obrátí jakýsi druh lidské zášti a všichni pak naslouchají pouze volání průměrnosti, jež vykonává bezcitnou a násilnickou moc, která je průměrnosti zcela vlastní. A která je bezpochyby zlem. Odtud pramení úspěch trapně podřadných a podlých politiků.

Zmužilí lidé tvoří aristokracii. Demokracii, založenou na příkázání „neučiníš!“, nezbytně tvoří lidé slabí. A právě v ní se „vůle lidu“ stává slepější, podlejší a nebezpečnější než vůle jakéhokoliv tyrana. Když se vůle lidu stává úhrnem slabosti tisíců slabých, je čas se dát na útek.

Právě tak je tomu v dnešní době. Společnost tvoří masa slabých jednotlivců, kteří se ze strachu snaží zaštitit proti každému pomyslnému zlu a *právě tímto svým strachem* přivádějí zlo k životu.

Právě tak vypadá dnešní křesťanské společenství, které neustále opakuje ono průměrné „neučiníš!“. A právě tímto způsobem se křesťanské učení projevilo v praxi.

PĚT

A předzvěstí toho všeho bylo právě Zjevení. Někteří psychologové by tuto knihu zřejmě nazvali zjevením či odhalením zmařené touhy po „převaze“ a následného pocitu méněcennosti. O pozitivní stránce křesťanství – o meditativní vyrovnanosti a radosti z nezištné služby, o umrtvené ctižádosti a potěše z poznání – nenajdeme v Apokalypse zhola nic. Apokalypsa má totiž původ ve zmařeném lidském kolektivním já a je určena neindividuální stránce lidské přirozenosti, zatímco meditace a nesobecká služba jsou pouze pro čistě individuální a oddělené osobnosti. Čisté křesťanství ostatně stejně *nemůže* vyhovovat celému národu nebo společnosti. Válka to ukázala zcela jasně. Může vyhovovat pouze jednotlivcům. Kolektivní celek musí hledat inspiraci někde jinde.

A tuto jinou inspiraci najdeme v Apokalypse také, přestože samotný duch této knihy nás odpuzuje. Odpuzuje nás, protože se v ní ozývá nebezpečné, zuřivé vrčení *zklamaného* a *potlačeného* kolektivního já a zklamaný duch lidské moci, jenž se chce mstít. Kniha však rovněž obsahuje zjevení ducha moci, jenž je duchem pozitivním a opravdovým. Už samotný začátek nás překvapí: Jan sedmi církvím v Asii: „Milost vám a pokoj od toho, KTERÝ JEST A KTERÝ BYL A KTERÝ PŘICHÁZÍ, i od sedmi duchů před jeho trůnem a od Ježíše Krista, věrného svědka, prvorozeného z mrtvých a vládce králů země. Jemu, jenž nás miluje a svou krví nás zprostil hříchů a učinil nás královským kněžstvem Boha, svého Otce – jemu sláva i moc navěky. Amen. Hle, přichází v oblacích! Uzří ho každé oko, i ti, kdo ho probodli, a budou kvůli němu naříkat všechna pokolení země. Tak jest, amen.“ – použil jsem Moffattova překladu, neboť význam je zde o něco jednoznačnější než v autorizované verzi.

Shledáváme se zde s podivným Ježíšem, s Ježíšem, jenž se velmi liší od toho, jenž putoval poblíž galilejského jezera. A čtème dál: „Ocitl jsem se ve vytržení ducha v den Páně a uslyšel jsem za sebou mohutný hlas jako zvuk polnice: ‚Co vidíš, napiš do knihy.‘ – Obrátil jsem se, abych viděl, kdo se mnou mluví. A když jsem se obrátil, spatřil jsem sedm zlatých svícňů; uprostřed těch svícňů někdo jako Syn člověka, oděný rízou až na zem, a na prsou zlatý pás. Jeho hlava a vlasy bělostné jako sněhobílá vlna, jeho oči jako plamen ohně; jeho nohy podobné kovu přetavenému ve výhni a jeho hlas jako hukot příboje. V pravici držel sedm hvězd a z jeho úst vycházel ostrý dvousečný meč; jeho vzhled jako když slunce září v plné své síle. Když jsem ho spatřil, padl jsem k jeho nohám jako mrtvý; ale on vložil na mě svou pravici a řekl: ‚Neboj se. Já jsem první i poslední; byl jsem mrtev – a hle, živ jsem na věky věků. Mám klíče od smrti i pekla. Napiš tedy, co jsi viděl – to, co jest, i to, co se má stát potom. Tajemství těch sedmi hvězd, které jsi viděl v mé pravici, i těch sedmi zlatých svícňů: Sedm hvězd jsou andělé sedmi církví, a sedm svícňů je sedm církví. Andělu církve v Efezu piš: Toto praví ten, který drží sedm hvězd ve své pravici, který se prochází mezi sedmi zlatými svícny...“

Nuže, tato bytost s mečem Logu vycházejícím z jeho úst a se sedmi hvězdami v pravici je Syn Boží, tedy mesiáš, a tudíž Ježíš. Je velmi vzdálen Ježíšovi, který v Getsemane řekl: „Má duše je smutná až k smrti. Zůstaňte zde a bděte.“ – Je to však Ježíš, v něhož raná církev, zvláště v Asii, věřila nejvíce.

A kdože je tento Ježíš? Je to velký a skvělý Ježíš, téměř totožný s Všemohoucím z Ezechielových a Danielových vidění. Je to obrovský kosmický pán stojící uprostřed sedmi věčných světél archaických planet – kolem nohou má slunce, měsíc a pět velkých hvězd. Jeho hlava září v severní části oblohy, v posvátné oblasti pólu. Ve své pravici drží sedm hvězd souhvězdí Velké medvědice, jež nazýváme Velkým vozem, krouží jimi kolem Polárky – což vidíme

i dnes – a způsobuje celkové otáčení nebes, krouživý pohyb kosmu. Je to pán veškerého pohybu, jenž svou silou určuje běh vesmíru. Ano, z jeho úst vychází dvousečný meč Slova, mocná zbraň Logu, která zasáhne svět (a nakonec ho i zničí) – meč, který Ježíš skutečně mezi lidi vnesl. A konečně, jeho tvář září jako slunce v plné síle, jako samotný zdroj života a oslňující moc, před níž klesáme k zemi, jako bychom byli mrtví.

Právě to je Ježíš. A takový není jen tento Ježíš raných církví, ale také Ježíš současného lidového náboženství. Opravdu zde nejde o pokoru ani o utrpení. Naším cílem je „nadřazenost“. Je to pravdivá zpráva o *jiné* lidské představě Boha, o představě Boha, jež je možná důležitější a základnější – o představě vznešeného hybatele kosmu! Pro Jana z Patmu je náš Pán *Kosmokrator*, a dokonce i *Kosmodynamos* – veliký Vládce kosmu a Síla kosmu. Avšak běda: Podle Apokalypsy se člověk bude moci podílet na vládě kosmu až po své smrti. Pokud křesťan přišel o život jako mučedník, bude při druhém příchodu Krista vzkříšen, stane se malým Kosmokrátorem a bude vládnout tisíc let. Je to apoteóza slabého člověka.

Avšak Syn Boží, Ježíš v Janově vidění, je ještě mnohem víc. Má klíče od smrti a pekla, tedy hádu. Je Pánem podsvětí. Je to Hermes, průvodce duší světem smrti, jenž převádí přes pekelnou řeku. Je pánem tajemství smrti, zná smysl té naprosté zkázy a má konečnou moc nad mocnostmi tam dole pod ním. Mrtví a páni smrti, kteří se pro lidi tam dole vždycky vznášejí kdesi v pozadí náboženských učení – oni chthoniové primitivních Řeků – i ti musí uznat Ježíše za nejvyššího pána.

A pán smrti je také pánem budoucnosti a bohem současnosti. Dává tedy nahlédnout na to, co bylo, co je a co bude.

Zde tedy máte svého Ježíše! Co to jen z něho udělalo moderní náboženství! Co udělalo z tohoto Ježíše úplně prvních společenství, Ježíše rané katolické církve, jež se vynořila z věku temna a znovu se přizpůsobila životu, smrti a kosmu – všemu tomuto velkému

dobrodružství lidské duše! Dobrodružství, které se tolik liší od oné bezvýznamné osobní malichernosti společné jak modernímu protestantismu, tak i katolicismu – od náboženství odtrženého od kosmu, od pekla, od vznešenosti hvězdného hybatele. Místo kosmické velkoleposti se nám nabízí jen bezvýznamná a malicherná osobní spása, malicherná morálka. Ztratili jsme slunce, planety a Pána, jenž v pravici drží sedm hvězd souhvězdí Medvědice. Svět, v němž žijeme, je ubohý, nicotný a pokrytecký. Nadobro ztraceny jsou i klíče od smrti a hádu. Jak jen jsme uzavřeni sami v sobě! Vzájemně se do sebe uzavírat – jen to dokážeme s tou naší bratrskou láskou! Tolik se bojíme, aby někdo jiný nebyl skvělý a nadřazený, když my taková být nemůžeme. Ach, ti bezvýznamní malicherní bolševici, a vůbec my všichni, kteří v dnešní době žijeme. Jsme rozhodnutí, že nikdo nebude zářit jako slunce v plné síle, neboť by nás jistě zastínil.

Uvědomujeme si tedy, že Apokalypsa v nás vzbuzuje dvojaký pocit. Náhle vnímáme něco z oné dávné pohanské vznešenosti, těšící se ze síly a velkoleposti kosmu a člověka, který byl jeho součástí, stejně jako je jeho součástí hvězda. Náhle opět pocítíme nostalgii po tom starém pohanském světě dávno před Janovou dobou. Pocítíme obrovskou touhu vymanit se z oné osobní, bezvýznamné a malicherné změti slabého života a vrátit se do vzdáleného světa, do doby ještě předtím, než se lidé začali „bát“. Chceme se vymanit z našeho těsného, malého, mechanického „vesmíru“ a vrátit se do velikého živoucího kosmu „neosvícených“ pohanů.

Největší rozdíl mezi námi a pohany možná právě spočívá v rozdílném vztahu ke kosmu. Pro nás je všechno osobní. Krajina ani obloha nejsou pro nás ničím víc než rozkošnou kulisou našich osobních životů. Dokonce ani vesmír vědců není pro nás ničím víc než rozšířením naší vlastní osobnosti. Pohanům byly krajina i osobní „kulisy“ víceméně lhostejné. Kosmos byl však něčím velmi skutečným. Člověk s kosmem *žil* a věděl, že je větší než on sám.

Nepředstavujme si, že vidíme slunce úplně stejně, jako ho vídávaly dávné civilizace. To, co vidíme, je pouze malý vědecký světelný zdroj, jenž se smrškl v pouhou kouli hořících plynů. Mnoho staletí před Ezechielem a Janem bylo slunce stále ještě velkolepou skutečností. Lidé z něho získávali sílu a věnovali mu za to hold, lesk a projevy díky. V nás je však toto spojení přetrženo a centra vnímání jsou bez života. Naše slunce je zcela jiné než kosmické slunce dávnověku – je mnohem a mnohem banálnější. Možná to, co nazýváme sluncem, skutečně vidíme, ale Helia jsme ztratili už navždycky, a tím spíš veliké slunce Chaldejců. Ztratili jsme kosmos, protože jsme se vymanili z vnímavého spojení s ním. A to je naše největší tragédie. Co je naše bezvýznamná a malicherná láska k přírodě – k Přírodě!! – oproti dávnověkému vznešenému životu s kosmem a bytí obdarovanému kosmem!

Díky některým velkým obrazům Apokalypsy se ponoříme do zvláštních hlubin, ucítíme zvláštní prudké chvění svobody – opravdové svobody. Je to únik, který nás „někam“ dovede, únik z klícky našeho vesmíru – z klícky, jež je těsná, i přes obrovský a nepředstavitelný astronomický prostor, neboť není ničím jiným než neustálým, bezútěšným rozpínáním, které pokračuje pořád dál a dál bez jakéhokoliv smyslu. Je to únik k živoucímu kosmu, ke slunci, jež žije velikým prudkým životem, opětuje náš pohled a získává z nás sílu nebo kvůli nám chřadne – unikáme k tomu úžasnému slunci, zatímco ono si jde stále svou vlastní cestou. Kdo tvrdí, že slunce se mnou nemůže hovořit! Slunce má veliké žhnoucí vědomí, ale mé malé vědomí žhne rovněž. Pokud dokážu ze sebe svléknout všechnu tu veteš osobních pocitů a myšlenek a dostanu se až ke svému nahému slunečnímu já, v tu chvíli můžeme já a slunce spolu rozmlouvat, provést onu žhnoucí směnu. Slunce mi dá život, sluneční život a já k němu zase vyšlu nový nepatrný jas ze světa jasné a číré krve. Ale veliké slunce dokáže být také rozzuřeným drakem, jenž nenávidí naše osobní vědomí a nervy. To si určitě uvědomují všichni ti lidé

moderní doby, kteří se sluní, neboť totéž slunce, jež je opaluje do bronzova, je zároveň rozkládá. Slunce je jako lev, který miluje jasně ohnivou krev života a může ji nekonečně obohatit, pokud víme, jak toto bohatství přijmout. Jenže to právě nevíme, protože slunce je pro nás ztraceno. A ono na nás útočí a ničí nás – cosi v nás rozkládá. Je drakem zkázy, místo aby bylo nositelem života.

A ztracen je pro nás i měsíc – ten chladný, jasný, věčně se proměňující měsíc. Právě luna může polaskat naše nervy, pohladit je hedvábnou rukou své záře, opět je ukonejšit svou chladnou přítomností. Luna je totiž milenkou a matkou našeho vodovitého těla, bledým tělem našeho nervového vědomí a naší vlhkou tělesností. Ach, luna by nás mohla ukonejšit a vyléčit ve svém objetí jako veliká chladná Artemis – je však pro nás ztracena. Z hlouposti si jí nevšímáme a ona celá rozzlobená na nás upřeně hledí dolů a bičuje nás svými znervóznělými ranami. Ach, varujte se rozzuřené Artemis nočních nebes, varujte se zloby Kybele a varujte se mstivosti rohaté Astarte.

Neboť milenci, kteří se v noci zastřelí – milenci, kteří páchají strašlivou sebevraždu lásky –, zešléli z jedovatých šípů patřících Artemis. Měsíc je jejich nepřítel – jejich zuřivý nepřítel. Varuj se té hořké noci, kdy luna stojí proti tobě – zvláště noci, jež je plná opojení.

Možná že to celé zní jako nesmysl, ale to jenom proto, že my sami jsme hlupáci. Mezi naší krví a sluncem existuje věčný živoucí soulad. Věčný živoucí soulad existuje i mezi našimi nervy a měsícem. Ztratíme-li kontakt a harmonické sepětí se sluncem a měsícem, pak se oba promění v obrovské draky zkázy a obrátí se proti nám. Slunce je velkým zdrojem vitality krve – vlévá do nás sílu. Jakmile se však slunci vzepřeme a prohlásíme, že to není nic jiného než pouhá koule z plynů, vitalita, kterou do nás vlévá sluneční světlo, se v nás samých promění v zákeřnou a rozkladnou sílu a ta nás ničí. Totéž platí i pro měsíc, planety a velké hvězdy. Buď jsou našimi tvůrci, nebo ničiteli. Tomu uniknout nelze.

S kosmem tvoříme jednotu. Kosmos je obrovským živým tělem a my jsme stále ještě jeho součástí. Slunce je veliké srdce, jehož bušení k nám proniká i těmi nejdrobnějšími žilkami. Měsíc je velikým zářivým nervovým centrem, jenž nám způsobuje věčné chvění. Nikdo neví, jakou moc má nad námi Saturn nebo Venuše. Je však jisté, že je to živoucí síla a moc, jejíž prudký čeřící se proud námi *neustále* protéká. A pokud popřeme Aldebaran, Aldebaran nás bude donekonečna bodat svou dýkou. Ten, kdo není se mnou, je proti mně – takový je zákon kosmu!

Ano, toto vše je *čistá* pravda, jak věděli lidé v časech slavné minulosti a jak opět budou vědět v budoucnosti.

Už v době Jana z Patmu byl pro lidi – a hlavně pro ty vzdělané – kosmos téměř ztracen. Slunce, měsíc, planety už nebyly druhy ani důvěrníky, ani dárci života – nebyly už ničím velkolepým ani hrozivým. Už tehdy je postihla jistá smrtelná strnulost. Staly se despotickými, téměř mechanickými strůjci osudu. V Ježíšově době byla už nebesa dávno přeměněna v mechanismus předurčení a osudu – v jakési vězení. Křesťané unikli z tohoto vězení tak, že úplně popřeli tělo. Ach, ty malé útky! Ach ty útky, jimiž se cosi popírá! Právě tyto úniky jsou ze všech nejzhoubnější. A z křesťanství a naší ideální civilizace se jeden takový dlouhý únik stal. Má na svědomí nekonečné lhaní a bídu – takovou bídu, kterou dnešní lidé znají velmi dobře. Nikoliv nedostatek, jímž trpí tělo, ale nedostatek mnohem smrtelnější – nedostatek vitality. Je lepší být bez chleba než bez života. Je to dlouhý únik, jehož jediným plodem se stal stroj!

Kosmos je pro nás ztracen. Slunce nám už nedodává sílu, a sílu nám už nedodává ani měsíc. Řeceno jazykem mystiky – měsíc je pro nás černý a slunce má barvu pytloviny.

Kosmos musíme získat zpátky, což nelze provést žádnou lší. Obrovská paleta citlivých reakcí v nás byla umrtvena a je nutné opět je probudit k životu. Jejich umrtvování trvalo dva tisíce let. Kdo ví, jak dlouho bude trvat, než je opět vzkřísíme?

Když slyším, jak si lidé moderní doby stěžují na osamělost, hned vím, co jim chybí. Ztratili kosmos. Nepostrádáme nic lidského ani osobního. Postrádáme kosmický život, slunce a měsíc v nás. Nemůžeme získat slunce tak, že si lehneme nazí na pláž jako dobytek. Totéž slunce, které nás opaluje, nás rovněž uvnitř rozkládá, což poznáme až později. Dochází totiž ke katabolickému procesu. Slunce získáme tím, že jej budeme svým způsobem uctívat, a totéž platí pro měsíc. *Jděte* a uctívejte slunce, uctívejte je svou vlastní krví. Lsti a pózy všechno jenom zhorší.

ŠEST

Připouštíme tedy, že jsme svatému Janovi vděční za jeho Zjevení, neboť nám v náznacích něco napovídá o velkolepém kosmu a na chvíli nás s ním spojuje. Toto spojení však opravdu trvá jen několik chvil a pak je přerušeno oním druhým duchem – duchem zoufalé naděje. Jsme mu však vděční i za tyto chvílky.

V první části Apokalypsy se několikrát objevují záblesky skutečného uctívání kosmu. Křesťané kosmos prokleli, i když raná katolická církev jej po pádu doby temna do jisté míry vzkřísila. Po reformaci pak kosmos znovu prokleli protestanti. Nahradili ho neživoucím vesmírem sil a mechanického řádu a vše ostatní se stalo abstrakcí. Nastalo dlouhé, pomalé umírání člověka. Tato pomalá smrt vytvořila vědu a mechaniku, ale ty nejsou ničím jiným než mrtvými výtvary.

Není pochyb o tom, že tato smrt byla nevyhnutelná. Jde o dlouhé, pomalé umírání společnosti, jež je analogií rychlé smrti Ježíše a ostatních umírajících bohů. Tak jako tak je to smrt a tato smrt skončí vyhlazením lidstva – jak ostatně Jan z Patmu úpěnlivě doufal –, pokud nedorazí k nějaké změně, k zmrtvýchvstání a návratu ke kosmu.

Tyto záblesky kosmu ve Zjevení však mohou být jen stěží připisovány Janovi z Patmu. Jako apokalyptik využívá záblesky jiných, aby osvětlil svoji cestu běd a nadějí. Veliká naděje křesťanů je měřítkem jejich naprostého zoufalství.

Křesťanstvím to však nezačalo. Apokalypsa je podivnou formou židovské a židovsko-křesťanské literatury. Tato nová literární forma vznikla přibližně 200 let před Kristem, tedy v době, kdy končili proroci. Ranou apokalypsou je Kniha Danielova, nebo alespoň její druhá část. Další je apokalypsa Enochova, jejíž nejstarší části údajně pocházejí z druhého století před Kristem.

Vyvolený národ Židů si vždycky představoval sám sebe jako národ významný, jako národ tvořící impérium. Pokusil se tuto představu naplnit, ale skončilo to katastrofálním neúspěchem. Po zničení Chrámu to Židé vzdali a veliké přirozené židovské impérium si přestali představovat. Proroci navždy umlkli. Židé se stali národem *odloženého předurčení*. A právě tehdy začali vizionáři psát apokalypsy.

Vizionáři se museli s odloženým předurčením nějak vyrovnat. Nešlo už o proroctví, ale o vidění. Bůh už *neříkal* svým služebníkům, co se stane, neboť to, co se mělo stát, bylo téměř nevyslovitelné. Místo toho jim ukazoval vize.

Každé hnutí, jež je skutečně nové, se rovněž vrací prudkým pohybem do minulosti, k nějakému staršímu, téměř zapomenutému způsobu myšlení. A apokalyptici se vrací k staré kosmické vizi. Po druhém zničení Chrámu – ať už vědomě, či nevědomě – Židé ztratili naději na pozemský triumf vyvoleného národa. Zarputile se proto začali připravovat na triumf nadpozemský. A právě apokalyptici chtěli, aby se jim zjevil tento nadpozemský triumf Vyvolených.

To však vyžadovalo celkový pohled – museli znát konec i začátek. Nikdy předtím nechtěli lidé o konci světa nic vědět – stačilo jim, že ke stvoření světa došlo a že svět bude pokračovat navěky. Apokalyptici však nějakou vizi konce potřebovali.

Proto se obrátili ke kosmu. Enochovy vize kosmu jsou velmi zajímavé, ale nepřilíší židovské. Velmi zvláštní je však jejich zeměpisný charakter.

Když přistoupíme k Apokalypse svatého Jana a poznáme ji blíže, zarazí nás hned několik věcí. Zaprvé je to jasně patrné schéma – kniha je rozdělena na dvě části a obě části jsou spolu poněkud v rozporu. Záměrem první poloviny, jež se odehrává před narozením malého mesiáše, se zdá být spasení a obnova a tato část zanechává obnovený svět při životě. Avšak v druhé půli, poté, co se probudí Šelmy, se začne rozvíjet podivná mystická nenávist ke světu, ke

světské moci, ke všemu – a ke všem –, co se naprosto nepodvolí mesiáši. Druhá půle Apokalypsy je plamennou nenávisť a prostým neodolatelným chtičem – neboť chtíč je jediným možným slovem – směřujícím ke konci světa. Apokalyptik prostě *musí* nechat vesmír, známý kosmos, zničit a zachovat pouze nebeské město a pekelné jezero plné hořící síry.

Rozpor mezi tímto dvojím směřováním nás zarazí jako první. První část je stručnější, hutnější a zhuštěnější než část druhá. Je mnohem obtížnější a komplikovanější a člověk z ní získává pocit výraznější dramatickosti, ale zároveň i větší univerzálnosti a významové plnosti. Nevíme přesně proč, ale v první části přímo cítíme prostor a nádheru pohanského světa. V druhé části nacházíme onu posedlost jednotlivcem, jež byla vlastní raným křesťanům – posedlost, která se do značné míry podobá zuřivosti dnešních nonkonformistů a náboženských obrozenců.

Cítíme tedy, že v první části se dostáváme do styku s velikými dávnými symboly, jež nás odnášejí daleko do minulosti a nabízejí nám pohled z pohanské perspektivy. Část druhá se nese ve znamení do jisté míry moderní židovské alegorické obraznosti a nabízí celkem jednoduché vysvětlení vzhledem k místu a času. Když se zde objeví náznaky skutečného symbolismu, nemají povahu trosek a pozůstatků zasazených do současné struktury, ale jsou spíše jistou archaickou reminiscencí.

Třetí věcí, která nás zarazí, je neustálé používání velkých pohanských i židovských mocenských titulů jak pro Boha, tak pro Syna člověka. Titul *Král králů* a *Pán pánů* je pro celou knihu veskrze typický, stejně jako označení Kosmokrator a Kosmodynamos. Jsou to pokaždé tituly moci a nikdy tituly lásky. Kristus je pokaždé všemohoucím dobyvatelem, jenž se ohání svým velikým mečem a ničí – ničí obrovské masy lidí, až krev dosahuje po uzdy koní. Nikdy to není Kristus Spasitel. Nikdy! Apokalyptický Syn člověka přichází, aby na zem přinesl novou, hrozivou *moc*, moc větší, než

měl jakýkoliv Pompeius, Alexandr nebo Kyros. Moc hroživou, moc trestající. A pokud jsou Synovi člověka vyslovena slova chvály nebo je mu zpíván chvalozpěv, připisuje se mu moc, bohatství, moudrost, síla, hodnost, sláva a požehnání. Všechny tyto vlastnosti se přisuzují velikým králům a faraónům země, ale sotva se hodí k ukřižovanému Ježíši.

Jsme tedy poněkud zmateni. Pokud Jan z Patmu dokončil svou Apokalypsu v roce 96 po Kristu, věděl toho až prapodivně málo o Ježíšově legendě a neměl v sobě vůbec ducha evangelií, které této knize předcházely. Byl to zvláštní člověk, ten Jan z Patmu – ať už to byl kdokoliv. Rozhodně se mu však podařilo zdůraznit onen druh emocí, který měl jistý typ lidí pociťovat po celá budoucí staletí.

Z Apokalypsy máme pocit, že není jen jednou knihou, ale hned několika – možná mnoha – knihami najednou. Nejde o to, že by byla sestavena z kousků jiných knih spojených dohromady, jako je tomu v knize Enochově. Apokalypsa je jednou knihou v několika vrstvách, jež se podobají vrstvám civilizace, na které člověk naráží, když odkrývá nějaké staré město tím, že kope stále hlouběji a hlouběji. Úplně vespod se nachází pohanský podklad – pravděpodobně jedna z prastarých knih egejské civilizace, jakási kniha pohanských mystérií. Nejprve ji přepsali a rozšířili židovští apokalyptici, a až teprve potom ji přepsal židovsko-křesťanský apokalyptik Jan. Křesťanští editoři ji pak postupně zcenzurovali, zkorigovali, oklestili a zase rozšířili, aby z ní udělali křesťanské dílo.

Jan z Patmu byl zcela jistě podivným Židem. Byl sice velmi horkokrevný a hlavu měl plnou hebrejských knih Starého zákona, ale určitě také vstřebával všechno možné pohanské vědění. Vstřebával cokoli, co mohlo zesílit jeho vášnivou touhu – jeho nesnesitelnou vášnivou touhu po druhém příchodu Krista, po konečném potrestání Římanů velikým mečem Kristovým; touhu našlapat lidstvo do lisu Božího hněvu, až vytékající krev bude dosahovat po uzdy koní; touhu po triumfu jezdce na bílém koni, jezdce, jenž bude větší než

všichni perští králové. Pak nastane ona tisíciletá vláda mučedníků. A potom? – ach potom – zničení celého vesmíru a poslední soud. „Přijď, Pane Ježíši, přijď!“

A Jan pevně věřil, že přijde – že přijde *hned*. V tom spočívá ono chvění hrůzou a ona hrozivá naděje prvotních křesťanů – to z nich v pohanských očích pochopitelně učinilo nepřítele celého lidstva.

Jenže On nepřišel, takže nás tato skutečnost příliš nezajímá. Zajímá nás však onen podivný pohanský obrat knihy, ony pozůstatky pohanství v ní. Náhle si uvědomujeme, že když Žid někdy pohlédl na vnější svět, musel hledět pohanskýma, nežidovskýma očima. Židé v době po Davidovi totiž vlastní oči neměli. Měli zrak tak dlouho upřený směrem dovnitř na svého Jehovu, až úplně oslepli. Dívali se tedy na svět očima svých sousedů. Pokud proroci měli vidění, muselo to být vidění asyrské nebo chaldejské. Vypůjčili si jiné bohy, aby skrze ně mohli vidět vlastního Boha, jenž byl neviditelný.

Vždyť čím jiným je Ezechielova velká vize – která se do značné míry v Apokalypse opakuje – než vizí pohanskou, která byla pravděpodobně znetvořena žárlivými židovskými opisovateli? Je to velký pohanský systém, v němž hrají hlavní roli Duch času, Kosmokrator a Kosmodynamos! Přidáme-li k tomu, že Kosmokrator stojí mezi nebeskými kruhy, jež jsou známy jako Anaximandrova kola, víme, kde jsme se ocitli. Ocitli jsme se ve velikém světě pohanského kosmu.

Jenže Ezechielův text byl beznadějně zkomolen. Učinili to, bezpochyby zcela záměrně, fanatičtí písáři, kteří chtěli pohanskou vizi zaretušovat.

Je nicméně úžasné, že v Ezechielovi můžeme objevit Anaximandrova kola. Tato kola jsou ve skutečnosti dávným pokusem o vysvětlení uspořádaného, a přesto velmi komplikovaného pohybu nebes. Jsou založena na první „vědecké“ dualitě, kterou pohané ve vesmíru objevili, totiž na dualitě vlhkého a suchého, studeného a teplého, vzduchu (či mraků) a ohně. Podivná a úchvatná jsou veliká otáčející se nebeská kola, vytvořená z hustého vzduchu nebo

nočních mraků a vyplněná planoucím kosmickým ohněm. A tento oheň probleskuje nebo proniká skrze jisté otvory v jejich loukotích, a vytváří tak sálající slunce nebo jasné hvězdy. Všechna nebeská tělesa jsou malými otvory v černém kole, jež je naplněno ohněm, a uvnitř kol jsou jiná kola otáčející se různým způsobem.

Předpokládá se, že Anaximandros – téměř úplně první myslitel starověkého Řecka – vymyslel tuto „teorii nebeských kol“ v Ionii v šestém století před Kristem. Ezechiel ji nicméně získal z Babylo-
nie a kdo ví, jestli celá tato představa nepochází od Chaldejců. Je zjevné, že za ní stojí celá staletí chaldejských nebeských znalostí.

Je velkou úlevou, že v Ezechielovi můžeme objevit Anaximandrovy kruhy. Bible se tak náhle stává knihou lidských bytostí a nikoliv jen zazátkovanou lahví „božského vnuknutí“. A stejně tak je úlevou objevit v této knize čtyři bytosti ze čtyř stran nebes – bytosti hvězdné a okřídlené. Okamžitě se ocitáme v ohromných hvězdnatých prostorech Chaldejců a nemáme svíravý pocit židovského svatostánku. To, že se Židům podařilo tyto čtyři veliké bytosti proměnit pomocí ničivé antropomorfizace v Archanděly, kteří dokonce nesou taková jména jako Michael a Gabriel, pouze ukazuje omezenost židovské představivosti, jež všechno poznává pouze na základě lidského ega. Je nicméně úlevou, když zjistíme, že tito Boží policajti – velcí Archandělé – byli kdysi okřídlenými a hvězdnými bytostmi ze čtyř stran nebes, jejichž křídla se podle chaldejské tradice chvěla celým vesmírem.

V Janovi z Patmu tato „kola“ chybí. Byla totiž dávno předtím vystřídána nebeskými sférami. Ještě výraznějším kosmickým zá-
zrakem je však Všemohoucí. Má barvu jantaru, barvu nebeského ohně. Je to Stvořitel a veliký vládce hvězdných nebes. Je to Demiurg a Kosmokrator – ten, kdo otáčí Kosmem. Je to veliká a *skutečná* postava, veliký dynamický bůh – nikoliv bůh duchovní a morální, ale bůh kosmický a živoucí.

Ortodoxní kritici to přirozeně – nebo spíš nepřirozeně – popírají. Arcijáhen Charles připouští, že v pravici „Syna člověka“ jsou hvězdy Velké medvědice, otáčející se kolem pólu, a že tato představa pochází z Babylonie. Pak však ihned dodává: „Náš autor nemohl mít nic takového na mysli.“

Dnešní znamenití duchovní pochopitelně přesně vědí, co měl „náš autor“ na mysli. Jan z Patmu je křesťanský světec, a tudíž nemohl mít na mysli žádné barbarské učení. To je přesně ve stylu ortodoxní kritiky. Ve skutečnosti nás u „našeho autora“ Jana z Patmu přímo ohromuje jeho téměř divoké pohanství. Ať už to byl kdokoliv, rozhodně se nebál pohanského symbolu, a jak je patrné, dokonce ani celého pohanského kultu. Dávná náboženství, to byly kulty životní energie, síly a moci a na to nesmíme nikdy zapomenout. Pouze Hebrejci byli morální, a to ještě ne ve všem. U starých pohanů byla morálka pouze jistým druhem společenských způsobů, přiměřeným chováním. Ještě před dobou Kristovou se však veškeré náboženství i myšlení zřejmě přestalo soustředit na uctívání a zkoumání životní energie, síly a moci, a začalo se zabývat zkoumáním smrti, odměnami a tresty, které smrt přináší, a morálkou. Náboženství už nebylo náboženstvím *života* tady a teď, ale stalo se náboženstvím odloženého osudu, smrti a odměn *až potom* – „pokud ovšem budeš dobrý“.

Jan z Patmu přijal odložený osud za svůj, ale pramálo se staral o to, aby „byl dobrý“. Toužil pouze po *konečné* moci. Byl to troufalý pohanský Žid uctívající moc a nad odkladem svého velikého osudu jednoduše skřípal zuby.

Připadá mi, že toho věděl hodně o významu a hodnotě pohanské symboliky, a to dokonce i ve srovnání se symbolikou židovskou či křesťanskou. A využíval ji, kdykoliv se mu to hodilo, neboť to nebyla žádná ostýchavá duše. Tvrdit, že Kosmodynamos otáčející nebesy – tato velická postava kosmického Ohně se sedmi hvězdami Velké medvědice v pravici – je něčím, co Jan z Patmu vůbec neznal, je snad příliš i na arcijáhna. Svět prvního století byl plný kultů

uctívání hvězd a postavu Hybatele nebes znalo na východě snad každé malé dítě. Ortodoxní kritici jedním dechem praví, že „náš autor“ neměl na mysli žádné hvězdné pohanství, a pak hned zešíroka líčí, jak vděční museli být tehdejší lidé, když skrze křesťanství unikli necitelné a mechanické tyranii nebes, neměnné vládě planet, pevně stanovenému astronomickému a astrologickému osudu. Vždyť přece ještě dnes vykřikujeme „Dobré nebe!“, a když se na chvíli zamyslíme, dojde nám, jak mocná byla ona představa pohybu nebes, který pevně stanovuje osud – představa částečně kosmická, částečně mechanická, avšak stále ještě ne antropomorfická.

Jsem si jist, že nejen Jan z Patmu, ale i svatý Pavel, svatý Petr a svatý Jan Apoštol toho o hvězdách a o pohanských kultech věděli hodně. Rozhodli se – což bylo od nich možná moudré –, že toto vědění potlačí. Jan z Patmu to neudělal. Jeho křesťanští kritici a vydavatelé se to tedy od druhého století až po arcijáhna Charlese pokoušeli udělat za něj. A pochopitelně neuspěli, protože mysl uctívající božskou *moc* má vždycky sklon přemýšlet v symbolech. Přímé myšlení v symbolech, jaké se využívá například v šachové hře, jež má svého krále, královnu a pěšce, je typické pro takové lidi, kteří chápou moc jako dezideratum – a těch je většina. Nejspodnější vrstva lidí stále ještě moc uctívá, stále ještě přemýšlí v primitivních symbolech, stále ještě lpí na Apokalypse a Kázání na hoře je jí zcela lhostejné. Totéž však zjevně činí i nejvyšší vrstva církve a státu. Stále ještě – zcela přirozeně – trvá na uctívání, jež je založeno na moci.

Jenže ortodoxní kritici, jakým je například arcijáhen Charles, chtějí, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. *Chtějí*, aby z Apokalypsy vyzařovala pohanská atmosféra moci, a zároveň tráví spoustu času tím, že popírají, že tam něco takového je. Pokud někdy *musí* pohanské prvky připustit, okamžitě si vykasají sukně svých kněžských talárů a rychle od nich pryč. Apokalypsa je pro ně opravdovou pohanskou hostinou. Jenže když tuto krmi polykají, musí vypadat zbožně.

Nepoctivost křesťanské kritiky – jinak než nepoctivost se to totiž nazvat nedá – má rovněž svou příčinu ve strachu. Jakmile totiž člověk připustí, že v biblí je *něco* pohanského, má to pohanský původ nebo smysl, je okamžitě ztracen, protože by musel pokračovat dál. Vyjádříme-li to neuctivě – Bůh by z této láhve unikl už navždycky. Bible je úžasným způsobem naplněna pohanstvím a v tom spočívá její větší poutavost. Jakmile to však připustíme, křesťanství přijde o svůj krunýř.

Znovu se tedy podívejme na Apokalypsu a pokusme se pochopit její strukturu jak ve vertikálním, tak horizontálním smyslu. Čím více ji totiž čteme, tím jasněji cítíme, že zde jde jak o průřez časem, tak o mesianistický kult. Není to dílo jednoho člověka a dokonce ani jednoho století – to cítíme zcela jasně.

Nejstarší část byla jistě pohanským dílem, pravděpodobně popisem „tajného“ rituálu zasvěcení do jednoho z pohanských kultů, do kultu Artemidy, Kybele, nebo snad i orfického mystéria – s největší pravděpodobností však patřil do východního středomoří, možná na Efesos, což by se zdálo přirozené. Pokud taková kniha existovala řekněme dvě nebo tři století před Kristem, určitě ji znali všichni, kteří studovali náboženství, a snad se nemýlíme, když prohlásíme, že tehdy, zvláště na východě, studoval náboženství každý inteligentní muž. Lidé oplývali náboženským šílenstvím, nikoliv náboženstvím zdravého rozumu. Židé v tom byli úplně stejní jako pohané. A Židé této diaspory jistě četli a diskutovali o všem, co jim přišlo pod ruku. Musíme odložit stranou představu z nedělní školy o uzavřeném židovství, které přemýšlelo pouze nad svým Bohem. Bylo tomu zcela jinak. Židé posledních století před Kristem byli stejně zvědaví, sečtělí a kosmopolitní jako jsou Židé dnes – pochopitelně s výjimkou několika fanatických společenství a sekt.

Starou pohanskou knihu tedy zcela jistě záhy objevil a přepsal nějaký židovský apokalyptik, jenž chtěl čistě individuální zkušenost pohanského zasvěcení nahradit židovskou představou mesiáše a ži-

dovské spásy (či zničení) *celého světa*. Tuto židovskou Apokalypsu, jež byla přepisována možná dokonce několikrát, jistě znali všichni náboženští hledači Ježíšovy doby, a to včetně autorů evangelia. A možná ještě předtím, než se tohoto díla dotkl Jan z Patmu, přepsal jej nějaký židovsko-křesťanský apokalyptik a možná už on ho rozšířil v Danielově prorockém duchu, aby předpověděl úplný pád Říma. Židé totiž ze všeho nejraději na světě prorokovali naprostý pád nežidovských království. Jan z Patmu potom strávil celé dlouhé roky svého věznění na tomto ostrově tím, že opět celou knihu svým vlastním prapodivným stylem přepsal. Cítíme, že on sám toho vymyslel jen velmi málo a měl jen velmi málo vlastních nápadů. Je však zřejmé, že v sobě choval zuřivou a planoucí nenávist k Římanům, kteří ho odsoudili. K pohanské řecké kultuře východu nicméně žádnou nenávist neprojevuje. Ve skutečnosti ji přijímá téměř stejně přirozeně jako svoji kulturu hebrejskou a mnohem přirozeněji než nového křesťanského ducha. Přepisuje starší Apokalypsu a možná že ještě více zkracuje pohanské pasáže z onoho prostého důvodu, že nemají žádný mesianistický protiřímský obsah – nikoliv však proto, že by měl něco proti jejich pohanství. V druhé části se nechává unést a s radostí mrská bičem šelmu nazývanou Řím (či Babylon), šelmu, jež se nazývá Nero, či Nero redivivus, a šelmu, která se jmenuje Antikrist neboli římsští kněží císařského kultu. Nevíme, v jakém stavu zanechal poslední kapitoly o Novém Jeruzalému, ale nyní vypadají poněkud zmateně.

Cítíme, že Jan byl sice horkokrevný, ale hlubokou osobností rozhodně nebyl. Pokud vymyslel dopisy sedmi církvím, jde o příspěvek poněkud nudný a slabý. Přesto jeho velmi podivná plamenná vášeň dává Apokalypse hrozivou moc. A my ho chtě nechtě musíme mít rádi za to, že se téměř nedotkl oněch velkých symbolů.

Když Jan s Apokalypsou skončil, pustili se do knihy skuteční křesťané a právě to jim zazlíváme nejvíce. Křesťanský strach z pohanské mentality poničil veškeré lidské vědomí. Jediným a ne-

měnným postojem křesťanství vůči pohanské náboženské vizi byl postoj popření – popření toho, že v pohanech je i něco jiného než barbarství. Všechny pohanské důkazy v biblických knihách musely být tedy zcenzurovány, překrouceny tak, až ztratily smysl, nebo byly rozmazány do křesťanské či židovské podoby.

A právě to se stalo Apokalypse, kterou po sobě zanechal Jan. Nikdy už se nedozvíme, kolik toho křesťanství opisovatelé odstranili, kolik toho naopak přidali a kolikrát zfalšovali styl „našeho autora“, avšak v knize jistě najdeme spoustu důkazů jejich malicherné činnosti. A to všechno proto, aby byly zametyeny veškeré pohanské stopy a z tohoto zjevně nekřesťanského díla se stalo dílo dostatečně křesťanské.

Chtě nechtě nenávidíme ten křesťanský strach, jehož metodou bylo od samého počátku popírat všechno, co se mu nehodilo, nebo ještě lépe – potlačit to. Systém potlačování všech pohanských důkazů v křesťanském světě byl od prvního století až dosud zcela instinktivní – šlo o instinkt strachu –, důsledný a zločinný. Když jen pomyslíme na ty obrovské stohy drahocenných pohanských spisů, které křesťané úmyslně ničili už od doby císaře Nerona a ničí je i v dnešní době bezvýznamných kněží, kteří stále ještě ve svých farnostech pálí všechny knihy, jež jsou nesrozumitelné, a tudíž zřejmě heretické, rozum nám zůstává stát. A jen s velkou dávkou ironie můžeme přemítat o povyku kolem remešské katedrály. Kolik knih, za něž bychom dali snad všechno, abychom je měli, je nadobro ztracených, protože křesťané je záměrně spálili! Platona a Aristotela nechali na pokoji, neboť cítili, že jsou s nimi spřízněni. Co však ti ostatní...!

Instinktivní postup křesťanství proti všem pohanským důkazům byl a je dodneška založen na těchto zásadách: potlačit, zničit a popřít. Tato nepoctivost už od samého počátku narušuje křesťanské myšlení. Ještě podivnější je to, že stejným způsobem narušila i vědecké myšlení etnologů. Je totiž zvláštní, že na Řeky a Římany přibližně po roce 600 před Kristem nepohlížíme jako na *skutečné* pohany, jak to

činíme například u Hindů, Peršanů, Babyloňanů či Egyptanů, nebo dokonce i u Kréťanů. Řeky a Římany přijímáme jako průkopníky naší intelektuální a politické kultury, Židy jako otce naší kultury mravní a náboženské. Jsou tedy „jako my“ a všichni ostatní nejsou nic – téměř se podobají idiotům. Jediné, co můžeme přisoudit všemu „barbarskému“ přesahujícímu řecké meze – tedy Minojcům, Etruskům, Egyptanům, Chaldecům, Peršanům a Hindům, je, vyjádřeno slavným výrazem jednoho slavného německého profesora, *Urdummheit*. *Urdummheit*, neboli prahloupost, je stav veškerého lidstva před naším drahým velikým Homérem. Je to stav všech ras, úplně všech ras, kromě Řeků, Židů, Římanů – a pochopitelně také nás!

Je zvláštní, že jakmile se i opravdoví učenci, kteří učeně a objektivně píší knihy o nejstarších Řecích, zmíní o autochtonních rasách středozeří nebo o Egyptanech či Chaldecích, trvají na dětinství těchto národů, na jejich naprosto bezvýznamných činech a úspěších, na jejich nezbytné *Urdummheit*. Tyto velké kulturní národy neznali nic a veškeré skutečné vědění začalo až s Thaletem, Anaximandrem a Pythagorem – prostě s Řeky. Chaldejci tedy nevěděli nic o skutečné astronomii, Egyptané neznali žádnou matematiku ani vědu a těm ubohým Hindům, o nichž se celá staletí předpokládalo, že vymysleli onu nanejvýš důležitou skutečnost – aritmetickou nulu neboli nic – se nyní odepírá i tato zásluha. Vymysleli ji Arabové, kteří jsou téměř jako „my“.

Je to velmi zvláštní. Chápeme, proč se pohanského způsobu vědění bojí křesťané. Ale proč ten strach vědců? Proč má věda ukazovat strach tím, že použije výraz *Urdummheit*. Díváme se na podivuhodné památky starého Egypta, Babylonu, Asýrie, Persie a Indie a opakujeme si sami pro sebe: *Urdummheit*! *Urdummheit*? Hledíme na etruské náhrobky a znovu se ptáme: *Urdummheit*? Prahroupost! Proč tedy u těch nejstarších národů, v egyptských a asyrských vlysech, na etruských malbách a hinduistických sochách vidíme velkolepost, krásu a velmi často i radostnou, citlivou inteligenci,

již jsme zcela jistě ztratili v naší současné Neufrechtheit. Pokud se mám rozhodovat mezi prahloupostí a novou nestoudností, chci prahloupost.

Arcijáhen Charles je skutečným učencem a odborníkem na Apokalypsu a jeho bádání v této oblasti je jistě dalekosáhlé. Snaží se být poctivý v otázce pohanských pramenů, ale nedaří se mu to. Jeho sklony a obrovské předsudky jsou příliš silné. V jednom okamžiku se však prozradí, takže můžeme pochopit celý jeho princip. Píše v době války – na konci poslední války a tudíž musíme vzít v úvahu jisté vzrušení. Přesto je odbočka, kterou dělá, špatnou odbočkou. Na straně 86 druhého dílu jeho komentáře ke Zjevení píše o Antikristovi v Apokalypse. Podle něj je to „úžasné zobrazení veliké moci odporující Bohu, jež se v budoucnosti měla objevit; Antikrista, který bude vynášet sílu nad pravdu a zmocní se načas úspěšně či neúspěšně nadvlády nad světem; bude pro něj pracovat spousta mozků, jež podpoří jeho plány, ospravedlní veškeré jeho činy a posílí jeho politické cíle ekonomickou válkou, která hrozí zničením všemu, co se neskloní před jeho arogantními a bezbožnými požadavky. A ačkoliv oprávněnost této předpovědi je zřejmá každému, kdo pronikl při svém studiu do samé podstaty tohoto tématu, a všem, kteří zažívají současnou světovou válku, zjišťujeme, že ještě v roce 1908 ve své stati o Antikristovi v Hastingsově *Encyklopedii náboženství a etiky* píše Bousset toto: „Zájem o legendu o Antikristovi... je možné v současné době vysledovat pouze u nižších tříd křesťanského společenství, u sekt, excentrických jedinců a fanatiků.“

„Žádné velké proroctví nenachází úplné a konečné naplnění v jediné události nebo v jediné sérii událostí. Ve skutečnosti se nemusí naplnit vůbec, pokud jde o předmět, proti němuž se zprvu vyslovil prorok nebo vizionář. Pokud však jde o výraz veliké morální a duchovní pravdy, naplní se v rozličných dobách, různými způsoby a v proměnlivé míře. Současný postoj evropských centrálních mocností k této otázce protikladu síly a pravdy, cézarismu

a náboženství, státu a Boha je největším naplněním, kterého se dosud janovskému proroctví z třinácté kapitoly dostalo. Dokonce i samotná neurčitost týkající se hlavního Antikrista ve třinácté kapitole je věrně napodobována v současném vzednutí sil mocností zla. Ve třinácté kapitole je Antikrist koncipován jako samotný jedinec, to jest démonický Nero; i tak však za ním stojí celé římské impérium, které s ním tvoří jednotu, pokud jde o vlastnosti i záměry, a samo o sobě je Čtvrtým královstvím neboli královstvím Antikrista – ve skutečnosti je Antikristem samotným. Vzhledem k současné válce je obtížné určit, jestli si největší nárok na titul Antikrista má činit Kaiser nebo jeho lid. Pokud je současným představitelem Antikrista on, jistě je jím i impérium stojící za ním, neboť se svým vůdcem tvoří jednotu, pokud jde o ducha i záměry – ať už to chápeme z hlediska vojenského, intelektuálního či průmyslového. Do značné míry přesahují Antikrista starověkého Říma – tedy „ty, kteří ničí zemi.“

Máme zde tedy před sebou Antikrista, který hovoří německy. A hovoří německy s arcijáhnem Charlesem, jenž současně pro svou práci na Apokalypse využívá knih německých učenců. Vypadá to, jako by křesťanství ani etnologie nemohly existovat, pokud nebudou mít nějakého protivníka – Antikrista či Urdummheit –, jenž by je vyvažoval. Antikrist a Urdummheit jsou prostě ti, kteří se ode mě liší. Dnešní Antikrist hovoří rusky, před sto lety hovořil francouzsky a zítra bude možná mluvit cockney nebo glasgowským nářečím. Pokud jde o Urdummheit, ta prostě hovoří všemi možnými jazyky, jež nepocházejí z Oxfordu či Harvardu nebo nejsou jejich imitací.

SEDM

Je to dětinské. Nyní však musíme připustit, že se začátek (naši) nové éry kryl se soumrakem éry staré, éry skutečných pohanů neboli barbarů v řeckém slova smyslu. Právě v době, kdy v sobě naše současná civilizace vykřesala první jiskérky života – řekněme v roce 1000 před Kristem –, veliké starověké civilizace, poříční civilizace Eufratu, Nilu a Indu spolu s menší přímořskou civilizací Egejského moře, už mizely ze světa. Je naivní popírat stáří a velikost těchto tří říčních civilizací spolu s mezilehlými kulturami, jež vznikly v Persii čili Íránu, a v egejské oblasti – kultura krétská neboli mykénská. Nepředstíráme, že by tyto civilizace dokázaly spočítat příklady s nezkráceným dělením. A možné je i to, že ještě nevynalezly ani trakař. Desetileté dítě moderní doby by jim jistě dalo na frak v aritmetice, geometrii a možná dokonce i v astronomii. Jenže co z toho?

Jenže co z toho? Egyptanům, Chaldejcům, Krétanům, Peršanům a Hindům sice chyběly naše moderní mentální a mechanické vědomosti, ale byli snad proto méně „civilizovaní“ a méně „kulturní“, než jsme my? Pohlédněme na nádhernou sedící sochu Ramsese nebo na etruské náhrobky a přečtěme si o Assurbanipalovi čili Dareiovi. Jak by se asi vyjímali naši moderní tovární dělníci vedle obyčejných Egyptanů ve frýzech? Čí naši vojáci v khaki uniformách vedle asyrských frýzů? Anebo lvi na Trafalgarském náměstí vedle lvů mykénských? Civilizace? Ta se spíše ukazuje jako citlivý život než jako vynálezy. A máme snad jako národ něco tak dobrého, jako měli Egyptané dva či tři tisíce let před Kristem? Kulturu a civilizaci navíc prověřuje živoucí vědomí. Máme snad živější vědomí než Egyptané 3000 let před Kristem? Máme? Vždyť je to možná spíš naopak! Rozsah našeho vědomí je sice široký, ale klouže po povrchu jako po listu papíru. Postrádáme jakoukoliv hloubku vědomí.

Vše, co vzniká, zaniká, říká Buddha. Vznikající civilizace je civilizací umírající. Řecko vzniklo z umírající egejské civilizace a egejská civilizace byla spojovacím článkem mezi Egyptem a Babylonem. Stejně jako Řecko vznikl z umírající egejské civilizace i Řím, neboť etruská civilizace byla poslední silnou vlnou civilizace egejské a Římané ve skutečnosti vznikli z Etrusků. Persie vznikla uprostřed kultur Eufratu a Indu a bylo to bezpochyby v době, kdy tyto kultury umíraly.

Možná že každá vznikající civilizace musí prudce odvrhnout civilizaci umírající. Je to boj, který vede sama v sobě. Řekové zuřivě odvrhli barbary. Nyní však víme, že barbaři východního středomoří byli stejně tak Řeky jako většina Řeků samotných. Ve skutečnosti to vlastně byli Řekové neboli autochtonní Heléni, kteří lpěli na staré kultuře, místo toho aby přejali kulturu novou. Egejci zcela jistě byli vždycky Helény v základním smyslu tohoto slova. Stará egejská kultura se však liší od kultury, kterou nazýváme řeckou, a to zvláště ve své náboženské podstatě. Můžeme si být jisti tím, že každá stará civilizace byla založena na náboženství. Národ byl v jistém ohledu jakousi pradávnu církví neboli obrovskou kultovní jednotkou. Od kultu ke kultuře je jen krůček, ale vyžaduje to dlouhý vývoj. Kultovní tradice byla moudrostí starých národů. Nyní máme tradici kultury.

Jedna kultura vesměs obtížně chápe druhou kulturu. Ještě však mnohem obtížněji – a pro hloupější lidi je to dokonce nemožné – chápe kultura kult. Kultura je totiž převážně záležitostí myšlení, kdežto kultovní nauka je záležitostí smyslů. Předřecký starověký svět neměl ani ponětí o tom, kam až může mentální činnost dojít. Neměl o tom ponětí Pythagoras – ať už byl jakýkoliv – ani Herakleitos, a dokonce ani Empedokles nebo Anaxagoras. Teprve Sokrates a Aristoteles začali *vnímat* počátek.

My však na druhé straně nemáme ani ponětí o tom, jak obrovský rozsah mělo starověké smyslové vědomí. Téměř úplně jsme ztratili

veliké a složitě vypěstované senzuální povědomí neboli smyslové povědomí a smyslové poznání lidí, kteří žili v dávnověku. Bylo to velmi hluboké poznání, které člověk získával přímo – takříkajíc instinktivně a intuitivně –, a nikoliv pomocí rozumu. Toto poznání nebylo založeno na slovech, ale na obrazech. Abstrahování nespočívalo ve vyjadřování obecností či vlastností, ale ve vyjadřování symbolů. A nešlo o souvislosti logické, ale emocionální. Slovo „tudíž“ neexistovalo. Obrazy a symboly následovaly za sebou v řadě libovolných fyzických spojení – jak nám ostatně dokazují i některé žalmy – a „nevedly nikam“, protože ani nebylo kam se dostat. Touhou bylo dosáhnout vyvrcholení určitého stavu vědomí, naplnit určitý stav povědomí o vlastních pocitech. Jediné, co nám z těchto starověkých „myšlenkových procesů“ zbylo, jsou některé hry, jako například šachy a karty. Šachové figury a karetní znaky jsou symboly a jejich „hodnoty“ jsou v každém jednotlivém případě ustáleny – jejich „pohyby“ jsou nelogické, libovolné a jsou založeny na instinktu moci.

Dokud nepochopíme něco z toho, jak se chovala starověká mysl, nemůžeme ani ocenit „kouzla“ světa, v nichž tito lidé žili. Vezměme si například hádanku Sfingy: *Chodí to nejdříve po čtyřech, pak po dvou a potom po třech. Co je to?* – odpověď zní Člověk. Nám ta velká otázka Sfingy bude připadat poněkud hloupá, ale v nekritickém starověkém člověku, který prostě svoje obrazy cítil, se hned vynořil obrovský komplex emocí a obav. To, co chodí po čtyřech, je zvíře, jež se vyznačuje svou veškerou zvířecí rozdílností, silou a zámezním vědomím, které obklopuje izolované vědomí člověka. A když nám odpověď odhalí, že i dítě leze po všech čtyřech, okamžitě se vynoří další komplex emocí – napůl strach, napůl pobavení. Člověk si sám sebe totiž uvědomí jako zvíře, jímž je zvláště v dětské fázi, kdy leze po všech čtyřech, zatímco jeho tvář směřuje k zemi a jeho břicho nebo pupík jsou přitahovány ke středu zeměkoule, jako tomu je u skutečného zvířete, protože u skutečného člověka je

pupík přitahován ke slunci. Druhá část hádanky – část o dvojnohém tvorů – vyvolala komplex obrazů lidí, opic, ptáků a žab a vztahy spojující tuto čtveřici byly vytvořeny takovým okamžitým aktem obrazotvornosti, jehož my těžko dosáhneme, ale kterého jsou stále ještě schopny děti. Poslední část hádanky – část o trojnohém tvorů – přinášela údiv, nejasnou hrůzu a pátrání v rozlehlých oblastech za hranicemi pouští a moře po nějakém dosud neobjeveném stvoření.

Vidíme tedy, že emocionální reakce na takovou hádanku byly mohutné. I králové a hrdinové, jakým byl například Hektor nebo Menelaos, by reagovali stejně, jako reaguje dnešní dítě, ale tisíckrát mocněji a šířeji. To, že se lidé takhle chovali, ještě neznamená, že byli hlupáci. Daleko většími hlupáky jsou dnes, protože se zbavili emocionálních a obrazotvorných reakcí a necítí nic. Platíme za to nudou a zmrtvělostí. Naše strohé myšlenkové procesy už pro nás nejsou životem. Hádanka Sfingy o člověku je totiž stejně hroživá dnes, jako byla ještě před Oidipem. A možná ještě víc. Neboť dnes je to hádanka o neživě živém člověku, a to nikdy předtím nebyla.

OSM

Člověk přemýšlel a stále ještě přemýšlí v obrazech. Jenže dnes naše obrazy nemají téměř žádnou emocionální hodnotu. Vždycky toužíme po nějakém „závěru“, po nějakém konci, vždycky chceme ve svých mentálních procesech dojít k nějakému rozhodnutí, k uzavřenosti, k závěrečné tečce. Získáváme tím pocit uspokojení. Veškeré naše mentální vědomí je pohybem vpřed, pohybem rozděleným do jistých etap, stejně jako jím jsou naše věty, v nichž každá tečka je milníkem, který zaznamenává náš „pokrok“ – to, že jsme někam dospěli. Spolu s naším mentálním vědomím pokračujeme pořád dál a dál. Jenže žádný cíl pochopitelně neexistuje. Vědomí je konečným účelem samo o sobě. Mučíme se, abychom někam dospěli, a když tam dospějeme, nedospěli jsme vlastně nikam, neboť není kam dospět.

Když si ještě lidé mysleli, že vědomí sídlí v srdci nebo v játrech, neměli ani ponětí o procesu myšlení, který pokračuje pořád dál a dál, myšlenka byla pro ně ukončeným stavem pocitového uvědomění. Narůstala a prohlubovala se, dokud se pocit neprohloubil až do vědomí a nenastal jistý vjem plnosti. Ukončená myšlenka byla sondou hloubky jako jakýsi vír – jako vír emocionálního uvědomění – a v hloubce tohoto víru emocí se vytvořilo řešení. Nebyla to však etapa cesty. Neexistoval žádný logický řetězec, který by bylo možné táhnout pořád dál a dál.

Proto bychom si měli uvědomit, že věštci neměli za úkol prohlášovat něco, co by jednoduše zapadlo do celého řetězce okolností. Měli za úkol pronést řeč složenou z řady obrazů či symbolů skutečné dynamické hodnoty. Tyto obrazy či symboly měly rozvířit emocionální vědomí tazatele, jenž nad nimi uvažoval, do stále rychlejšího a rychlejšího krouživého pohybu, dokud se ze stavu prudkého

emocionálního pohlčení nevytvořilo řešení – nebo, jak říkáme my, dokud se nedospělo k nějakému rozhodnutí. I my vlastně činíme něco velmi podobného, když se ocitneme v nějaké krizi. Když se máme rozhodnout o něčem velmi důležitém, stáhneme se a uvažujeme – uvažujeme, dokud nezačnou pracovat hluboké emoce, které spolu v neustálém krouživém pohybu víří dál a dál, až se vytvoří střed a my nakonec „víme“ co dělat. Žádný dnešní politik nemá odvahu následovat tento způsob intenzivního „myšlení“, a proto je dnešní politický intelekt naprosto nedostatečný.

DEVĚT

Vraťme se tedy nyní k Apokalypse a mějme v patrnosti toto: Apokalypsa je svým pohybem stále ještě jedním z děl dávné pohanské civilizace a to, co v ní nacházíme, není moderní proces progresivního myšlení, ale dávný pohanský proces rotujícího myšlení v obrazech. Každý obraz naplní svůj malý okruh činu a významu a pak jeho místo zaujme obraz další. Platí to především pro první část – než se narodí Dítě. Každý obraz je piktogramem a souvislost mezi obrazy si vytváří každý čtenář víceméně svým vlastním způsobem. A co víc – i samotné obrazy chápe každý čtenář svým vlastním způsobem, podle své vlastní emocionální reakce. Přesto však v této knize nacházíme jistý přesný plán či schéma.

Musíme mít na paměti, že dávné lidské procesy vědomí musí stále *vidět, jak se něco děje*. Všechno je konkrétní a neexistuje abstrakce. A všechno nějak působí.

Látka, Materie čili hmotné věci byly pro lidské vědomí v dávnověku bohem. Jezírko plné vody je bůh. A proč ne? Čím déle žijeme, tím častěji se vracíme k nejstarší ze všech vizí. Velká skála je bůh. Mohu se jí dotknout. Nedá se popřít. Je to bůh.

Věci, které se hýbou, jsou tudíž dvojnásobnými bohy. To znamená, že jsme si dvojnásobně vědomi jejich božství – to, co je, a to, co se hýbe, je dvakrát božské. Každá jednotlivost je „věcí“ a každá „věc“ něco činí a má nějaký účinek – vesmír je tedy mohutnou a složitou činností věcí, jež existují, hýbají se a mají účinek. A to vše je bůh.

Dnes je pro nás téměř nemožné uvědomit si, co pro staré Řeky znamenal bůh neboli *theos*. Theos bylo prostě všechno, ale nikoliv ve stejný okamžik. Pokud na člověka v danou chvíli cokoliv *zapůsobilo*, stalo se to bohem. Jestliže to bylo jezírko, které na něj zapůsobilo svou vodní hladinou – pak to byl bůh. Jeho představivost však mohl

zaujmout například nejasný opar, který se nad ním navečer zvedal – potom byl *theos* tento samotný opar. Nebo člověka přepadla při pohledu na vodu žízeň – a pak byla bohem samotná žízeň. Mohl se však také napít a toto nepopsatelně lahodné uhašení žízně bylo bůh. Nebo ucítil náhlé mrazení, když se vody dotkl – vznikl tak další bůh: „chlad.“ Nebo mu náhle spadla kapka na suché rty – a bylo to „vlhké“, tedy opět další bůh. Dokonce pro první vědce či filozofy byly vlastnosti „studené“, „vlhké“, „horké“, „suché“ věcmi jako takovými – byly to skutečnosti, bohové, *theoi*. A ti *byli působením*.

S příchodem Sokrata a „ducha“ tento kosmos zemřel. Už dva tisíce let žije člověk v mrtvém či umírajícím kosmu a doufá v nebe na onom světě. A všechna náboženství byla náboženstvími mrtvého těla a odložené odměny – byla to náboženství eschatologická, abychom použili zamilované slůvko filozofů.

Je pro nás velmi obtížné pochopit pohanskou mysl. Pokud se setkáme s překlady příběhů ze starověkého Egypta, jsou nám téměř nesrozumitelné. Možná je to chyba oněch překladů – kdo totiž může říct, že opravdu *čte* hieroglyfické písmo. Když se nám však do ruky dostanou překlady z křováckého folkloru, budeme nakonec bezradní úplně stejně. Slova budou možná srozumitelná, ale nebudeme schopni sledovat jejich vzájemné souvislosti. Dokonce i když čteme překlady Hesioda nebo Platona, cítíme, že byl nahodile přiřčen význam nesprávnému pohybu – byly určeny nesprávné vnitřní souvislosti. Můžeme si sice lichotit, jak chceme, ale propast mezi mentalitou profesora Jowetta a mentalitou Platonovou je téměř nepřekonatelná. A Platon profesora Jowetta není nakonec nikým jiným než samotným profesorem Jowettem, jenž v sobě nemá ze živoucího Platona ani špetku. Platon odtržený od velkých pohanských kořenů je jen další viktoriánskou sochou v tóze – nebo v chlamysu.

Abychom se dostali na kloub Apokalypse, musíme si uvědomit mentalitu pohanského myslitele či básníka – pohanští myslitelé

totiž byli nevyhnutelně rovněž básníky. Tento myslitel či básník začíná obrazem, uvádí ho do pohybu a umožňuje mu, aby sám získal vlastní směr či vytvořil svůj vlastní okruh – a pak pokračuje obrazem dalším. Dávní Řekové dokázali znamenitě přemýšlet v obrazech, jak nám dokazují jejich mýty – řecká obraznost byla podivuhodně přirozená a harmonická. Sledovali spíše logiku činu než logiku rozumu a neohříváli si žádnou mravoučnou polívčičku. Přesto jsou nám blíží než orientálci, jejichž obrazné myšlení se často vůbec nedržel žádného schématu a dokonce ani posloupnosti jednotlivých činů. To ostatně vidíme i na některých žalmech, které přeletují z jednoho obrazu na druhý, aniž by mezi nimi byla navázána alespoň jakási základní souvislost – jde pouze o podivnou asociaci obrazů. Orientálci tento způsob přímo milovali.

Abychom si uvědomili pohanský způsob myšlení, musíme se zbavit našeho způsobu pokračovat pořád dál, dál a dál – od začátku až do konce – a umožnit své mysli, aby se mohla pohybovat v kruzích nebo aby mohla přeletovat sem a tam nad celým trsem obrazů. Naše představa času jako nepřetržité přímé linie krutě zmrzčila naše vědomí. Pohanské pojetí času, jenž se pohybuje v kruzích, je mnohem svobodnější – umožňuje pohyb nahoru a dolů a připouští v jakémkoliv okamžiku naprostou změnu stavu mysli. Jakmile dokončíme jeden okruh, můžeme klesnout nebo vystoupit na další úroveň a okamžitě se ocitnout v novém světě. S naším způsobem vnímání času jako kontinua se musíme celí vyčerpaní vláčet přes další horský hřeben.

Apokalypsa využívá dávného postupu, v rámci kterého nám předloží obraz, vytvoří svět a potom náhle v kruhu času, pohybu a události – *eposu* – tento svět opustí. Pak se opět vracíme do světa, jenž už je trochu jiný než svět původní – jde o návrat do světa na jiné úrovni. Tento „svět“ je postaven na čísle dvanáct – dvanáctka je základním číslem pro pevně ustanovený kosmos. A kruhy se pohybují podle čísla sedm.

Toto dávné schéma v Apokalypse zůstává, i když je do značné míry porušeno. Židé vždycky zničili krásu schématu tím, že mu vnuťtli nějaký etický nebo kmenový význam. Mravní instinkt Židů se bouří proti uspořádání a formě. Uspořádání a forma, ono nádherné schéma, jsou pohanské, a tudíž amorální. Po zkušenosti s Ezechielem a Danielem tedy nejsme příliš překvapeni, že *mise en scène* je poněkud zmatená – nastrkali do ní chrámový nábytek a čtyřia dvacet starců neboli presbyterů, kteří už tak docela neví, jakou roli hrají, ale snaží se být co nejvíce Židy – tak bychom mohli pokračovat dál. Moře jiskřící jako křišťál pochází z kosmu Babyloňanů – jsou to průzračné vody nebes, jež jsou protikladem k hořkým a mrtvým vodám pozemského moře. Musí se to však naservírovat pěkně na talíři – omyté v chrámové nádobě. Všechno židovské je *vnitřní*. Dokonce i hvězdy a vody nebeské klenby se musí strčit za oponu toho jejich zatuchlého svatostánku.

Nevíme, jestli to byl Jan z Patmu, kdo zanechal úvodní vizi trůnu, čtyř hvězdných bytostí a čtyřia dvacetí starců neboli svědků v takovém zmatku, jak jej známe, nebo jestli bylo celé schéma vědomě a v souladu s křesťanským duchem narušeno až pozdějšími editory. Jan z Patmu byl Žid, takže mu příliš nezáleželo na tom, jestli si můžeme jeho vize vůbec představit, či nikoliv. I tak však cítíme, že to byli především křesťanští opisovatelé, kteří rozbili celou skladbu tak, aby „byla neškodná“. Křesťané se totiž vždycky snažili „činit vše neškodným“.

Kniha se dostala do bible jen s velkými obtížemi – východní Otcové k tomu měli silné výhrady. O tom, jestli tedy byly pohanským postavám v textu zuráženy nosy a hlavy přesně v Cromwellově duchu, aby se „staly neškodnými“, se můžeme jenom dohadovat. Nezbyvá nám než mít na paměti, že kniha má pravděpodobně pohanské jádro, že jí ještě v době před Kristem možná několikrát přepisovali židovští apokalyptici, že celou knihu pravděpodobně opět přepsal Jan z Patmu, aby se stala křesťanskou, a že ji potom

křesťanští opisovatelé zfušovali tak, aby „byla neškodná“. Na zfušování Apokalypsy mohli pracovat víc než sto let.

Jakmile vezmeme v úvahu, že pohanské symboly jsou víceméně zkresleny židovskou myslí a křesťanským obrazoborectvím a že do knihy byl svévolně dosazen židovský chrám a rituální symboly, aby se do drahocenného izraelitského svatostánku vešla celá nebesa, můžeme získat celkem dobrou představu o tom, jak původně tato *mise en scène* vypadala. Jak vypadala tato vize trůnu, kosmických bytostí, volajících chválu, a Kosmokratora zahaleného duhou, kolem něhož žhne prizmatická sláva jako duha a oblak – „I Iris je oblakem“. Kosmokrator září barvou jaspisu a karneolu – vykladači tvrdí, že je nazelenale žlutý, kdežto v Ezechielovi byl jantarově žlutý jako zář kosmického ohně. Jaspis se ztotožňuje se znamením *ryb*, což je astrologické znamení naší éry. Teprve nyní opouštíme éru znamení ryb a dostáváme se do nového znamení a nové éry. Rybou byl ze stejného důvodu nazýván během prvních staletí i Ježíš. Tak mocný vliv mělo na lidský intelekt učení o hvězdách, jež pocházelo od Chaldejců.

Od trůnu přicházejí hromy, blesky a hlasy. Hrom byl skutečně prvním velikým projevem kosmu. Byla to bytost sama o sobě, další aspekt všemohoucího, demiurga – jeho hlas byl prvním velkým kosmickým hlukem, jenž hlásal stvoření. Velikým Logem počátku bylo zahřmění, jež svým smíchem proniklo skrze chaos a stalo se původcem kosmu. Všemohoucí v podobě hromu a ohnivý všemohoucí v podobě blesku, který přinesl první paprsek ohně života, mají však i svou hrozivou, destruktivní tvář. Údery hromu se tvořivě rozléhají prostorem, blesk vystřeluje úrodný oheň – mohou však naopak i ničit.

Před trůnem hoří sedm světél, které se vysvětlují jako sedmero duchů Božích. Toto vysvětlení, a zvláště pokud jde o takové dílo, jakým je Apokalypsa, je však pochybné a nevýrazné jako ryba. Sedm hořících světél je totiž sedm planet (včetně Země a Měsíce), což je sedm nebeských Vládců nad zemí a nad námi. Veliké slunce,

kteřé tvoř́ den a veškerý život na Zemi. Měsíc, jenž ovládá př́liv a naši fyzickou bytost – ten neznámý Měsíc ovládající menstruační periody žen a sexuální rytmus mužů. Dále oněch pět putujících hvězd – Mars, Venuše, Saturn, Jupiter, Merkur – pět hvězd, jež jsou rovněž našimi dny v týdnu a které coby naši vládcí na nás mají dnes stejně velký – i stejně malý – vliv, jako měly vždycky. Víme, že žijeme podle slunce – do jaké míry žijeme podle těch ostatních, však nevíme. Veškeré jejich vlivy omezujeme na jednoduché vlivy gravitační, a přesto všechno jsme k Měsíci a hvězdám poutáni zvláštními jemnými nitkami. Díky Měsíci víme, že tyto nitky mají vliv na naši psychiku. Jenže co hvězdy? Copak to můžeme vědět? O tento druh povědomí jsme přišli.

Získali jsme nicméně představu o *mise en scène* dramatu Apokalypsy a nazývejte si jej třeba nebem. Ve skutečnosti však jde o úplný kosmos – o kosmos, jenž nebyl „obrácen na víru“.

Všemohoucí drží v ruce knihu. Kniha je bezpochyby židovský symbol. Židé byli vždycky národem knihomolů a také si velmi rádi vedli účty – celá staletí si počítali hříchý. Přesto židovský symbol knihy se sedmi pečetěmi celkem dobře znázorňuje kruh či cyklus ve znamení čísla sedm, i když nechápu, jak je možné knihu otevírat po částech tak, že se postupně láme jedna pečeť za druhou. Tato kniha je totiž zabalený svitek, a proto dokud se nerozlomí všech sedm pečetí, nedá se *ve skutečnosti* otevřít. To je však jen pouhá maličkost – jak pro apokalyptika, tak i pro mě. Je možné, že zatím být otevřena vůbec nemá – že k tomu má dojít až na konci.

Tu knihu má otevřít lev z pokolení Judova. Avšak ejhle! Když se tato královská šelma objeví na scéně, změní se v Beránka, jenž má sedm rohů (jsou to rohy moci – znázorňují sedm sil či mocností) a sedm očí (což jsou naše známé staré planety). Stále sice slyšíme hrozivý řev, který se podobá řevu lva, ale pokaždé vidíme pouze Beránka, jenž předvádí svůj hněv. Začínáme tušit, že beránek Jana z Patmu není ničím jiným než naším starým známým lvem v berán-

čím rouše. Chová se jako ten nejhroživější lev. Jan však stále trvá na tom, že je to Beránek.

Je ostatně nutné, aby na tom trval, a to i přesto, že má pro lvy velkou slabost. Lev totiž právě ustupuje Skopci, neboť Bůh, jenž jako lev dostával své krvavé oběti, musí být po celém světě odsunut do pozadí a obětovaný bůh začíná zaujímat jeho přední místo. Pohanská mystéria obětování boha, které vede k ještě slavnějšímu vzkříšení, jsou starší než křesťanství a na jednom takovém kultu je založena Apokalypsa. Obětí musí být Beránek, nebo – jako je tomu v kultu Mithry – Býk. Z rozřízlého hrdla býka (než mu jej podřízli, vždycky mu zvedli hlavu vzhůru) prýští krev na toho, kdo je zasvěcován, a dělá z něj nového člověka.

„Umyj mě krví Beránka
a já budu bělejší než sníh,“

vykřikují na tržišti členové Armády spásy. Byli by asi dost překvapeni, kdyby se dozvěděli, že právě tak by to mohl být býk. Ale možná by ani tolik překvapeni nebyli a všechno by jim okamžitě došlo. Náboženství u nejnižších společenských vrstev zůstává celá staletí víceméně stejné.

(Pokud to však byla hromadná oběť – hekatomba –, drželi býkovu hlavu směrem dolů, k zemi a hrdlo mu podřízli nad jámou. Cítíme, že Janův Beránek byl spojen s hekatombou.)

Bůh se stal zvířetem zabíjeným a přestal být zvířetem zabíjejícím. U Židů musel být obětí Beránek – do jisté míry proto, že už v dávnověku býval obětován při přesnicích. Lev z pokolení Judova si navlékl beránčí roucho – ale podle zubů poznáte jej. Jan trvá na Beránkovi, na „tom obětovaném“, ale jeho oběť nikde nevidíme – vidíme naopak, že on obětuje lidstvo po milionech. Dokonce i na samém konci, kde se objevuje ve vítězném plášti zbroceném krví, to není jeho krev – je to krev králů.

„Umyj mě krví mých nepřátel
a já budu tím, čím jsem...“

hlásá ve skutečnosti Jan z Patmu. Je to opravdový pohanský chvalozpěv na boha, který se chystá projevit. Starci, tvořící číslo dvakrát dvanáct pevně ustanoveného kosmu – tito starci, kteří jsou ve skutečnosti dvanácti znameními zvěrokruhu, jež mají na svých „křeslech“ –, vstávají a klaní se trůnu jako snopy Josefovi. Nádoby plné sladké vůně jsou pojmenovány jako modlitby svatých, což je zřejmě pozdější dodatečný příspěvek nějakého bezvýznamného křesťánka. Shlukují se davy židovských andělů a naše drama může začít.

DESET

A skutečné drama začíná čtyřmi slavnými jezdci. Postavy těchto čtyř jezdců mají zjevně pohanský základ a není na nich dokonce vůbec nic židovského. Vjíždějí na scénu jeden po druhém – i když nevíme, proč by se měli objevovat, právě když se lámou pečeteť jakési *knihy*. Krátce a rázně se objeví na scéně a okamžitě je po všem. Jejich role byly omezeny na minimum.

Přesto tyto zjevně astrologické a zodiakální jezdce vidíme a vzpínání jejich koní má jistý smysl. Jaký smysl? Tentokrát smysl skutečně osobní a lidský a nikoliv kosmický. Slavná kniha se sedmi pečeti je zde naším lidským tělem – tělem muže, Adama, tělem jakékoliv lidské bytosti. Oněch sedm pečetí je sedm center neboli bran jeho dynamického vědomí. Jsme svědky otevírání a dobývání významných duševních center lidského těla. Starý Adam bude zdolán, zemře a znovu se narodí jako Adam nový. Dojde k tomu však postupně v sedmi fázích – nebo lépe řečeno v šesti fázích, po nichž nastane fáze vyvrcholení, což nám dohromady dává číslo sedm. Člověk má totiž sedm – vyšších a hlubších – úrovní uvědomění čili sedm sfér vědomí. A ty musí být jedna po druhé dobyty, přetvořeny a přeměněny.

Jaké jsou tyto sféry lidského vědomí? Odpověz si, jak je ti libo, neboť každý si může odpovědět po svém. Vezmeme-li v úvahu běžný „lidový“ názor, můžeme říci, že to jsou čtyři lidské dynamické přirozenosti a tři přirozenosti „vyšší“. Jenže symboly sice vždycky něco znamenají, ale pro každého znamenají něco jiného. A jestliže pevně stanovíme význam symbolu, upadneme do alegorických klišé.

A máme tu také koně! Ti se ostatně objevují vždycky! Jak silně ovládal kůň smýšlení dávnověkých lidí, a zvláště ve středomoří!

Když měl člověk koně, byl pánem. Někde v temné dávnověké hlubině naší duše se vzpíná kůň. Kůň je dominantním symbolem – dává nám velikost a je naším hmatatelným a pulzujícím poutem, které nás spojuje se zdravě brunátným bohem síly. Je dokonce počátkem božství v našem živém těle. Jako symbol se potuluje po temných podsvětlních loukách duše. Temná pole mé i tvé duše udusává svými kopyty. Synové božští, kteří sestoupili na zem a poznali dcery lidské, s nimiž zplodili Titány, měli „koňské údy“, praví Enoch.

Člověk během posledních padesáti let koně ztratil. Nyní je ztracen i člověk. Člověk je ztracen pro život a sílu – je jen poskokem a marnotratníkem. Když ulice Londýna ještě udusávali koně, Londýn žil.

Kůň! Ten symbol vzdouvající se moci a síly v člověku, síly pohybu a činu. Na koni jezdili hrdinové. Dokonce i Ježíš si osedlal osla, což byl výraz pokorné moci. Kůň však patří skutečným hrdinům. Jsou různí koně patřící k různým druhům moci, k různým druhům heroické vášně a popudu k hrdinství.

A kdo je tedy oním jezdcem na bílém koni? Ten, kdo potřebuje vysvětlení, to stejně nikdy vědět nebude. Vysvětlování je však naším osudem.

Uvědom si čtyři dávné lidské přirozenosti – sangvinickou, cholerickou, melancholickou a flegmatickou! A hned máš před sebou čtyři barvy koní: bílou, ohnivou, černou a *sinavou* či nažloutlou. A proč by měl být sangvinik bílý? – No přece proto, že krev byla život – byl to život sám. A vlastní moc života byla naproti tomu bílá, oslnivě bílá. Za starých časů *byla krev životem*. Pokud se ale zjevila jako moc, podobala se bílému světlu, Nach a purpur nebyly ničím jiným než oděvem krve. Ach, ta svěží krev oděná v jasně rudé barvě! Sama o sobě však měla barvu čirého světla.

Rudý kůň je cholerický a nejde jen o pouhou zlost, ale o přirozenou ohnivost, které říkáme vášeň.

Černý kůň představuje černou zarputilou žlučovitost.

A flegma neboli tělní lymfa má barvu koně sinavého. Jeho přemíra způsobuje smrt a pak následuje hádes.

Nebo si uvědom čtyři lidské přirozenosti planetární; přirozenost žoviální (jovišovskou), bojovnou (martovskou), zachmuřenou (saturnskou) a rtuťovitou (merkurovskou). Ty nám mohou pomoci vysvětlit další shodu – pokud se ovšem dostaneme za významy *latinské* až k významům řeckým. Pak se velký Jupiter stane sluncem a živou krví – bílým koněm. Rozhněvaný Mars zase osedlává koně ohnivého. Saturn je černý, tvrdohlavý, neústupný a ponurý. A Merkur je ve skutečnosti Hermes – onen podsvětní Hermes, jenž je průvodcem duší, hlídá dvě cesty, otevírá dvoje dveře a prohledává peklo čili hádes.

Jde zde tedy o dvojí shodu – a v obou případech o shodu fyzickou. Ponecháváme stranou významy kosmické, neboť smysl tohoto obrazu je spíše fyzický než kosmický.

S bílým koněm coby symbolem se setkáváme stále znovu a znovu. Bílého koně má přece i Napoleon! Dávné významy ovládají naše činy, i když se naše mysl stala netečnou.

Jezdec na bílém koni má navíc korunu. Je vším královským, co je ve mně, mým nejvlastnějším já – a jeho kůň je veškerou *manou* člověka. Je tím, co mé já tvoří, je mým posvátným egem, které Beránek povolává k novému cyklu činů a jež se řítí kupředu, aby dobylo staré já, aby ho zdolalo a mohlo se tak zrodit já nové. Právě tento jezdec porazí všechny ostatní „síly“ mého já. Jako slunce se řítí kupředu se svými šípy, aby dobýval. Nemá však meč, neboť meč naznačuje rovněž soud a zde jde přece o mé dynamické, mocné já. Jeho luk je ohnutým lukem těla, jenž se podobá srpku měsíce.

Skutečná dějovost tohoto mýtu, jeho rituální obraznost, byla odstraněna. Jezdec na bílém koni se objeví a vzápětí zase zmizí. Jenže my víme, proč se objevil. A víme také, proč se na konci Apokalypsy zjevuje jeho obdoba – poslední jezdec na bílém koni, Syn člověka, který přijíždí po posledním a konečném vítězství nad

„králi“. Každý syn člověka – tedy já i ty – vyjíždí za svým malým vítězstvím. Veliký Syn člověka však nasedá na bílého koně po posledním celkovém vítězství, aby vedl své davy. Jeho plášť je rudý od krve panovníků a na boku – na stehně – má napsáno své jméno: Král králů a Pán pánů. (Proč na stehně? Odpověz si sám. Neukazoval snad Pythagoras v chrámu své zlaté stehno? Cožpak nevíš, že stehno je dávným a mocným středozezemním symbolem?) Z úst posledního jezdce na bílém koni navíc vychází onen zhoubný meč – logos soudu – a tak se raději vraťme k luku a šípu jezdce, kterému soudit není dáno.

Mýtus byl zredukován na pouhé symboly. První jezdec pouze vyjíždí na scénu. Po druhém jezdci končí mír a do světa vstupuje válka – ve skutečnosti jde o svět vnitřního já. Po jezdci na černém koni, jenž drží v ruce váhy stanovující míry či skutečný poměr „prvků“ v těle, začíná být nedostatek chleba, ale víno a olej zůstávají nedotčeny. Chléb či ječmen jsou zde hmotným tělem, které je symbolicky obětováno – podobně sypali na obětované tělo ječmen Řekové: „Vezmi s sebou tento chléb mého těla.“ Hmotné tělo nyní trpí hladem a chřadne. S jezdcem na sinavém koni konečně umírá „malou smrtí“ zasvěcovaného i to poslední fyzické či dynamické já a tím vstupujeme do hádu neboli do podsvětí našeho bytí.

Vstupujeme do hádu neboli do podsvětí našeho bytí, neboť naše tělo je nyní mrtvé. Mocnosti či démoni v tomto podsvětí však mohou ublížit pouze čtvrtině země, což znamená čtvrtině hmotného těla. Tato smrt je tedy pouze mystická a poškozeno je pouze tělo, které je součástí již zavedeného stvoření. Při této malé smrti je fyzické tělo postiženo hladem a strádáním, ale stále nejde o žádnou větší škodu. Nejde o morové rány – ty jsou božím hněvem. Zde žádný hněv Všemohoucího nenacházíme.

Výklady těchto čtyř jezdců jsou velmi primitivní a povrchní, ale přesto se pravděpodobně dotýkají skutečného významu. Ortodoxní vykladači, kteří hovoří o hladomorech za vlády Tita nebo Vespa-

siána, možná čtou tuto pasáž o pšenici a ječmeni správně – totiž v souladu s nějakým pozdějším apokalyptikem. *Původní* pohanský význam je nicméně záměrně překryt významem, který se hodí do konceptu „Kristova církev versus pohanské mocnosti“. Žádné takové čtení se však netýká samotných jezdců. A právě u nich můžeme lépe než kdekoli jinde pozorovat velmi příznačný způsob, jakým byl starý význam zredukován, zmaten a pozměněn. Z celé struktury zbyly jen kosti.

Jsou tu však ještě další pečete. Co se stane, až budou rozlomeny?

Poté, co je rozlomena čtvrtá pečeť a čtvrtý jezdec mizí ze scény, znamená to, pokud jde o pohanský rituál, že zasvěcovaný už je tělesně mrtev. Zbývá nicméně cesta podsvětím, při níž se žijící „já“ musí svléci ze své duše a ducha, než bude moci zcela nahé znovu vyjít ze vzdálenější brány pekla do nového dne. Duše, duch a žijící „já“ jsou totiž třemi božskými přirozenostmi člověka. Čtyři tělesné přirozenosti odkládá už na zemi. *Dvě* božské přirozenosti může ze sebe svléci pouze v hádu. A ta poslední – ta je čirým plamenem, jenž se v nové době postupně znovu oblékne do duchovního těla, duševního těla a nakonec i do „oděvu“ těla hmotného i s jeho čtyřmi pozemskými přirozenostmi.

Není pochyb o tom, že pohanský rukopis zaznamenal tuto pout' hádem, toto postupné svlékání duše a ducha, dokud se mystická smrt nenaplní šestkrát. Sedmá pečeť je současně posledním zahřměním smrti a prvním hřmícím pajánem nového zrození – a ohromné radosti.

Židovská mysl však nesnáší mravní a pozemské božství člověka – a totéž platí i pro mysl křesťanskou. Božství člověka se odkládá do doby, kdy je mrtev a čeká ho věčná blaženost. Božství v hmotném těle prostě dosáhnout *nesmí*. Židovští a křesťanští apokalyptici tudíž ruší mystérium individuálního sestupu do hádu a nahrazují ho množstvím mučednických duší, které pod oltářem volají po pomstě. Pomsta byla totiž u Židů posvátnou povinností. Těmto duším

je sděleno, aby ještě chvíli posečkaly, dokud nebude zabito více mučedníků – opět se tedy setkáváme s odloženým předurčením. Dostávají bílá roucha, což je poněkud předčasné, neboť bílá roucha jsou nová, vzkríšená těla a není jasné, jak by si je tyto křičící duše mohly obléci v hádu – mají si je snad na sebe vzít v hrobě? Jaký zmatek vytvořili židovští a křesťanští apokalyptici z páté pečete!

Šestou pečeť neboli svlékání ducha z poslední žijící podstaty „já“ apokalyptici proměnili ve zmatenou kosmickou katastrofu. Slunce zčerná jako smuteční šat, což znamená, že se stává velikým černým tělesem, které vyzařuje viditelnou temnotu. Měsíc se mění v krev, což je jedna z hrůzných inverzí pohanské mysli, neboť luna je matkou vodovitého těla člověka. Krev patří slunci a luna, coby nevěstka nebo démonická žena, může být nasáklá rudou krví pouze ve svém nejhrůznějším aspektu, aspektu meretrix, jež pije krev – luna, která má dodávat vláhu do vodního zřídla těla! Hvězdy padají z nebe a nebesa mizí, jako když se zavře kniha, a „žádná hora a žádný ostrov nezůstaly na svém místě“. Znamená to návrat chaosu a konec našeho kosmického řádu čili konec stvoření. Přesto to ještě není *vyhlazení*, neboť králové země a všichni lidé, kteří zbyli, se pořád ještě skrývají před opakovaným hněvem Beránka v horách, které změnily svou polohu.

Tato kosmická katastrofa bezpochyby odpovídá původní konečné smrti zasvěcovaného, který je v hádu svlečen ze svého ducha a skutečně umírá, přestože si stále udržuje poslední plamínek života. Je škoda, že apokalyptici tolik do textu zasahovali, protože Apokalypsa se tak stala jen monotónní řadou kosmických katastrof. S lehkým srdcem bychom obětovali Nový Jeruzalém, abychom získali zpět záznamy pohanského zasvěcení. Navíc člověka tolik popuzuje to neustálé zdůrazňování „hněvu Beránka“ – podobá se totiž nekonečným hrozbám bezzubých starců.

Šest fází mystické smrti je tedy u konce. Sedmá fáze je současně smrtí i zrozením. Poslední plamínek věčného lidského já se potom

vynoří z pekla a přesně v ten okamžik, kdy uhasíná, stává se odděleným, novým, celistvým plamenem nového těla člověka se zlatými stehny a radostnou tváří. Nejdřív však dojde k malému přerušení. Děj se pozastaví a přenesení se do dalšího světa – do vnějšího kosmu. Je třeba naplnit menší rituální cyklus, než se rozlomí sedmá pečeť – pečeť pádu a slávy.

JEDENÁCT

Stvoření, jak víme, má čtyři strany a číslem stvoření jsou čtyři. Ze čtyř koutů země mohou tedy vanout čtyři větry – tři škodlivé a jeden dobrý. Když jsou rozdmýhány všechny větry, nastává chaos ve vzduchu a zkáza na zemi.

Čtyřem andělům je přikázáno, aby bránili větrům v ničení země, moře a stromové – tedy v ničení skutečného světa.

Z východu však vane mystický vítr, který zvedá slunce a měsíc jako plachty lodí a nese je oblohou jako pomalé plovoucí čluny – právě tomu ve druhém století před Kristem lidé mimo jiné věřili. A právě od východu vystupuje anděl a volá, aby byly zadrženy větry zkázy, dokud neoznačí služebníky Boha na jejich čelech. Potom nastává nezáživný výčet dvanácti židovských kmenů a jejich označování – pouhé nezáživné židovské představení.

Vize se mění v jinou a my máme náhle před sebou veliký zástup lidí, kteří jsou oblečeni v bílých rouchách a v rukou drží palmové ratolesti. Stojí před trůnem a před tváří Beránkovou a volají velikým hlasem: „Díky Spasiteli, Bohu našemu, sedícímu na trůnu, a Beránkovi.“ Hned nato padají tváří k zemi andělé, starci a čtyři okřídlené bytosti, klanějí se a volají: „Dobrořečení i sláva a moudrost, díky a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věků. Amen!“

To nám napovídá, že sedmá pečeť se už začíná lámat. Anděl volá ke čtyřem větrům, aby zůstaly klidné, zatímco se objevují blahoslavení čili nově zrození. Slavně vstupují na scénu ti, kteří prošli velikým soužením neboli zasvěcením do tajemství smrti a nového zrození. Jsou oděni v oslnivě bílých rouchách svých nových těl, v rukou mají větvičky stromu života a objevují se ve velikém zářivém světle před Všemohoucím. Zahajují svůj chvalozpěv a andělé se přidávají.

I navzdory apokalyptickým snahám se zde ve skutečnosti setkáváme s pohanem, jenž byl zasvěcen – možná v Kybelině chrámu – a kterého náhle přivedli z podzemní temnoty do velikého zářivého světla před chrámovými sloupy. Je oslněn, znovuzrozen, má na sobě bílé roucho a nese palmovou ratolest. Kolem něj zní extáze píšťal a tančící ženy nad ním drží věnce. Světlo září, houstne vůně kadidla, nádherní kněží a kněžky zvedají ruce a pějí chvalozpěvy na novou slávu toho, kdo se znovu narodil – shromažďují se kolem něho a v jakémsi vytržení ho velebí. Za ním stojí dav a ani nedýchá.

Víme, že tato živá scéna před chrámem – scéna velebení nového zasvěcence a jeho ztotožnění či splynutí s bohem; scéna plná nádhery a zázraků, zvuků píšťal a třepotajících se věnců; scéna, kterou přihlížející dav sleduje s uctivou bázní – se odehrávala na konci rituálu mystérií bohyně Isis. A právě tuto scénu proměnil apokalyptik v křesťanskou vizi. Ve skutečnosti se však odehrává až po rozlomení sedmé pečeti, kdy se uzavírá kruh individuálního zasvěcení. Velký zápas a vítězství jsou u konce. Zasvěcený člověk je mrtvý a současně znovu žije v novém těle. Je označen na čele jako hinduistický mnich, což je známka toho, že zemřel a jeho sedmé já je naplněno. Je dvakrát narozený a jeho mystické čili „třetí oko“ se otevřelo. Vidí do dvou světů. Vládne nejvyšší, impozantní mocí slunce jako faraóni, mezi jejichž obočím se vzpínal had Ureus.

Všechno tohle je však samozřejmě pohanské a hříšné. Během svého života tady na zemi se nesmí žádný křesťan znovu zrodit jako nový člověk v božském těle. Nabízí se nám tedy dav mučedníků v nebi.

Znamení na čele může být popelavé, což je pečeť smrti těla. Nebo to může být nachové znamení slávy, nového světla či nové vize. V každém případě však jde o samotnou sedmou pečeť.

A je konec. V nebi se rozhostilo téměř na půl hodiny mlčení.

DVANÁCT

A zde možná starý pohanský rukopis končil. První cyklus dramatu je tak jako tak uzavřen. Nějaký starý apokalyptik však na tomto místě – a s rozličnými pomlkami – začíná rozvíjet druhý cyklus. Tentokrát je to kruh smrti a obnovení země či světa – nikoliv však už jednotlivce. Cítíme sice, že i tato část je mnohem starší než kniha Jana z Patmu, nicméně i tak působí velmi židovsky – pohanství je v této moralistní a kataklyzmatické vizi opět zvláštním způsobem překrouceno a objevuje se zde ono monomaniakální trvání na tres-tu a strastech, s nímž se setkáváme v celé Apokalypse. Obklopuje nás nyní skutečně židovská atmosféra.

Na dávné pohanské představy zde přesto narazíme. K nosu Všemohoucího stoupá v obrovských oblacích kouře kadidlo. Tento kouř je však alegorizován – přináší k Všemohoucímu modlitby svatých. Potom je k zemi vržen božský oheň – nastává malá smrt a konečná obnova světa, země a zástupů. Sedm andělů – oněch sedm andělů sedmi dynamických přirozeností Boha – si bere polnice, aby provedlo sedmero zvěstování.

A tím začíná nyní již židovská Apokalypsa rozvíjet svůj druhý cyklus – cyklus sedmi polnic.

Opět se setkáváme s dělením na čtyři a tři. Jsme svědky smrti (malé smrti) kosmu, vyvolané božským příkazem, a proto pokaždé, když zatroubí polnice, třetina – a nikoliv čtvrtina – světa je zničena. Božským číslem je číslo tři. Číslem čtyřstranného světa je číslo čtyři.

Při prvním zatroubení je zničena třetina vegetace.

Při druhém zatroubení je zničena třetina mořských tvorů a dokonce i lodí.

Na třetí zatroubení se třetina sladkých vod mění v pelyněk a jed.

Na čtvrté zatroubení je zničena třetina nebes, třetina slunce, měsíce a hvězd.

Tato zatroubení odpovídají čtyřem jezdcům z prvního cyklu a tvoří s nimi poněkud neobratnou židovskou paralelu. *Hmotný* kosmos nyní tedy utrpěl „malou smrt“.

Následuje trojice běd – která postihne ducha a duši světa (které jsou nyní symbolizovány lidmi), a nikoliv jeho část hmotnou. Hvězda padá na zem, což je židovská metafora pro sestupujícího anděla. Má klíč od jícnu propasti, která je židovským protějškem hádu. Děj se tak přesunuje do podsvětí kosmu, a nikoliv do podsvětí vlastního já, jak je tomu v prvním cyklu.

Charakter textu je nyní zcela židovský a alegorický, ale nikoliv už symbolický. Slunce a měsíc ztemněly, protože jsme se ocitli v podsvětí.

Propast, podobně jako podsvětí, je plná zlých mocností, které škodí člověku.

Propast, podobně jako podsvětí, totiž představuje svržené mocnosti stvoření.

Stará přirozenost člověka musí ustoupit a přenechat místo přirozenosti nové. Když ustoupí, uniká do hádu a tam stále žije. Je zlovolná a věčná – svrhli ji sice do podsvětí, ale má stále dost sil na to, aby škodila.

Tato velmi hluboká pravda byla součástí všech dávných náboženství a pramení z ní tradice uctívání podsvětních mocností. Uctívání podsvětních mocností – mocností nazývaných Chthonios – bylo možná samotným základem nejstaršího řeckého náboženství. Pokud člověk neměl dost síly, aby potlačil své podsvětní mocnosti – jež jsou ve skutečnosti starými mocnostmi jeho bývalého, svrženého já – a pokud neměl ani dost důvtipu na to, aby si je usmířil například zápalnou obětí, vrátili se k němu a znovu ho začali ničit. Každé nové vítězství života tudíž přináší i „pekelná muka“.

Totéž se děje po každé veliké kosmické změně, při níž dochází ke stvoření nového světa. Moc starého kosmu, která byla touto změnou zatlačena do pozadí, novému světu démonicky škodí. Je to velká pravda, která se skrývá v řadě mýtů o Gaie, Uranovi, Kronovi a Diovi.

Celý kosmos má tedy i svou zlovolnou tvář. Dokonce i slunce, ono veliké slunce, je plné nenávisti, pokud je *starým* sluncem svrženého kosmického dne, a škodí nově zrozenému, křehkému tvorů, jímž jsem já sám. A opravdu mi škodí – ubližuje mému zápasícímu já, neboť nad mým starým já má stále moc a chová se tudíž nepřátelsky.

Podobně i vody kosmu jsou škodlivé životu, když jsou *staré*, a projevují svou povahu mocnosti svržené do propasti. I velká luna, matka mých vnitřních vodních proudů, je nepřátelská, zraňující a projevuje nenávist k mému tělu, pokud je starou, mrtvou lunou – stále totiž má moc nad mým starým hmotným tělem.

Tento význam sahá daleko do minulosti a daleko za obsah „dvou béd“. Je to význam hluboký – pro Jana z Patmu až příliš hluboký. Znamé kobyly, které se vyrojí z propasti při pátém zatroubení, jsou složitými, ale nikoliv nesrozumitelnými symboly. Neničí pozemskou vegetaci, ale pouze lidské bytosti, které nemají na čele nové znamení. Sice tyto lidi sužují, ale úplně zabít je nemohou – jde totiž jen o „malou smrt“. Navíc je mohou sužovat pouze pět měsíců, což je jedna sluneční perioda a víceméně třetina roku.

Kobyly jsou jako koně připravené k bitvě – ano koně, opět koně! Znamená to, že jde o nepřátelské síly – o nepřátelské *mocnosti*.

Mají hřívu jako vlasy žen – hřívu jako chochol slunečních mocností, jež se rozlévá ve formě paprsků.

Mají zuby lva – rudý sluneční lev ve svém zlovolném aspektu.

Mají tvář jako lidé – směřují pouze proti *vnitřnímu* životu lidí.

Mají něco jako zlaté věnce – jsou královského původu, pocházejí ze slunce, jež je královským nebeským tělesem.

Mají žihadla na ocasech – což znamená, že jsou ve svém inverzním či pekelném aspektu. Jsou to bytosti, které byly kdysi dobré, ale svrhli je a nyní patří do starého řádu. Jsou nyní negativní, pekelné a jejich žihadla bodají, takřkajíc, směrem dozadu.

A jejich králem je Apollyon, což je vlastně Apollon – velký pán (pohanského a tudíž pekelného) slunce.

Vyjasnili jsme si konečně podivné, zmateně poskládané symboly židovského apokalyptika, který už hlásí, že první „běda“ pominulo a další dvě právě přicházejí.

TŘINÁCT

Ozve se zatroubení šesté polnice. Hlas ze zlatého oltáře přikazuje: „Rozvaž ty čtyři anděly, spoutané při veliké řece Eufratu!“

Jsou to zjevně andělé ze čtyř stran světa, podobní andělům čtyř větrů, Eufrat, hříšná řeka Babylonu, bezpochyby představuje podzemní vody – podzemní oceán propasti, oceán v jeho pekelném aspektu.

Andělé jsou tedy rozvázáni a z propasti hned nato pochopitelně vyjede obrovská armáda démonických jezdců. Jak slyšel náš apokalyptik, je jich dvě stě milionů.

Koně těchto dvou set milionů jezdců mají hlavy podobné hlavám lvům a z jejich tlam jde oheň a síra. A tito koně ohněm, dýmem a sírou, které vycházejí z jejich tlamy, usmrtí třetinu lidí. Potom se neočekávaně dozvídáme, že jejich moc sídlí v tlamách a ocasech – jejich ocasy jsou totiž jako hadi a hlavy těchto hadů přinášejí zhoubu.

Tato podivná stvoření jsou jistě apokalyptickým obrazem – nejde totiž o symbol, ale osobní obrazotvornost nějakého starého apokalyptika dávno před Janem z Patmu. Koně představují mocnosti, ale jsou to také božské nástroje „běd“ – samy sice pozabíjejí třetinu lidí, ale později se dozvídáme, že ve skutečnosti jde vlastně o pohromy. A pohromy jsou bičem Božím.

Měly by to být negativní, zlovolné mocnosti podzemních vod propasti. Místo toho ale dští síru, takže v podstatě jde o vulkanické šelmy podzemních ohňů propasti – o šelmy pekelných ohňů pekelného slunce.

Pak však zase náhle mají hadovité ocasy a v ocasech zhoubnou moc. Nyní jsme zase tam, kde máme být – setkáváme se zde s hadovitou příšerou s koňským tělem, která obývá slané hlubiny pekla.

S mocnostmi podsvětí, jež vnímáme v jejich negativním aspektu. Se zlovolnou silou, která pravděpodobně nějakou vodnatou a smrtelnou chorobou pobíjí třetinu lidí a která působí určitý počet měsíců.

Je to pravděpodobně dílo dvou apokalyptiků. Ten mladší vůbec schéma nepochopil. Do textu vložil koně dštící síru a jejich jezdcům jeho křiklavá fantazie oblékla ohnivé, hyacintové a sirné pancíře (rudé, tmavě modré a žluté). Možná ho ovlivnil výbuch jakési sopky a velkolepý pohled na nějakou rudě, modře a žlutě oděnou jízdu z východu. Tento postup by byl ostatně Židům podobný.

Potom se však musel vrátit ke starému rukopisu, v němž se objevovaly vodní příšery s hadím ocasem. Tyto hadí ocasy tedy přišpendlil ke svým koním a v klidu je nechal klusat dál.

Tento apokalyptik koní dštících síru má pravděpodobně na svědomí i „ohnivé jezero hořící sírou“, do něhož jsou vrhány duše padlých andělů a hříšných lidí, aby se v něm smažily navěky věků. Toto příjemné místo se stalo prototypem křesťanského pekla, který vynalezla právě Apokalypsa. Stará židovská pekla Šeól a Gehenna nebyla tak strašná – šlo o nepohodlná místa, o propasti, jež se podobaly hádu. Když však byl z nebes stvořen Nový Jeruzalém, tato pekla zmizela. Byla součástí starého kosmu a starý kosmos nepřežila. Nebyla věčná.

Apokalyptikovi síry a rovněž Janovi z Patmu to bylo málo. Ve svých apokalypsách musí mít úžasné a děsivé jezero ohně a síry, které hoří navěky věků a navěky věků se v něm svíjejí duše nepřátel. Po posledním soudu byla smetena země, obloha a veškeré stvoření – zůstalo jenom nádherné nebe. A někde tam dole také zůstalo ohnivé jezero hořící sírou, v němž trpí duše – skvostné, nádherné a věčné nebe nahoře a stejně tak skvostné sirné jezero trýzně tam dole. Právě taková je vize věčnosti všech „Patmosanů“. Nemohou být šťastní v nebi, pokud *nevědí*, že jejich nepřátelé jsou nešťastní v pekle.

A tuto vizi přinesla světu právě Apokalypsa. Předtím neexistovala.

Předtím byly vody pekelného podsvětí hořké jako moře. Byl to zlý aspekt podzemních vod, které si lidé představovali jako podivuhodné jezero plné lahodné, sladké vody, jako zdroj všech pozemních pramenů a toků, jenž se nachází dole pod skalami.

Vody propasti byly slané jako moře. Sůl měla velký vliv na dávnou představivost. Předpokládalo se, že je výsledkem křivdy „živlů“. Oheň a voda – dva veliké živoucí prvky a vzájemné protiklady – byly ve svém nestálém a kolísavém manželství příčinou vzniku veškeré hmoty. Když však jeden zvítězil nad druhým, nastala „křivda“. Jestliže byl tedy sluneční oheň na sladké, něžné vody příliš prudký, *spálil je* a z vody spálené ohněm vznikla sůl – dítě křivdy. Toto dítě křivdy zkazilo vody a způsobilo, že zhořkly. Tak tedy vzniklo moře. A také mořský drak – leviatan.

Místem, kde se topily duše, byly tedy hořké vody pekla – hořký oceán konce působící proti životu.

Celá staletí měli lidé odpor k moři – k hořkému, zkaženému moři, jak je nazývá Platon. Tento odpor však, zdá se, pohasl v době Římské říše. Náš apokalyptik tedy moře nahrazuje jezerem hořící síry, jež vypadá hrozivěji a duše v něm mohou ještě víc trpět.

Třetinu lidí vyhubí sirní jezdcí. Zbývající dvě třetiny se však nepřestávají klanět modlám, které jsou „slepé, hluché a nemohou se pohybovat“.

Připadá nám, jako by toto místo Apokalypsy bylo opět zcela židovské – a předkřesťanské. Žádného Beránka zde nenajdeme.

Druhé „běda“ je později zakončeno obvyklým zemětřesením. Protože však otřesy země musí okamžitě vyvolat nový pohyb, je nutné je o malou chvíli pozdržet.

ČTRNÁCT

Andělé zatroubili na šest polnic, a tudíž dochází k přerušení. Stejně tak tomu bylo i po rozlomení šesti pečetí, kdy bylo třeba, aby se na svá místa rozestavili andělé čtyř větrů a děj se tak mohl přenést do nebes.

Nyní však dochází k přerušením různého druhu. Nejdříve sestupuje z nebe mocný anděl – kosmický pán, kterého je možné přirovnat k Synu člověka z první vize. Zdá se však, že samotný Syn člověka, a vůbec všechny odkazy na mesiáše, v této části Apokalypsy zcela chybí. Tento mocný anděl stane jednou hořící nohou na moři a druhou na pevnině a celým prostorem zaburácí jeho hlas, jako když zařve lev. Hned poté následuje zahřmění sedmi tvořivých hromů. Těchto sedm hromů, jak víme, je sedm tónů, sedm přirozeností Všemohoucího – stvořitele nebes i země. Nyní vyjadřují sedmero nových všeobsáhlých příkazů pro vznik nového kosmického dne – pro novou fázi stvoření. Vizionář si chce okamžitě těchto sedm nových slov zapsat, ale dostane nařízeno, aby to nedělal. Nesmí vyrazit příkazy, které umožní vznik nového kosmu. Musíme tedy čekat na to, co se opravdu stane. Potom tento velký anděl či kosmický pán pozvedne svou pravici a přísahá při nebesích, zemi a vodě pod zemí – což je veliká řecká přísaha bohů – že starý Čas je u konce a že se brzy naplní Boží tajemství.

Potom vizionář dostane malou knihu, aby ji snědl. Jde o méně významné obecné a univerzální poselství o zkáze starého světa a o stvoření nového – není tak významné jako ono poselství o zničení starého Adama a stvoření nového člověka, které nám přinesla kniha se sedmi pečetěmi. V ústech má sladkou chuť – stejně jako je sladká pomsta. Vlastní zkušenost však bývá hořká.

Pak následuje další odbočka – odbočka typicky židovská: Před koncem světa probíhá měření chrámu, měření a počítání těch, které si „vyvolil Bůh“, a vyloučení těch nevyvolených.

Potom dojde k té vůbec nejpodivnější odbočce – na scénu vcházejí dva svědkové. Ortodoxní vykladači ztotožňují tyto dva svědky s Mojžíšem a Eliášem, kteří byli s Ježíšem během proměny na hoře. I oni však zastupují něco mnohem staršího. Tito dva svědkové jsou totiž proroci oděni v pytlou – vystupují tedy ve svém neblahém, nepřátelském, negativním aspektu. Jsou to dva svícny a dvě olivy před „Adonai“ – bohem země. Mají moc nad vodami nebes (deštěm), moc proměnit vodu v krev a sužovat zemi všemi možnými pohromami. Vydají své svědectví, načež se z propasti vynoří dravá šelma a usmrtí je. Jejich mrtvá těla zůstanou ležet na náměstí velkého města a lidé na zemi se radují, protože tito dva, kteří jim způsobili takové utrpení, jsou mrtví. Ale po třech a půl dnech vstoupí do nich duch života přicházející od Boha, oni se postaví na nohy a z nebe se ozve mocný hlas, který volá „Vstupte sem!“ Vstoupí tedy do nebe v oblaku a jejich nepřátelé to pozorují přemoženi strachem.

Zdá se, že jsme zde narazili na vrstvu velmi starého mýtu, který odkazuje k mystickým blížencům – k těm „malým bytostem“, jež měly nad lidskou přirozeností podobnou moc. Jak židovští, tak křesťanští apokalyptici se tohoto prvku ve zjevení prostě zalekli a nedali mu žádný zřetelný význam.

Blíženci patří k velice starému kultu, který byl zjevně běžný u všech starověkých evropských národů – avšak tehdy, jak se zdá, šlo o nebeská dvojčata, jež měla svůj domov na obloze. Poté co je však Řekové už v Odyseje ztotožnili s Tyndareovci – s Kastorem a Polydeukem – žili střídavě v nebi i v hádu a podávali svědectví o obou místech. A jako takové mohou mít na jedné straně podobu svícnu neboli nebeských hvězd, a na straně druhé se také stávají dvěma olivovníky podsvětí.

Čím je však mýtus starší, tím hlouběji proniká do lidského vědomí a ve vyšším vědomí tvoří mnohem rozmanitější formy. Nesmíme zapomenout, že některé symboly, mezi něž patří i symbol blíženců, mohou vrátit naše moderní vědomí o tisíc let nazpět – nebo dokonce do doby před dvěma, třemi či čtyřmi tisíci lety a možná ještě do vzdálenější minulosti. Moc tohoto vlivu je velmi záhadná. Nemusí se projevit vůbec. Nebo může přenést nevědomou mysl do minulosti skrze časová období, na něž se kruhově snáší střemhlavým pohybem. Může se však vrátit také pouze zčásti.

Když pomyslíme na hrdinské Dioskury – na tato řecká dvojčata, kterým říkáme Tyndareovci – vracíme se jen napůl. Během řeckého heroického věku se stalo něco velmi zvláštního – veškeré chápání kosmu začalo mít antropomorfní charakter, a přesto si do značné míry uchovalo kosmickou zázračnost. Dioskurové tudíž těmi dávnými blíženci jsou a zároveň nejsou.

Sami Řekové se však k předhrdinským, předolympským bohům a mocnostem stále vraceli. Pořád cítili, že olympské hrdinské vize jsou příliš plytké, a proto se duše starých Řeků po celá staletí neustále nořily do hlubších, starších a temnějších rovin náboženského vědomí. Proto se tajemní Tritopatores, které rovněž označovali za blížence – a také za Dioskury – stali v Aténách pány větrů a tajemnými strážci plození dětí. Právě zde se setkáváme se zmiňovanými prastarými úrovněmi vědomí.

Když se ve třetím a druhém století před Kristem rozšířil v Heladě samothrácký kult, stali se z těchto blíženců *Kabeiro* – Kabeirové – a v této podobě opět výrazným způsobem inspirovali tehdejší lidskou mysl. Kabeirové znamenali skok do minulosti – k dávné představě temných, tajemných blíženců, spojovaných s oblaky či se vzduchem a s plodností, mezi jejichž rytmem a pohyby neustále panovala vzájemná tajemná rovnováha. Apokalyptik je vnímá v jejich neblahém aspektu – jako pány nebeských vod a vod pozemských, které mohou proměnit v krev, a jako pány pohrom

pocházejících z pekla čili hádu. Vnímá nebeský a pekelný aspekt blíženců – aspekt zlovolný.

Kabeirové však byli spojováni i s mnohými jinými věcmi – a například v mohamedánských zemích je prý jejich kult stále ještě živý. Byli to skrytí malí človíčkové, homunkulové a také vzájemní „rivalové“. Dávali se též do souvislosti s hromem a se dvěma kulatými černými bleskovci. Proto je také pojmenovali jako „syny hromu“. Ovládají déšť – mají však rovněž moc srážet mléko a zlovolnou schopnost měnit vodu v krev. Jako hromovládci byli rovněž pány dělení – rozdělovali mračna, vzduch a vodu. Rivalita, členění a oddělování k nim patřily vždycky, a to jak v dobrém, tak ve zlém. Zajišťovali rovnováhu.

Dalším symbolickým skokem se stali pradávnými bohy sloupů bran. Pak byli strážci brány a na mnoha babylonských, egejských a etruských malbách a sochách vystupují jako zvířecí dvojčata, která stráží oltář, strom či urnu. Často měli podobu panterů, leopardů, ptáků Nohů, zemských nočních tvorů – vždycky tvorů žárlivých.

Právě oni drží věci od sebe, aby vytvořili prostor, bránu. Podobně tvoří i déšť – zřejmě coby bleskovci otevírají brány na obloze. Podobně se také stávají tajnými pány sexu, neboť už velmi brzy lidé rozpoznali, že sex spočívá v držení dvou věcí od sebe a že zrození se možná uskutečňuje mezi nimi. V sexuálním smyslu mohou měnit vodu v krev, neboť samotný falus byl homunkulem a v jednom svém aspektu i samotným dvojčetem země – tím malým dvojčetem, které vytváří vodu, dvojčetem, jež je naplněno krví. Šlo tedy o protivníky uvnitř vlastní mužské přirozenosti a samotného pozemského já, jejichž symbolem byly opět dvojité „kameny“ – varlata. Představují tudíž kořeny zdvojených olivovníků, z nichž vznikají olivy a olej plodivého spermatu. Jsou to rovněž dva svícny, které stojí před pánem země – Adonai. Dávají nám totiž dvě střídavé formy elementárního vědomí – denní vědomí a vědomí noční. Díky nim jsme tím, čím býváme v hlubinách noci, a rovněž tou

druhou, velmi odlišnou bytostí, kterou se stáváme za jasného dne. Člověk je stvořením dvojího žárlivého vědomí a žárlivými svědky této dvojakosti jsou právě blíženci. Psychologicky vzato jsou to ve stejném smyslu oni, kdo udržují dva proudy, které kolují v našich tělech, oddělené – proud vody a proud krve. Kdyby se voda a krev v našich tělech smísily, byli bychom mrtví. Tyto dva proudy od sebe oddělují tito človíčkové, tito dva rivalové. A na těchto dvou proudech závisí naše dvojí vědomí.

Tito človíčkové, tito dva rivalové jsou „svědky“ života, neboť samotný Strom života vyrůstá mezi jejich protikladností z pozemského kořene. Neustále svědčí před bohem země, jenž je plodností. Také však neustále určují lidské meze. Při každé pozemské, fyzické činnosti mu oznamují: Až potud a dál už ne! Omezují každý čin spjatý se „zemí“, udržují jej v jeho vlastním měřítku a vyvažují ho činem protichůdným. Jsou to bohové bran, ale také bohové mezí – jeden bez ustání žárlí na druhého a vzájemně se drží na uzdě. Umožňují život – také ho však omezují. Ve formě varlat udržují bez ustání falickou rovnováhu – jsou dvěma falickými svědky. Jsou nepřáteli opojení, extáze a prostopášnosti – prostopášné svobody. Neustále svědčí o Adonai. Proto se také lidé v prostopášných městech radují, když šelma z propasti – jež je pekelným drakem, démonem zemské zkázy čili zkázy lidského těla – konečně zabíjí ony dva svědky, kteří jsou v „Sodomě“ a „Egyptě“ považováni za jakési policajty. Dvě zavražděná těla leží nepohřbená tři a půl dne – to znamená polovinu týdne neboli polovinu časového období, v níž veškerá slušnost a zdrženlivost opustila lidský svět.

Jazyk tohoto textu – „budou mít radost, budou jásat a navzájem posílat si dary“ – ukazuje k slavnostem nerozumu, k pohanským saturnáliím, jakými byly například Hermaia na Krétě nebo Sakaia v Babylonii. Pokud měl apokalyptik na mysli právě toto, je to důkaz, že je velmi těsně spojen s pohanskou praxí, neboť všechny starověké svátky saturnálií představovaly zrušení nebo přinejmenším

přerušení starého řádu vlády a zákona. Tentokrát jde o zrušení „přirozené vlády“ dvou svědků. Lidé na určitou dobu unikají dokonce i zákonům své vlastní přirozenosti – unikají jim na tři a půl dne, což je polovina posvátného týdne, „malého“ časového období. Potom se dva svědkové opět postaví na nohy, jako kdyby zvěstovali stvoření nové země a nového těla. Na lidi padá hrůza. Hlas z nebe svědky povolává a oni vstupují do nebe v oblaku.

„Dva, dva jsou chlapci bílí jak lilie, odění v samé zeleni...“¹

Země a tělo tudíž nemohou zemřít, dokud tito dva posvátní blíženci a rivalové nebudou zabiti.

Přichází zemětřesení, troubí sedmý anděl a činí velké oznámení: „Vlády nad světem se ujal náš Pán a jeho mesiáš; a bude kralovat navěky věků.“ Opět tedy na nebi probíhá klanění a vzdávání díky za to, že se Bůh znovu ujímá vlády. A otevře se Boží chrám, zjevuje se ten ze všech nejsvatější i schrána jeho smlouvy. Potom se rozpoutají blesky, ozývají se hlasy a rachot hromů, nastává zemětřesení a krupobití. Tím se uzavírá jisté časové období a zvěstuje další. Třetí „běda“ je u konce.

---

1 Autor zde odkazuje k anglické lidové písni Green Grow the Rushes, jejíž první dvě sloky zní [pozn. překl.]:

Green Grow the Rushes, Oh \ I'll sing you one Ho. \ Green Grow the Rushes, Oh \ What is your one Ho? \ One is one and all alone and ever \ more shall be it so. \ \ I'll sing you two Ho. \ Green Grow the Rushes, Oh \ What is your two Ho? \ Two, two lily white boys, \ clothed in all green ho. \ One is one and all alone \ and ever more shall be it so. \ \

I'll sing you three Ho. \ Green Grow the Rushes, Oh \ What is your three Ho? \ Three, three the rivals \ (Boom! Boom!) \ \

Two, two lily white boys, \ clothed in all green ho. \ One is one and all alone and ever \ more shall lie it so. \ \

Four for the gospel makers \ Five for the cymbals at your door \ Six for the six proud walkers \ Seven for the seven stars in the sky \ Eight for the April rainers \ Nine for the nine bright shiners \ Ten for the Ten Commandments \ Eleven for the eleven that went \ to Heaven \ Twelve for the twelve Apostles.

A zde také končí první část Apokalypsy – ta stará část. Onen malý mýtus, který následuje, vypadá v knize zcela osamoceně – až výrazně osamoceně – a vůbec se zbytkem knihy nedrží pohromadě. Jeden z apokalyptiků ho do knihy vložil jako součást čistě teoretického schématu – narození mesiáše po malé smrti země a člověka. A ostatní apokalyptici jej tam ponechali.

PATNÁCT

To, co následuje, je mýtus o novém slunečním bohu, který se zrodil z veliké sluneční bohyně, a o pronásledování této bohyně velikým ohnivým drakem. Tento mýtus byl ponechán jako ústřední motiv Apokalypsy a zobrazuje narození mesiáše. Dokonce i ortodoxní komentátoři připouštějí, že jde o mýtus zcela nekřesťanský a téměř zcela nežidovský. Nacházíme se zde v nejhlubším pohanském podloží a okamžitě vidíme, kolik židovských a židovsko-křesťanských vrstev spočívá na ostatní části knihy.

Tento pohanský mýtus zrození je však velmi stručný, stejně jako byla stručná i jediná předešlá ukázka čistého mýtu – mýtu o čtyřech jezdcích.

„A ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena oděná sluncem, s měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy. Ta žena byla těhotná a křičela v bolestech, neboť přišla její hodina.

Tu se ukázalo na nebi jiné znamení; veliký ohnivý drak s deseti rohy a sedmi hlavami, a na každé hlavě měl královskou korunu. Ocasem smetl třetinu hvězd a svrhl je na zem. A drak se postavil před ženu, aby pohltil její dítě, jakmile se narodí.

Ona porodila dítě, syna, který má železnou berlou pást všechny národy; ale dítě bylo přeneseno k Bohu a jeho trůnu. Žena pak uprchla na poušť, kde jí Bůh připravil útočiště, aby tam o ni bylo postaráno po tisíc dvě stě šedesát dní.

A strhla se bitva na nebi: Michael a jeho andělé se utkali s drakem. Drak i jeho andělé bojovali, ale nezmáhali, a nebylo už pro ně místa v nebi. A veliký drak, ten dávný had zvaný ďábel a satan, který sváděl celý svět, byl svržen na zem a s ním i jeho andělé.“

Tento fragment je skutečně ústředním motivem Apokalypsy. Vypadá jako pohanský mýtus ovlivněný různými mýty řeckými,

egyptskými a babylonskými. První apokalyptik jej pravděpodobně přidal k originálnímu pohanskému rukopisu už mnoho let před Kristovým narozením, aby tak zachytil svou vizi zrození mesiáše, pocházejícího ze slunce. Ve srovnání se čtyřmi jezdci a dvěma svědky je nicméně velmi obtížné smířit bohyni oděnou sluncem, jež stojí na srpku měsíce, s židovskou vizí. Židé nenáviděli pohanské bohy, ale ještě více nenáviděli veliké pohanské bohyně – pokud to bylo jen trochu možné, tak o nich dokonce vůbec nemluvili. Tato žena-zázrak, žena-znamení, oděná sluncem, se srpkem měsíce pod nohama, je tak nádherná, že až příliš připomínala velikou bohyni východu, Velikou matku, kterou Římané později označovali jako Magna mater. Tato veliká žena-bohyně s dítětem se objevuje už ve velmi vzdáleném dávnověku východního středomoří – v době, kdy přirozeným řádem nám neznámých národů byl stále ještě matriarchát. Jak se tedy tato velká bohyně dostala do Apokalypsy, kde se tyčí jako ústřední postava? Nikdy se to nedozvíme, pokud nepřijmeme staré pravidlo, podle něhož se ďábel, kterého vyženeme dveřmi, vždycky vrátí zpátky oknem. Tato veliká bohyně se stala inspirací pro celou řadu obrazů Panny Marie. Do bible vnesla to, co tam předtím chybělo – obraz veliké kosmické matky oděné v nádherných šatech, která se skví svou nádherou, ale je rovněž pronásledována. A jako taková je pochopitelně nezbytným prvkem schématu moci a nádhery, v němž vždycky musí vystupovat nějaká královna – na rozdíl od asketických náboženství, kde ženy nevystupují. Náboženství moci musí mít velkou královnu a královnu matku. Proto tedy také vystupuje v Apokalypse, v knize zmařeného uctívání moci.

Hned poté, co Veliká matka uprchne před drakem, změní se tón celé knihy. Náhle je na scénu uveden archanděl Michael, což je dost velký skok od svity čtyř hvězdných bytostí, které až dosud hráli roli cherubínů. Drak je sice ztotožněn s Luciferem a Satanem, ale i přesto je nucen předat svou moc dravé šelmě z moře – tedy Nerovi.

Nastává velká změna. Opouštíme starý kosmický svět, svět základních živlů, a vstupujeme do nového židovského světa andělů, kteří zastávají roli policajtů a poštáků. Až na velkolepou vizi šarlatové ženy je to svět nezajímavý. Tuto postavu si ostatně Židé opět vypůjčili od pohanů a pochopitelně představuje převrácenou formu veliké ženy oděné sluncem. Pro pozdní apokalyptiky je mnohem snadnější velikou ženu proklínat, nazývat ji nevěstkou a jinými ohavnými jmény než ji vidět oděnou sluncem, protože v tom případě jí musejí prokazovat řádnou úctu.

Druhá polovina Apokalypsy je, celkově vzato, naprostým nezdařem. To vidíme okamžitě, když narazíme na kapitulu o sedmi nádobách. Sedm nádob Beránkova hněvu je jen neobratnou imitací sedmi pečetí a sedmi polnic. Teď už apokalyptik vůbec neví, co činí. Nenajdeme zde žádné rozdělení na čtveřici a trojici, ani žádné znovuzrození či slávu, které by měly po vylití sedmé nádoby následovat. Nacházíme zde pouze neobratný výčet pohrom. Pak se náhle všechno zřítí jako domeček z karet a text upadne do přízemního prorokování a proklínání, které známe už od starých proroků a od Daniela. Vize jsou beztvaré a mají celkem zjevný alegorický význam. Takovou vizí je například lis Božího hněvu. Je to kradená poezie – vzali si ji od starých proroků. A pokud jde o zbytek textu, zničení Říma je nestoudně vtíravým a nudným tématem. Řím byl přece jen víc než Jeruzalém.

Pouze velká babylonská nevěstka, která sedí v purpuru a šarlatu na své šarlatové šelmě, je nápadná svou nádherou. Je to Magna mater se svou zlovolnou tváří – je oděná v barvách rozhněvaného slunce a trůní na velikém ohnivém drakovi, rozhněvané kosmické moci. Sedí zde ve své nádheře a velkoleposti a nádherný a velkolepý je i její Babylon. Jak rádi pozdní apokalyptici žvanili o zlatě, stříbře a skořici zkaženého Babylonu! Jak jen *záviděli* Babylonu jeho nádheru a velkolepost! – jak jen mu to všechno záviděli! Jak byli rádi, že to všechno mohou nechat zničit! Nevěstka skvostně

sedí a v ruce má zlatý pohár vína smyslné radosti. Jak rádi by se apokalyptici z toho jejího poháru napili! Jenže nemohli, a proto to s velkou radostí všechno rozbili napadrt'.

Pryč je vznešený klid pohanů, kteří byli schopni vidět ženu kosmu, zahalenou v teplé záři, jakou bývá zahaleno slunce – ženu s nohou na luně, která nám dává naše bílé živoucí tělo. Pryč je Velká matka kosmu s diadémovou korunou dvanácti velkých hvězd zvěrokruhu. Musí se uchýlit do pouště a drak vodního chaosu po ní chrlí ze chřtánu obrovský proud vody. Vlídna země však povodeň pohltí a veliká žena, jíž jsou dána křídla, aby mohla létat jako orel, musí zůstat nějaký čas na poušti – po jisté období, polovinu jisté doby. Jako je tři a půl dne nebo roku v jiných částech Apokalypsy – je to polovina jisté časové periody.

Vidíme ji naposledy, neboť od těch dob se tato veliká kosmická matka korunovaná všemi znameními zvěrokruhu skrývá v poušti. Od těch dob, co uprchla, se setkáváme pouze s pannami a nevěstkami, tedy s polovičními ženami – s polovičními ženami křesťanské éry. Na konci staré epochy byla veliká žena pohanského kosmu zahrnuta do pouště a nikdo už ji od té doby nezavolal zpátky. Diana z Efezu, odkud pocházel i Jan z Patmu, byla už jen pouhou travestíí této veliké ženy korunované hvězdami.

A přece je možné, že právě z knihy jejího „mystéria“ a iniciačního rituálu vznikla Apokalypsa, kterou známe my. Jenže i kdyby tomu tak bylo, knihu už přepsali tolikrát, že z veliké ženy kosmu zbyl pouze jediný záblesk – a také ten druhý, kdy má „ohnivý vzhled“. Ach, jak nás Apokalypsa stále víc a víc nudí všemi těmi svými „bédami“ a pohromami! Jak nekonečně znudění jsme už z pouhé myšlenky na klenotnický ráj Nového Jeruzaléma, jenž se objevuje na konci! Ach, ten šílený útok na život! A ti příšerní vojáci spásy dokonce ani nestrpí, aby existovaly slunce a měsíc! Není to však nic jiného než pouhá závist.

ŠESTNÁCT

Žena je jedním ze zázračných „znamení“. Tím druhým je drak. Drak je jedním z nejstarších symbolů lidského vědomí. Symboly draka a hada uvízly tak hluboko ve vědomí každého člověka, že když i ten nejtvrdší člověk moderní doby náhle zaslechne v trávě šelest, vyleká ho to až v hlubinách jeho vědomí, které už nemůže ovládat.

Drak je především symbolem proměnlivého a prudkého pohybu života v nás, kterého se lekáme. Drak je překvapivý život, který se skrze nás plazí jako had, nebo v nás čeká mocný a stočený do spirály. Totéž platí i pro kosmos.

Už od nejstarších dob si byl člověk vědom toho, že se v něm a také mimo něj – skrývá „moc“ či síla, kterou už může ovládat. Je to proměnlivá vlnící se síla, která možná dříme, nebo dokonce spí, ale přesto je připravena neočekávaně zaútočit. Je to ten náhlý vztek, který na nás občas zaútočí z našeho vlastního nitra – vztek, který je u vášnivých lidí vášnivý a hrozivý. Jsou to ty náhlé záchvaty prudké touhy – prudké sexuální touhy či obrovské chtivosti – nebo jakékoliv jiné touhy, třeba i touhy po spánku. Chtivost, která Ezaua přinutila prodat své právo prvorozeného syna, mohla být nazvána drakem – později by ji Řekové dokonce nazvali „bohem“, jenž v něm přebývá. Je to něco, co je mimo něj, a zároveň to sídlí v jeho nitru. Je to rychlé a překvapivé jako had a jako drak to dokáže přemáhat. Probouzí se to někde uvnitř, aby to získalo lepší část jeho já.

Primitivní člověk, nebo řekněme raději dávnověký člověk, se svojí vlastní přirozeností v jistém smyslu bál. Ve svém nitru ji totiž cítil jako prudkou a nepředvídatelnou sílu, která mu neustále „něco činí“. Velmi brzy rozpoznal, že tato „nepředvídatelná síla“ v jeho nitru má napůl božskou a napůl démonickou povahu.

Někdy se v něm projevila v podobě slavného činu, jakým byl čin Samsona, který zabil lva vlastníma rukama, nebo Davida, jenž skolil kamenem Goliáše. Řekové ještě před Homérem by oba tyto činy nazvali „bohy“, neboť by těmto skutkům a *konateli těchto skutků*, jenž přebývá v člověku, přiznali nadlidskou povahu. Tento „konatel skutků“, tato pohyblivá, rychlá, nepřemožitelná, a dokonce i jasnovidná síla, která se může pnout celým lidským tělem i duchem, to je onen drak – onen vznešený božský drak nadlidské síly člověka, nebo naopak démonický drak jeho vnitřního rozkladu. Právě tato síla se v nás pne a umožňuje nám hýbat se a jednat, umožňuje nám něco vytvořit – prudce vyrazit a žít. Moderní filozofové jí možná říkají libido nebo ji nazývají *élan vital*, ale to jsou jen prázdná slova, která v sobě neobsahují onu prudkost, kterou nám dává obraz draka.

Lidé draka „uctívali“. Ve vznešené minulosti se hrdina stal hrdinou až tehdy, když dobyl nepřátelského draka – když měl ve svých údech a hrudi dračí moc. Když Mojžíš vztyčil v poušti bronzového hada, což byl čin, který ovládal židovskou představivost po mnohá staletí, nahrazoval tak sílu dobrého draka uštknutím draka zlého – uštknutím hada. Znamená to, že had může být s člověkem nebo proti němu. Když je had s ním, stává se člověk téměř božským. Když je však proti němu, uštkne ho, pustí do něj jed a zvítězí nad ním v jeho vlastním nitru. V minulosti bylo důležitou otázkou, jak zvítězit nad *nepřátelským* hadem a osvobodit uvnitř vlastního já jasné zářícího hada zlatého – jak osvobodit zlatý proměnlivý proud života v těle, jak probudit v muži či v ženě nádherného božského draka.

Člověk v dnešní době trpí uštknutím, které mu způsobují tisíce malých hadů – neustále do něj pouštějí svůj jed. Velký božský drak však zůstává netečný. V naší moderní době ho nejsme schopni probudit k životu. Jen na nižších úrovních života se občas probouzí – na chvíli se projev například v letci Lindberghovi nebo ve skvělém boxerovi, jakým je Dempsey. To malý zlatý had oba muže na krátký

čas povyšuje na úroveň jistého hrdinství! Na vyšších rovinách však náznak nebo záblesk velkého draka vůbec nenajdeme.

Běžná vize draka však není osobní, ale kosmická. Drak se svíjí a šlehá ocasem v rozlehlém hvězdném kosmu. Vidíme ho v jeho zlovolném aspektu – v barvě ohně. Nezapomínejme však, že když se hýbe – zelený a mihotající – v jasné temnotě hvězdné noci, je to právě on, kdo zázrak noci vytváří. To plná a bujná spirála jeho záhybů vytváří skvostný a jasný poklid nebes, když se klouzavými pohyby plazí v prostoru, hlídá nedotknutelnost a vzácnou sílu planet, dává třpyt a novou sílu pevným hvězdám a ještě jasnější nádheru měsíci. Had se vine uvnitř slunce a činí ho tak šťastným, že slunce tančí ve svém vlastním jasu. Drak má totiž i svou dobrou tvář – je velkým oživovatelem, velkou silou, jež zkrášluje celý vesmír.

A tak ho také stále vnímají Číňané. Dlouhý zelený drak, kterého tak dobře známe z čínských výrobků, je dobrý aspekt draka – je nositelem života, dárce života, tvůrcem života a velkým oživovatelem. Vine se na prsou kabátů čínských mandarínů a vypadá hrozivě – pne se uprostřed prsou a šlehá za sebou svým ocasem. Jenže mandarín, zavinutý v záhybech zeleného draka, se stává hrdým, silným a vznešeným mužem – stává se pánem draka. Jde o téhož draka, jenž podle hinduistů leží nehybně stočený ve spodní části mužských zad a který se občas rozvine, aby prudce vyrazil vzhůru po páteři. Jogín nedělá nic jiného, než že se pokouší pohyb tohoto draka řídit. Kult draka je stále mocný a živý po celém světě – zvláště pak na východě.

Velký zelený drak hvězd zářících svým nejjasnějším třpytem je dnes bohužel nečinný a pevně stočený do klubíčka spí svým dlouhým zimním spánkem. Jen ohnivý drak občas ukáže hlavu a spolu s ním i miliony malých zmijí. Miliony malých zmijí nás koušou stejně, jako kdysi kousali reptající Izraelity. A my toužíme po nějakém Mojžíšovi, který by do výše zvedl bronzového hada – hada, jenž byl „vyzdvižen“, stejně jako byl později pro spásu lidí „vzdvižen“ Ježíš.

Ohnivý drak je kakodaimón – zlý, nepřátelský aspekt draka. V dávné tradici je ohnivá, rudá barva barvou velkolepého lidství, ale také barvou zla v kosmických tvorech či bozích. Ohnivý lev je zlý, ničivý aspekt slunce. Ohnivý drak je velkou „silou“ kosmu, která se soustředí na nepřátelskou a ničivou aktivitu.

Agathodaimón se vždycky nakonec stává kakodaimónem. Zelený drak se časem stává ohnivým drakem. To, co bylo naší radostí a spásou, se časem – na konci časové éry – stává naší zhoubou a prokletím. To, co bylo tvořivým bohem – například tvořivým Uranem a Kronem –, se na konci jistého časového období stává ničitelem a požíračem. Bůh začátku jisté éry se ke konci této éry stává zlým principem. Čas se totiž stále pohybuje v kruzích. To, co bylo na počátku cyklu zeleným drakem, dobrou silou, se ke konci postupně mění ve zlou sílu draka ohnivého. Dobrá síla začátku křesťanské éry je nyní zlou silou jejího konce.

Jde o velmi starou moudrost, která bude platit vždycky. Čas se stále pohybuje v kruzích a nikoliv přímo a lineárně. Nacházíme se nyní na konci křesťanského cyklu. A logos, ten dobrý drak začátku cyklu, je nyní zlým drakem současnosti. Svoji sílu už nedokáže vložit do ničeho nového – pouze do věcí starých a neživých. Je to rudý, ohnivý drak, a musí ho tedy zabít nějací hrdinové, protože od andělů už toho mnoho čekat nemůžeme.

Především je to však žena, kdo podle starého mýtu naprosto podléhá moci draka. A není v její moci uniknout, dokud ji muž nevysvobodí. Nový drak je zelený nebo zlatý. Pokud je zelený, má význam oné živé zelené barvy dávnověku, jíž se znovu chopil Mohamed. Je zelený jako nazelenalé světlo úsvitu, které tvoří podstatu veškerého nového světla – dárce života. Počátek veškerého stvoření se uskutečňuje v nazelenalé průzračné záři úsvitu, jež byla světlem samotné přítomnosti Stvořitele. Jan z Patmu se k tomu vrací, když vytváří Iris neboli duhu, která se odráží ve tváři Všemohoucího jako smaragd. A tato krásná záře zeleného klenotu je samotný drak,

který svým zmítavým pohybem míří do kosmu. Je to moc, jíž vládne Kosmodynamos – moc, jež se vine prostorem a lidskou páteří a která vystupuje z obočí směrem kupředu stejně jako Ureus z obočí faraonova. Dělá z muže skvělou bytost, krále a hrdinu – dělá z něj odvážného člověka, z něhož vychází záře draka, který má zlatou barvu, když jde kolem muže.

Na počátku naší éry tedy přišel logos, aby člověku přisoudil další druh velikosti. A tentýž logos je v dnešní době Laokoontovým zlým hadem, jenž znamená smrt pro nás pro všechny. Logos, který se kdysi podobal velikému zelenému dechu jara, je teď šedivým pachem nesčetného množství umrtvujících malých hadů. Nyní je tedy třeba logos *přemoci*, aby se k nám z prostoru mezi hvězdami sklonil nový zářivě zelený drak, který nám dá nový život a velikost.

Žádná bytost není tak pevně ovinutá záhyby starého logu jako žena. A vždycky tomu tak bylo. To, co bylo kdysi vánkem inspirace, se nakonec stává ustanovenou, zlou formou, jež člověka škrtí jako šaty mumie. A ženu škrtí ještě víc než muže. V dnešní době je převážná část žen ovinutá záhyby logu – žena je abstraktní bytostí bez těla, kterou žene kupředu napohled příšerná touha o sobě rozhodovat. Zvláštním „duchovním“ stvořením je dnešní žena. Zlý démon starého logu ji žene pořád kupředu a ani na chvíli jí nedovolí uniknout, aby mohla být sama sebou. Zlý logos tvrdí, že musí být „důležitá“, že musí ze svého života „udělat něco, co stojí za to“. Žene se tedy pořád kupředu, neustále hromadí zlé formy naší civilizace a ani na vteřinu neunikne, aby se nechala ovinout třpytivými a pohyblivými záhyby nového zeleného draka. *Všechny* naše současné životní formy jsou zlé. S vytrvalostí, jež by bylo možno nazvat andělskou, kdyby nebyla dábelská, trvají ženy na tom *nejlepší* ze života, což znamená na té *nejlepší* z našich zlých životních forem, a ani si neuvědomují, že nejlepší z našich životních forem je také největším zlem.

Bojuje tedy dál – tragická a trýzněná všemi těmi malými šedivými hady moderní hanby a bolesti. Zápasí za to „nejlepší“, což bohužel je to nejhorší zlo. Všechny dnešní ženy v sobě mají výrazné rysy policajtek. Andromeda byla nahá připoutána ke skále a drak staré formy na ni dštil svou zlost. Ubohá moderní Andromeda je však nucena patrolovat v ulicích v tom, co je víceméně policejní uniformou, a v ruce má transparent a nějaký klacek – nebo se tomu říká obušek? Kdo ji před tím zachrání? Ať se oblékne do nadýchaných šatů, jak se jí jen zlíbí, nebo do bílého panenského oděvu – stejně člověk pod tím vším nevidí nic jiného než škrobené záhyby uniformy moderní policajtky, která dělá to nejlepší, co může dělat – tedy spíše dělá, co může.

Bože! Andromeda měla alespoň svou nahotu, nádhernou nahotu a Perseus pro ni chtěl bojovat. Ale naše moderní policajtky žádnou nahotu nemají – mají jen své uniformy. A kdo by chtěl bojovat s drakem chladné formy – s tím jedovatým starým logem – kvůli policajtce v uniformě?

Ach ženo! Zažila jsi už mnoho hořkosti. Ale nikdy, nikdy předtím tě starý drak neodsoudil k tomu, abys byla policajtkou.

Ó ty krásný zelený draku nového dne, který ještě nezažil svítání. Přijď a spoj se s námi svým dotykem! Osvobod' nás od toho hrozného sevření zle páchnoucího starého logu! Přijď potichu a nic neříkej. Spoj se s námi svým dotykem, novým dotykem hebkým jako jarní vánek, a shod' z žen ty hrozné policajtské pláště, ať pupeny života vyraší opět nahé!

V době Apokalypsy měl starý drak ohnivou barvu. Dnes je šedivý. Býval ohnivý, protože reprezentoval staré chování, starou formu moci, království, bohatství, okázalosti a smyslné rozkoše. V době císaře Nera už tato stará forma okázalosti a smyslné rozkoše byla bezesporu zlem – odporným drakem. Tento odporný ohnivý drak musel tedy ustoupit bílému drakovi logu – bílému drakovi, neboť Evropa velebila bílou barvu. Končí to stejným hygienickým uctí-

váním bílé, ale bílý drak se nyní stal velikým bílým červem, který je špinavý a šedivý. Naší barvou je špinavá bílá čili šedá.

Náš logos začal oslnivě bílou barvou (Jan z Patmu na tom ostatně trvá, když hovoří o svatých v bílých rouchách), jež se nakonec změnila v barvu špinavou. Podobně i barva starých draků byla zpočátku nádherně ohnivá. Nejstarší ze starých draků měl úžasnou ohnivou barvu, jež zářila krvavě a zlatě. Byl ohnivý, tak zářivě ohnivý jako ten nejoslnivější nach. Tato živá, krvavě zlatá barva byla první barvou prvního draka kdysi velmi a velmi dávno na samém úsvitu dějin. Lidé, kteří jsou nám časově nejvzdálenější, se dívali na oblohu a viděli ji ve zlaté a krvavé barvě, a nikoliv v barvě zelené a oslnivě bílé. Vnímali ji jako zlatou a krvavou. A odraz draka ve velmi vzdálené minulosti bylo možné spatřit na mužské tváři jako zářivý nach. Tehdy hrdinům a hrdinským králům hořely tváře rudě jako vlčí máky, skrze něž prosvítá slunce. Byla to barva slávy, barva bujné jasné krve, která byla samotným životem. Rudá, barva jasné krve plné života, byla tím nejvyšším tajemstvím – královským tajemstvím zase krev pomalu tekoucí, krev purpurová a tmavá.

Starí římsí králové – králové starověkého Říma, který se za civilizacemi východního středomoří opozdil o tisíc let – si barvili tváře nachovou barvou, aby získali božské královské vlastnosti. A indiáni Severní Ameriky dělají totéž. Svou „rudou“ barvu mají pouze kvůli tomu, že se natírají nachovou barvou, které říkají „medicína“. Indiáni však patří téměř k neolitickému stadiu kultury a náboženství. Ty temné vzpomínky času v pueblech Nového Mexika, když muži vycházejí ven s tvářemi zářícími nachem! Vypadají jako bohové! Jako skuteční bohové. To ten ohnivý drak, nádherný ohnivý drak.

Jenže ohnivý drak zestárl a jeho životní formy se ustálily. Dokonce i v pueblech Nového Mexika – kde jsou tyto chladné životní formy životními formami velikého, největšího ohnivého draka –, dokonce i tam jsou tyto životní formy ve skutečnosti zlé a muži jsou ovládáni vášní po modré barvě, po modrém tyrkysu, aby unikli

rudé. Tyrkys a stříbro, to jsou barvy, po kterých touží. Zlatá je totiž barvou ohnivého draka. V dávných dobách bylo zlato samotnou hmotou tohoto draka – jeho hebkého, třpytivého těla, jehož si lidé cenili pro dračí slávu a pro svou slávu nosili hebké zlato, jako například egejští a etruští válečníci ve svých hrobkách. A teprve poté, co se ohnivý drak stal kakodaimónem a lidé začali toužit po zeleném drakovi a stříbrných páskách na rukávě, se zlato stalo penězi. „Co dělá ze zlata peníze?“ zeptají se vás Američané. A zde je odpověď – smrt velikého zlatého draka a příchod draka zeleného a stříbrného. Jak jen Peršané a Babyloňané milovali tyrkysové modrou! Jak jen Chaldejci zbožňovali lazurit – už tehdy dávno se odvrátili od ohnivého draka! Drak Nabuchodonosora je modrý, je to jednorožec s modrými šupinami, který si pyšně vykračuje. Je to drak vysoce vyvinutý. Drak Apokalypsy je mnohem a mnohem starším stvořením – a je to tedy kakodaimón.

Královskou barvou však zůstávala barva ohnivá – nachová a purpurová. Tyto barvy netvoří fialovou, ale karmínovou, což je skutečná barva živé krve, která byla vyhrazena králům a císařům. Staly se však barvami zlého draka. Jsou to barvy, do nichž apokalyptik odívá velikou nevěstku, kterou nazývá Babylonem. Samotná barva života se stává barvou opovržení.

A dnes, v době špinavě bílého draka logu, kdy nastal ocelový věk, se této nejstarší z barev života chopili socialisté a celý svět se při myšlence na nach chvěje strachy. Pro většinu dnešních lidí je rudá barvou zkázy. „Červená znamená nebezpečí,“ říkají děti. Stále se tedy pohybujeme v onom kruhu: po ohnivých a zlatých dracích zlatého a stříbrného věku následuje zelený drak bronzového věku, bílý drak železného věku a špinavě bílý či šedivý drak věku ocelového – potom se opět vracíme k drakovi prvnímu, ohnivě rudému.

K rudému nebo zlatému draku se však instinktivně vrací každá epocha. A každá nehrdinská epocha se od něj naopak instinktivně

odvrací. Tak je tomu i v Apokalypse, kde rudá a purpurová jsou proklety.

Veliký ohnivý drak Apokalypsy má sedm hlav a na každé z nich korunu, což znamená, že jeho moc se zjevuje jako nejvyšší, jako moc královská. Sedm hlav je jeho sedm životů, a tento počet životů se rovná sedmi lidským přirozenostem či sedmi „mocnostem“ kosmu. Je tedy třeba mu všech sedm hlav srazit a člověk má tedy před sebou další velkou řadu sedmi zápasů, v nichž musí zvítězit – tentokrát se to týká draka. Boj pokračuje.

Protože jde o draka kosmického, zničí před svým svržením z nebe na zem třetinu kosmu – smete svým ocasem třetinu hvězd. Potom žena porodí dítě, jež „má železnou berlou pást všechny národy“. Pokud to má být proroctví o vládě mesiáše – Ježíše –, je to proroctví nanejvýš pravdivé! V dnešní době totiž železná berla vládne nám všem. Dítě je přeneseno k Bohu – a my si skoro přejeme, aby ho drak chytil. Žena pak prchá do pouště. Znamená to, že v lidském kosmu už není pro velikou kosmickou matku místo. Musí se skrývat v poušti, neboť zemřít nemůže. A skrývá se tam po celé to únavné období trvající tři a půl mystického roku, které zjevně ještě neskončilo.

A nyní začíná druhá část Apokalypsy. Vstupujeme do něčeho, co je jen nudným proroctvím v Danielově duchu a týká se Kristovy církve a pádu různých pozemských království. Zničení Říma a římského impéria nemůže náš zájem příliš upoutat.

SEDMNÁCT

Než se však podíváme na tuto druhou část, věnujme krátce pozornost převládajícím symbolům – především symbolům číselným. Celé schéma je natolik zcela založeno na číslech sedm, čtyři a tři, že se můžeme docela dobře pokusit zjistit, co tato čísla znamenala pro člověka v dávnověku.

Číslo tři bylo číslem posvátným a je dosud, neboť je číslem trojice – číslem Boží podstaty. První vědci či filozofové nám o dávnověkých náboženstvích toho možná odhalují nejvíc. První vědci převzali dochované nábožensko-symbolické představy a přetvořili je ve skutečné „ideje“. Víme, že lidé v dávnověku vnímali číslo konkrétně – v podobě teček nebo řady kamínků. A číslo tři považovali pythagorejci ve své primitivní matematice za číslo dokonalé, protože nešlo rozdělit a nebylo možné vytvořit mezeru uprostřed. Pokud jde o tři kamínky, je to určitě pravda. Integritu tří zničit nelze. Pokud člověk odstraní jeden kamínek na obou stranách, střední kámen zůstává stále ve stabilní poloze a rovnováze mezi těmi oběma dalšími – je jako tělo ptáka mezi dvěma křídly. Dokonce ještě ve třetím století byli lidé přesvědčeni, že jde o dokonalý a božský stav bytí.

Rovněž víme, že Anaximandros v pátém století formuloval „Neomezené“, nekonečnou substanci, jako něco, co mělo při svém prvotním tvoření po stranách dva „prvky“ – svůj velký „pár“ složený z teplého a studeného, suchého a vlhkého, z ohně a temnoty. Trojice byla počátkem všeho. A tato myšlenka byla součástí dávnověkého dělení *žijícího* kosmu na tři části, než došlo k vyčlenění ideje Boha.

V závorce poznamenejme, že svět v dávnověku byl zcela reli-
giózní a zároveň bezbožný. Když lidé stále ještě žili v těsné fyzické shodě jako hejno ptáků hřadující na drátě – v těsné fyzické jedno-

tě a pradávné kmenové shodě, v níž jednotlivce nebylo téměř možné vyčlenit – a když ještě kmen takříkajíc objímal kosmos, byl s ním v nahém spojení a celý kosmos žil a byl naopak spojen s tělem člověka, nebylo místo, kam by se mohla vetřít idea Boha. Až poté, co se člověk začal cítit jako vyčleněný jedinec, když klesl až k vědomí sama sebe, a tudíž k vědomí odloučenosti – až poté, co v mytologickém smyslu přestal jít ze Stromu života a snědl ovoce Stromu poznání, a když poznal, že je *odloučen* a izolován –, teprve tehdy se objevil pojem Boha, jenž měl dělat prostředníka mezi člověkem a kosmem. Samotné nejstarší lidské představy jsou čistě religiózní a není v nich žádný Bůh nebo bohové. Bůh a bohové nastoupili až poté, co člověk „klesl“ až k vědomí izolovanosti a osamělosti. Myšlenky nejstarších filozofů – Anaximandrovo božské „Neomezené“ s dvěma božskými prvky a Anaximenův božský „vzduch“ – se vracejí zpět k pojetí kosmu ještě před Boží existencí. Tito filozofové sice dobře znají bohy šestého století, ale neprojevují o ně nijak zvláštní zájem. Dokonce i první pythagorejci, kteří byli konvenčně zbožní, projevovali mnohem hlubší religiozitu, pokud šlo o pojetí dvou prvotních forem – ohně a noci či ohně a temnoty –, přičemž temnotu považovali za jakýsi hustý vzduch nebo páru. Byla to mez a neomezené – a noc, tedy neomezené, nacházela svou hranici v ohni. Tyto dvě prvotní formy, mezi nimiž působilo napětí protikladů, projevovaly svou totožnost právě onou *protikladností*. Herakleitos praví, že všechno se směňuje za oheň a že slunce je každý den nové. „Rozhraní jitra a večera – Medvědice a naproti Medvědici mezník jasného Dia.“ Jasný Zeus je zde pravděpodobně jasnou modrou oblohou, jejíž hranicí je horizont, a Herakleitos tím zřejmě míní, že proti Medvědici, což znamená dole v protichůdném postavení, se vždycky nachází noc. A Noc žije smrt Dne, stejně jako Den žije smrt Noci.

Takové tedy bylo uvažování velkých mužů pátého a čtvrtého století před Kristem. Bylo to uvažování podivné a úchvatné a zjevoval

se v něm způsob dávného symbolického myšlení. Náboženství se už tehdy měnilo v záležitost mravní či extatickou, a když se objevili orfikové, fádní myšlenka „úniku z kola zrození“ začala člověka oddělovat od života. Raná věda je však zdrojem té nejčistší a nejstarší religiozity. Lidská mysl tehdejší Iónie se vracela k nejstarším religi-ózním pojetím kosmu, jež se staly výchozím bodem pro promýšlení kosmu vědeckého. A to, co se nejstarším filozofům naopak vůbec nezamlouvalo, bylo nové pojetí náboženství, vyznačující se vytr-žením, únikem a čistě *osobním* charakterem – ztrátou kosmu.

První filozofové tedy převzali posvátný třídlínný kosmos lidí žijících v dávnověku. Něco podobného nacházíme i v Genesis, kde se setkáváme s božím tvořením, které je založeno na oddělování nebes, země a vody, což jsou první stvořené prvky, jejichž předpokladem je Bůh, který tvoří. Ke starému chaldejskému trojitému dělení nebes však dochází tehdy, když nebesa samotná mají božskou podstatu, a nikoliv jen Boha, jenž je obývá. Ještě předtím, než lidé pocítili potřebu Boha či bohů – v době, kdy rozlehlá nebesa žila sama o sobě a v těsném tělesném spojení s člověkem Chaldejci upírali svůj nábožensky zanícený pohled vzhůru. A potom, ovlivnění jakousi zvláštní intuicí, rozdělili nebesa na tři části. A tehdy skutečně *poznali* hvězdy, jak je potom nepoznal už nikdo.

Když později lidé vymysleli nebo objevili Boha, Stvořitele či Vládce, nebesa byla rozdělena na čtyři části – došlo k onomu dávnému dělení na čtyři části, které nám vydrželo tak dlouho. A poté, co lidé vymysleli Boha či Demiurga, prastará znalost a uctívání hvězd se u Babyloňanů snížily v pouhou magii a astrologii a celý systém byl „vypracován“. Přesto znalosti hvězd, které měli staří Chaldejci, stále přežívaly a Iónové je určitě znovu přijali za své.

I během staletí „čtyř částí“ však nebesa měla stále tři základní vládce: slunce, měsíc a jitřenku. Podle bible to však byly slunce, měsíc a hvězdy.

Jitřenka byla bohem vždycky – už od těch dob, kdy se bohové vůbec poprvé objevili na scéně. Když však kolem roku 600 před Kristem vznikl kult umírajících a znovuzrozených bohů a rozšířil se po celém starém světě, stala se symbolem boha nového. Vládne totiž mezi dnem a nocí – za soumraku a proto se také předpokládalo, že je vládkyní obou a že září stojíc jednou nohou v rozlitych vodách noci a druhou v denním světě – že stojí jednou nohou na moři a druhou na břehu, neboť víme, že noc měla formu páry či rozlitych vod.

OSMNÁCT

Tři je číslem božských věcí a čtyři číslem stvoření. Svět je čtyřstranný. Je rozdělen na čtyři strany, jimž vládnou čtyři veliké bytosti, tedy ony čtyři okřídlené bytosti, které obklopují trůn Všemohoucího. Tyto čtyři veliké bytosti tvoří celek mohutného prostoru – temnoty i světla – a jejich křídla jsou chvěním tohoto prostoru – prostoru, jenž se po celý čas otřásá hřměním chvály určené jeho Tvůrci. Jsou tedy Stvořením chválícím svého Stvořitele a Stvoření bude chválit svého Stvořitele navěky věků. To, že (právě) jejich křídla jsou plná očí hledících ven i dovnitř, neznamena nic jiného, než že jsou to hvězdy chvějících se nebes, které se bez přestání proměňují, přesouvají a pulzují. V Ezechielově knize, která je textem značně zmateným a zkomoleným, vidíme, jak tyto čtyři bytosti stojí uprostřed kol otáčejících se nebes – což je pojetí sedmého, šestého a pátého století – a na špičkách svých křídel podpírají křišťálovou klenbu posledního nebe Božího trůnu.

Svým původem jsou tyto čtyři bytosti možná starší než samotný Bůh. Byly součástí velké a vznešené představy a jejich rysy nacházíme u většiny okřídlených Bytostí východu. Patří do posledního věku živého kosmu – kosmu, jenž nebyl stvořen a který ještě neměl žádného boha, protože byl sám o sobě naprosto božský a prvotní. Ve všech mýtech o stvoření se někde v hloubce skrývá velkolepá myšlenka, že kosmos *vždycky byl*, že nemohl mít žádný počátek, protože vždycky existoval a vždycky existovat bude. Nemohl být žádný bůh, který by znamenal jeho počátek, protože kosmos sám byl veskrze božský – byl sám veskrze bohem, původem všeho.

Člověk tento živý kosmos nejdříve rozdělil na tři části. Potom v jistém období velkých změn, které nedokážeme časově určit, ho rozdělil na části čtyři – a čtyři čtvrtiny vyžadovaly představu celku

a potom tvůrce, velkého Stvořitele. Čtyři veliké elementární bytosti se tedy dostaly do podřízeného postavení, obklopily nejvyšší ústřední jednotku a svými křídly pokryly celý prostor. Ještě později jsou z mohutných živoucích „elementů“ degradovány v pouhé šelmy, Bytosti či Cherubíny a získávají čtyři elementární, kosmické přirozenosti – přirozenost člověka, lva, býka a orla. V Ezechielovi se každá z těchto bytostí skládá současně ze všech čtyř a do každého směru hledí jiná tvář. V Apokalypse má však každá bytost tvář vlastní. A zatímco kosmická představa postupně mizí, čtyři kosmické přirozenosti čtyř Bytostí jsou nejdříve využity u Cherubínů, pak u personifikovaných archandělů – Michaela, Gabriela a tak dále, Nakonec se objevují u čtyř evangelistů – Matouše, Marka, Lukáše a Jana. „Čtyři pro čtverou přirozenost evangelia.“ Jde zde o postupnou degradaci a personifikaci veliké představy dávnověku.

S dělením kosmu na čtyři čtvrtiny, na čtyři části a čtyři dynamické „přirozenosti“ se shoduje další dělení – dělení na čtyři základní živly. Zdá se, že nejdřív byly živly pouze tři: nebe, země a moře či voda. Nebe bylo v první řadě světlem či ohněm. Vzduch jako živel lidé rozpoznali o něco později. Avšak už v době, kdy mezi živly patřily jen oheň, země a voda, byl kosmos zcela úplný a o vzduchu se uvažovalo jen jako o formě výparů, což platilo i pro temnotu.

Nejranější vědci (filozofové) zjevně chtěli, aby za kosmos byl odpovědný pouze jeden živel – nebo nanejvýš dva. Anaximenes řekl, že všechno je voda. Xenofanes zase prohlásil, že všechno je země a voda. Z vody vycházely vlhké výpary a v nich byly latentně přítomny jiskry. Výpary plynuly vysoko ve vzduchu ve formě oblaků. Plynuly vysoko ve vzduchu do dalekých prostor, a místo aby v nich kondenzovala voda, kondenzovaly v nich *jejich vlastní jiskry*. Tímto způsobem se z nich vytvořily hvězdy, a dokonce i slunce. Slunce bylo velikým „oblakem“ jisker, které se shromáždily z vlhkých výparů vodnaté země. A právě takový byl počátek vědy – byla mnohem fantastičtější než mýtus, ale využívala rozumového procesu.

A pak přišel Herakleitos se svým tvrzením „Vše je oheň“, nebo spíše „Vše se směňuje za oheň“. Jeho pojetí trvalo na Sváru, jenž udržuje věci oddělené a tím je rovněž udržuje jednotné. Jako tvořivý *princip* dokonce umožňuje jejich existenci – a tak se živlem stává také oheň.

Představa čtyř živlů se však stala nevyhnutelnou. Empedokles se svými živly – ohněm, zemí, vzduchem a vodou – přispěl k tomu, že se tyto prvky už natrvalo usídlily v lidské představivosti. Tyto čtyři *živoucí* kosmické prvky či radikální elementy – tyto čtyři Kořeny, jak je nazýval Empedokles, čtyři kosmické kořeny veškeré existence – byly ovládány dvěma principy: Láskou a Svárem. Byl to tedy „Oheň, Voda, Země a mocné výšiny Vzduchu; a rovněž Svár, jenž je od nich oddělen a na všechny působí stejnou vahou; a také Láska, která je mezi nimi, se stejnou délkou a šířkou“. A Empedokles znovu vyvolává čtveřici: „Zářící Zeus, Héra, dárkyně života, Aidoneus a Vestis.“ Tuto čtveřici tedy vidíme také jako bohy – jako významnou čtveřici tehdejší doby. Když začneme uvažovat o čtyřech živlech, dojde nám, že jsou a navěky budou čtyřmi základními prvky naší zkušenosti. Vše, co kdy věda učila o ohni, nemělo pro oheň žádný význam. Procesy hoření nejsou ohněm, ale pouze myšlenkovými formami. H₂O není voda – je to pouze myšlenková forma odvozená z experimentů s vodou. Myšlenkové formy ničím jiným než myšlenkovými formami nejsou a náš život rozhodně nevytvářejí. Náš život stále vytváří elementární oheň, voda, země a vzduch – s jejich pomocí se pohybujeme, žijeme a máme vlastní charakter.

Od čtyř živlů přecházíme ke čtyřem přirozenostem samotného člověka, jež jsou založeny na představě krve, žluči, mízy a hlenu a jejich vlastností. Člověk je pořád bytostí, jež myslí svou krví: „V srdci spočívajícím v moři krve, jež se valí opačnými směry, tam především sídlí to, co lidé nazývají myšlením; neboť krev v okolí srdce je myšlením lidí.“ A možná že to skutečně platí! Možná že veškeré základní myšlení probíhá v krvi někde v okolí srdce a pouze se

přenáší do mozku. Existují také čtyři věky, které jsou odvozeny od čtyř kovů: od zlata, stříbra, bronzu a železa. V šestém století už lidé žijí v době železné a také toho začínají litovat. Věk před pozřením ovoce ze Stromu poznání je už dávno pryč.

První vědci mají tedy velmi blízko k pradávným symbolistům. I v Apokalypse vidíme, že když svatý Jan odkazuje k pradávnému prvopočátečnímu kosmu čili ke kosmu božskému, hovoří o třetině toho či onoho – například když drak, který náleží k pradávnému božskému kosmu, smete svým ocasem třetinu hvězd; nebo když božské polnice zničí třetinu věcí; nebo když jezdci z propasti, což jsou božští démoni, zničí třetinu lidí. Pokud však ničení provádí nebožská síla, je vždycky zničena čtvrtina. V každém případě je toho ničení v Apokalypse až příliš. Přestává to být zábava.

DEVATENÁCT

Čtyři a tři dávají dohromady posvátné číslo sedm, což je kosmos se svým bohem. Pythagorejci ho nazývali „číslem pravého času“. Člověk i kosmos mají čtyři stvořené a tři božské přirozenosti. Člověk má čtyři pozemské přirozenosti a rovněž duši, ducha a věčné já. Vesmír má čtyři strany a čtyři živly. A také má tři božské strany – Nebe, Peklo a Celek – a tři božské pohyby – Lásku, Svár a Celistvost. Nejstarší kosmos neměl ani Nebe, ani Peklo, takže je pravděpodobné, že v nejstarším lidském vědomí není sedm číslem posvátným.

Už od samého počátku však vždycky tak trochu posvátným bylo, neboť je to počet pradávných planet, které začínaly Sluncem a Měsícem a patřilo k nim pět „putujících“ hvězd – Jupiter, Venuše, Merkur, Mars a Saturn. Putující planety byly pro člověka vždycky velkou záhadou, a to zvláště v době, kdy se objímal s kosmem a pozoroval pohybující se nebesa s hlubokým a vášnivým zaujetím, které se zcela lišilo od jakékoliv formy zaujetí naší dnešní doby. Chaldejci si neustále uchovávali jistou elementární bezprostřednost ve vztahu ke kosmu, a to až do konce babylonského věku. Později sice měli celou mytologii o Mardukovi a těch ostatních a jejich astrologové a mágové prováděli své nesčetné triky, ale nic z toho, zdá se, zcela nevytlačilo přímou tradiční nauku o hvězdách, ani nepřerušilo tělesné spojení noční oblohy a člověka, který upíral svůj pohled na hvězdy. Je zcela jisté, že mágové celá staletí v této tradici pokračovali a zajímalo je pouze mystérium nebes, aniž by do něj vtažovali nějakého boha nebo bohy. To, že tradiční nauka o nebi později zdegenerovala do podoby věštění a magie, je samozřejmě součástí lidských dějin – všechno lidské, náboženstvím počínaje a vším nižším konče, degeneruje a musí být obnovováno a ožívováno.

Právě tato čistá tradiční nauka o hvězdách, v níž nejsou přítomni bohové, připravila půdu pozdější astronomii. A ve východním středomoří musela rovněž přežívat značná část tradiční kosmické nauky o vodě a ohni, která zase připravila půdu jónským filozofům a moderní vědě.

Myšlenka, že život země významným způsobem ovládá živoucí vesmír – a je s ním vzájemně provázán měla na předkřesťanského člověka daleko větší vliv, než si vůbec dokážeme uvědomit. Navzdory všem bohům, bohyním, Jehovům a všem umírajícím vykupitelům a spasitelům mnoha národů, člověk stále někde pod povrchem ukrýval pradávnu kosmickou vizi a možná vždycky mnohem důsledněji věřil řádu hvězd než jakýmkoliv bohům. Lidské vědomí má mnoho vrstev a zvláště u prostých lidí pokračují ty nejnižší vrstvy ve své aktivitě i celá staletí poté, co kultivované vědomí národa přešlo na vyšší rovinu. A vědomí člověka má stále sklon vracet se k rovinám původním. Existují však dva druhy návratu. Prvním je degenerace a dekadence. A druhým návrat úmyslný, jenž nás vede zpátky ke kořenům, k novému začátku.

V době Římské říše nastal velký pohyb lidského vědomí, které se vracelo ke svým starším rovinám – i když šlo o formu dekadentní a o návrat k pověrám. V prvních dvou stoletích po Kristu se nicméně člověk vrátil k vládě nebes tak, jak to neučinil nikdy předtím, a moc pověr byla silnější než všechny náboženské kulty. Obrovskou vášní bylo sestavování horoskopů. Osud, štěstěna, charakter – všechno záviselo na hvězdách, tedy přesněji na sedmi planetách. Sedm planet bylo sedm Vládců nebes, kteří určovali nezvratný a nevyhnutelný lidský osud. Jejich vláda se nakonec stala jistou formou šílenství a postavili se proti němu jak křesťané, tak neoplatonici.

Tento prvek pověřivosti hraničící s magií a okultismem se v Apokalypse projevuje velmi silně. Je nutno připustit, že Janovo zjevení je knihou, s níž se dají provádět kouzla. Je plná náznaků okultního využití a celá staletí byla k okultním účelům skutečně vy-

užívána – zvláště k věštění a prorokování. Tato kniha se k tomu velmi dobře hodí. Vždyť zvláště její druhá část je sepsána jako křiklavé proroctví, které se velmi podobá magickým projevům tehdejších okultistů. Odráží v sobě ducha doby, stejně jako ho o necelých sto let později odráží *Zlatý osel*, jenž se od ní příliš neliší.

Číslo sedm tedy téměř přestává být číslem „božským“ a stává se magickým číslem Apokalypsy. Zatímco kniha pokračuje dál, pradávna božská složka se vytrácí a nahrazuje ji složka „moderní“ – sklon k magii, předpovědím a okultní praxi, jenž byl pro první století typický. Číslo sedm je nyní spíše číslem věštev a kouzel než skutečnou vizí.

Odtud tedy ono známé „čas, časy a půl času“ – které znamená tři a půl roku. Pochází z Daniela, který už tehdy začal s tímto do jisté míry okultním prorokováním pádu říší. Předpokládá se, že toto období představuje polovinu posvátného týdne – právě tolik času je vyhrazeno pánům zla, kterým není nikdy poskytnuto celé období posvátného „sedmidenního“ týdne. U Jana z Patmu je to však číslo magické.

Za starých dob, kdy měsíc byl velkou mocností v nebi, která vládla nad lidskými těly a ovládala proudění uvnitř těla, tehdy číslo sedm znamenalo čtvrtinu měsíční fáze. Měsíc stále ovládá proudění uvnitř těla a stále ještě máme sedmidenní týden. Přímořští Řekové měli týden devítidenní, ale to už je dávno pryč.

Číslo sedm však už není číslem božským. Možná však do jisté míry zůstává číslem magickým.

DVACET

Číslo deset je přirozeným číslem řad. Je to dáno od přírody, že Heléni počítají do deseti a pak začínají znovu. Je to samozřejmě počet prstů na obou rukách. Toto opakování čísla pět, které bylo možné pozorovat v celé přírodě, bylo částečně příčinou, jež vedla pythagorejce k tvrzení, že „vše je číslo“. V Apokalypse je číslo deset „přirozeným“ či úplným číslem řad. Pythagorejci, kteří experimentovali s kamínky, zjistili, že deset kamínků se dá složit do podoby trojúhelníků v řadách $4+3+2+1$, a to v jejich mysli vyvolalo značnou představivost. Avšak deset hlav či rohů s korunami, které mají dvě zlé šelmy Jana z Patmu, pravděpodobně představuje pouze úplné řady císařů a králů, neboť roh byl běžným symbolem říší či jejich vládců. Dávný symbol rohů byl pochopitelně symbolem moci, jež byla původně mocí božskou a přicházela k člověku ze živého kosmu. Pocházela od hvězdného zeleného draka života, ale především od živého draka uvnitř těla, který leží stočený ve spodní části zad a občas vyrazí po páteři vzhůru, až vžene do čela krev vznešenosti. Je to zlatý roh, který Mojžíšovi vyrazí na čele, nebo zlatý had Ureus, jenž vystupoval z obočí egyptských královských faraónů – je to drak jednotlivce. Pro obyčejné lidi byl roh moci ithyfalos, falos nebo roh hojnosti.

DVACET JEDNA

Poslední číslo – dvanáct – je číslem pevně ustanoveného, neměnného kosmu, oproti číslu sedm, jež je spojeno s putujícími planetami, které jsou (ve starém řeckém smyslu) kosmem fyzickým – kosmem v neustálém pohybu bez ohledu na pohyb ostatní. Dvanáct je počet znamení zvěrokruhu a měsíců v roce. Je to třikrát čtyři nebo čtyřikrát tři – tedy naprostý soulad. Je to úplný kruh nebes a rovněž i úplný kruh člověka. Podle pradávné představy měl totiž člověk sedm přirozeností, tedy $6+1$, přičemž ta poslední je přirozeností jeho celistvosti. Nyní však má další zcela novou přirozenost a stejně tak si uchovává i tu starou – uznáváme totiž, že je stále ještě složen ze starého Adama, ale i z Adama nového. Teď je tedy jeho číslem dvanáct – $6+6$, pokud jde o jeho přirozenost – a jedna, vzhledem k jeho celistvosti. Jeho celistvost je však nyní v Kristovi a už ji nesyndolizuje znamení na jeho obočí. Když je číslem člověka číslo dvanáct, je dokonale dovršený a stálý – stálý a neměnný, neboť nyní je dokonalý a není vůbec třeba, aby se měnil. Celistvost, jež je jeho třináctým číslem (v pověrách je to číslo nešťastné), je nyní v nebi u Krista. Takový byl tedy názor o povaze „spasených“, který zastávali oni sami. A takové jsou stále názory ortodoxní – ti, kteří našli spásu v Kristu, jsou dokonalí a neměnní –, není vůbec třeba, aby se měnili. Stávají se z nich dokonalí jednotlivci.

DVACET DVA

Poté, co je novorozené dítě odneseno do nebe a žena prchá do pouště, vstupujeme do druhé půle Zjevení – a nastává náhlá změna. Cítíme, že nyní čteme čistě židovskou a židovsko-křesťanskou Apokalypsu, v níž už chybí ono staré podloží.

„A strhla se bitva na nebi: Michael a jeho andělé se utkali s drakem.“ Když svrhnu draka z nebes na zem a on se stává Satanem, přestává být zcela zajímavý. Pokud se veliké mytologické postavy promění v rozumové nebo v pouhé mravní síly, ztrácejí veškerou zajímavost. Nesmírně nás nudí mravouční andělé i mravouční ďáblové. Nesmírně nás nudí „rozumová“ Afrodité. Brzy po roce 1000 před Kristem se svět poněkud vyšinul, pokud šlo o morálku a o „hřích“. A Židé tím ostatně byli postižení vždycky.

V Apokalypse se snažíme najít něco staršího a vznešenějšího než jen pouhou etiku. Dávná planoucí láska k životu a podivné chvění z neviditelné přítomnosti mrtvých – právě to tvořilo rytmus skutečného náboženství lidí v dávnověku. Mravoučné náboženství je poměrně moderní záležitostí, a je tomu tak dokonce i u Židů.

Druhá část Apokalypsy se však nese ve zcela mravním duchu, neboli jinými slovy – je celá o hříchu a o spáse. Na okamžik se v ní nicméně objeví náznak dávného kosmického zázraku. Když se drak opět obrátí proti ženě, dostává orlí křídla a odlétá do pouště. Drak ji však pronásleduje a vychrlí na ni proud vody jako řeku, aby ji smetl. „A země přispěla ženě na pomoc, otevřela ústa a pohltila tu řeku, kterou drak vychrlil... A drak v hněvu vůči té ženě rozpoutal válku proti ostatnímu jejímu potomstvu, *proti těm, kdo zachovávají příkázání boží a drží se svědectví Ježíšova.*“

Poslední slova jsou pochopitelně mravoučným zakončením, které k fragmentu mýtu přidal nějaký židovsko-křesťanský písař.

Tento drak je drakem vodním neboli drakem chaosu – stále je to zlý aspekt draka. Vší mocí vzdoruje zrození něčeho nového – zrození nové éry. Obrací se proti křesťanům, neboť právě oni jsou tím jediným „dobrem“, jež na zemi zůstalo.

Ubohý drak se tedy stává žalostnou postavou. Svou sílu, trůn i velikou moc odevzdává šelmě, která vychází z moře a má sedm hlav a deset rohů a „na těch rozích deset královských korun a na hlavách jména urážející Boha. A ta šelma, kterou jsem viděl, byla jako levhart, její nohy jako tlapy medvěda a její tlama jako tlama lví.“

Tuto šelmu už známe – objevuje se v Danielovi a tam je také *vysvětlena*. Je to největší a nejimpozantnější světová říše a deset rohů je deset království v této říši spojených – jde pochopitelně o Řím. Co se týče vlastností levharta, medvěda a lva, ty jsou v Danielovi vysvětleny jako tři říše, které Římu předcházely: makedonská – rychlá jako levhart; perská – nepoddajná jako medvěd; a babylonská – chtivá jako lev.

Opět se ocitáme na úrovni alegorie, takže můj zájem se zcela vytrácí. Alegorii je možné vždycky vysvětlit – uspokojivě vysvětlit. Skutečný symbol se jakémukoliv vysvětlení vzpírá a stejně tak je tomu i u skutečného mýtu. Oběma je možné přisuzovat významy, ale nikdy je nikdo nedokáže uspokojivě vysvětlit. Symbol a mýtus nás totiž neovlivňují jen mentálně, ale pokaždé také rozechvívají centra našich hlubokých emocí. Významnou vlastností myšlení je konečnost. Mysl „rozumí“ a tím to končí.

Emocionální vědomí člověka však má zcela jiný život a pohyb než vědomí mentální. Vědění myslí je vědění po částech, vědění rozkouskované – za každou větou udělá tečku. Vědění emocionální duše je naproti tomu vědění plnosti a podobá se řece nebo povodni. Vezměme příklad z pradávného symbolu draka – jaký je výsledek, když ho pozorujete na čínském čajovém šálku nebo staré dřevorezbě či když si o něm čtete v pohádce? Pokud je vaše pradávné emocionální já živé, stane se vám, že čím déle se na draka díváte

a myslíte na něj, tím do větších dálek se valí vaše emocionální uvědomění – valí se pořád dál až do neurčitých oblastí duše, jež jsou nám vzdáleny celé věky. Pokud je však vaše pradávné pocitové vědění mrtvé, stejně jako u mnoha lidí moderní doby, potom drak začne „znamenat“ to či ono – prostě všechno to, co znamená ve Frazerově *Zlaté ratolesti*. Je to jen jakýsi piktogram nebo pouhé označení – jako pozlacená palička a hmoždíř, které nacházíme před lékárnou. A ještě lepším příkladem je egyptský symbol nazývaný *ankh*, který drží v ruce bohyně. Je to symbol života, a pochopitelně i dalších věcí – každé dítě přece „ví, co znamená“. Člověk, jenž je *skutečně* živý, však cítí, jak se jeho duše při pouhém pohledu na tento symbol začíná chvět a rozpínat. Jenže moderní muži jsou téměř polomrtvými bytostmi a moderní ženy rovněž. Podírají se na *ankh* a všechno o něm vědí – a to také je skutečně všechno. Jsou pyšní na svou emocionální nemohoucnost.

Je proto jenom přirozené, že Apokalypsa celé věky působila na člověka jako „alegorické“ dílo. Všechno prostě „něco znamenalo“ a to něco kromě toho mělo mravoučný charakter. Je prostě možné ihned určit význam – prostý význam, podobně jako když dvě a dvě jsou čtyři.

Šelma z moře znamená Římskou říši – a později Nera, číslo 666. Šelma, jež pochází ze země, zastupuje pohanskou kněžskou moc – moc kněžích, která z císařů činila božské bytosti, a dokonce přinutila křesťany, aby ji uctívali. Šelma, jež pochází ze země, má totiž dva rohy stejně jako beránek – je to tedy falešný Beránek, Antikrist. Učí své zkažené následovníky, aby prováděli kouzla, a dokonce i zázraky – aby provozovali čarodějnictví jako Simon Magus a jiní.

Setkáváme se zde s Církví Kristovou – či s Církví mesiáše – která mučednicky trpí, neboť ji týrá šelma. A nakonec trpí téměř všichni dobří křesťané. Po nepřiliš dlouhé době – řekněme asi tak po čtyřiceti letech – konečně mesiáš sestupuje z nebe a bojuje se šelmou tedy s Římským impériem a s králi, kteří s ní drží. Následuje impo-

zantní pád Říma, jenž je zde nazýván Babylonem, a všude se ozývá vítězoslavný jásot. Všechny nejlepší poetické obrazy jsou nicméně vykradeny z Jeremiáše, Ezechiela či Izajáše a není v nich vůbec nic původního. Svatí křesťané se škodolibě radují nad pádem Říma a objevuje se Vítězný jezdec, jenž má plášť zbrocený krví mrtvých králů. Potom sestoupí Nový Jeruzalém, aby se stal jeho nevěstou, a všichni ti ušlechtilí mučedníci získávají své trůny. A celých tisíc let, celé veliké milénium (neboť Jan se nenechal odbýt Enochovými příliš skromnými čtyřiceti lety) bude Beránek vládnout zemi a všichni ti povýšení mučedníci mu budou pomáhat. Nicméně pokud mučedníci období milénia budou stejně krvežízniví a zuřiví jako Jan z Patmu v Apokalypse – Pomstu! volá Timotheus –, tak někdo si to během té tisícileté vlády svatých ošklivě odskáče.

To však ještě nestačí. Až uplyne tisíc let, musí být smeten celý vesmír – země, slunce, měsíc, hvězdy i moře. Tito raní křesťané po konci světa přímo bažili. Nejdřív chtěli dostat svůj podíl – Pomstu! volá Timotheus. Potom však trvali na tom, aby byl smeten celý vesmír – slunce, hvězdy a všechno to ostatní – a aby se objevil *nový* Nový Jeruzalém, v němž naši staří známí světci a mučedníci žili ve věčné blaženosti. Všechno ostatní mělo zmizet, kromě jezera hořícího sírou, v němž by se ďáblové, démoni, šelmy a špatní lidé smažili navěky věkův. Amen!

Tak tedy toto slavné dílo končí – či lépe řečeno, tak tedy končí toto dílo, které nás odpuzuje. Pro jeruzalémské Židy byla pomsta skutečně svatou povinností. Jenže člověku by pomsta ani tolik nevadila. To, co vadí, je všudypřítomné sebezbožnění oněch světců a mučedníků a jejich neuvěřitelná nestydatost. Jak je člověk nenávidí, když se obléknou do těch svých „nových bělostných rouch“. Jak odporná musí být jejich samolibá vláda. Jak opravdu nízký je jejich duch, který jednoduše trvá – ano trvá – na zničení celého vesmíru, ptáků, květů, hvězd i řek, ale především na zničení všech lidí, kromě *jich samých* a jejich ušlechtilých „spasených“ bratříčků. Jak hnusný

je jejich Nový Jeruzalém, v němž květiny nikdy nevadnou, ale jsou věčně stejné! Mít květiny, které nevadnou – jak příšerně měšťácký nápad!

Není divu, že pohané byli zděšeni z „bezbožně“ křesťanské touhy zlikvidovat vesmír. Jak zděšení by asi byli i Židé Starého zákona! Dokonce i pro ně byly totiž slunce, země a hvězdy věčné – byly velkým výtvozem Všemohoucího Boha. Pro tyhle nestoudné mučedníky však nikoliv – ti musí dohlédnout na to, aby se všechno rozplynulo v dým.

Ano, křesťanství Apokalypsy je křesťanstvím průměrných mas a přiznáváme, že nám připadá přímo ohavné. Jeho základem je pokrytectví, samolibost, nadutost a tajná *závist*.

V Ježíšově době si už všechny nižší vrstvy a všichni průměrní lidé dávno uvědomili, že *nikdy* nebudou mít příležitost stát se králi, že se *nikdy* nebudou vozit v triumfálních vozech, že *nikdy* nebudou pít víno ze zlatých nádob. Dobrá tedy – pomstí se tím, že to všechno *zničí*. „Padl, padl veliký Babylon a stal se doupětem démonů.“ A potom všechno to zlato a stříbro, perly a drahokamy, kment a purpur, hedvábí a šarlat, skořici a vykuřovadla, obilí, dobytčata, ovce, koně, vozy, otroky, lidské duše – to všechno se zničí, zničí ve velikém Babyloně. Jakou *závist*, jakou nekonečnou *závist* člověk slyší vřeštět v této triumfální písni!

Ano, dobře rozumíme tomu, proč církevní Otcové na východě chtěli Apokalypsu z Nového zákona vyškrtnout. Bylo však nevyhnutelné, aby do něj byla zahrnuta, stejně jako byl Jidáš zahrnut mezi učedníky. Apokalypsa – to jsou hliněné nohy, na nichž spočívá velkolepý obraz křesťanství. A obraz se řítí dolů právě kvůli slabosti těchto nohou.

Máme Ježíše – ale máme také Jana Teologa. Máme křesťanskou lásku – ale také křesťanskou *závist*. To první chce spasit svět – zatímco to druhé nedosáhne uspokojení, dokud nezničí svět. Jsou to dvě strany téže mince.

DVACET TŘI

Neboť když začnete učit velké masy lidí individuálnímu sebeuvědomění, jsou i poté, co je vše řečeno a vykonáno, pouhými *neúplnými* bytostmi *neschopnými* celistvé individuality. Nakonec z nich všech učiníte závistivé, nevraživé a nenávistné tvory. Každý, kdo je k člověku ohleduplný, ví o neúplnosti lidských bytostí a chce zřídit společnost moci, v níž lidé jsou přirozenou součástí kolektivní celistvosti, neboť *nemohou* mít celistvost individuální. V rámci této kolektivní celistvosti se budou cítit naplnění. Pokud se budou pokoušet o celistvost individuální, *určitě se jim to nepodaří*, neboť jsou neúplní už od přírody. Potom už tito neúspěšní lidé nenajdou celistvost vůbec nikde a začnou závidět a nenávidět. Ježíš o tom všem věděl, když prohlásil: Každému, kdo má, bude dáno, atd. Zapomněl však počítat s masou průměrných, jejichž mottem je: My nemáme nic, a proto nikdo jiný také nic mít nebude.

Ježíš nám poskytl ideál křesťanského jedince, ale úmyslně se vyhnul ideálu státu nebo národa. Když prohlásil: „Odevzdejte, co je císařovo, císaři,“ přenechal chtě nechtě císaři vládu nad lidskými těly, a to znamenalo obrovské nebezpečí pro lidskou mysl duši. Už v roce 60 po Kristu byli křesťané prokletou sektou a byli stejně jako všichni ostatní nuceni k oběti, což znamenalo uctívat živého Césara. Tím, že Ježíš dal Césarovi moc nad lidskými těly, dal mu také moc přinutit lidi, aby se Césarovi klaněli. Pochybuji však, že by se sám Ježíš takto klaněl Nerovi nebo Domiciánovi. Bezpochyby by raději volil smrt, stejně jako ji volilo tolik prvních křesťanských mučedníků. Už tady na samotném počátku se tedy objevilo obrovské dilema. Být křesťanem znamenalo smrt z rukou římského státu, neboť nebylo možné, aby křesťan odmítl podřídit se kultu císaře a uctívat božského člověka, Césara. Není tedy divu, že Jan

z Patmu viděl v nepříliš vzdálené budoucnosti dobu, kdy *každý* křesťan zemře mučednickou smrtí. Ten den měl přijít poté, co bude císařský kult vnucen lidem absolutně. A když se *každý* křesťan měl stát mučedníkem, co jiného křesťanu zbývalo než očekávat druhý příchod Spasitele, zmrtvýchvstání a absolutní pomstu! Jen pod touto podmínkou se křesťanské společenství mohlo dostat k moci, a to bylo šedesát let od smrti Spasitele.

Ježíš tuto podmínku učinil nevyhnutelnou, když prohlásil, že peníze patří Césarovi. Peníze však znamenají chléb a chléb lidí žádnému člověku nepatří. Peníze však rovněž znamenají moc a dát moc možnému nepříteli je nanejvýš obludné. César *musel* dříve nebo později zneuctít duši křesťanů. Ježíš však viděl pouze jednotlivce a také pouze jednotlivce bral v úvahu. Křesťanskou vizi křesťanského státu nechal na Janovi z Patmu, který brojl proti státu římskému. Jan tuto vizi formuloval v Apokalypse. Ta předpokládá zničení celého světa a vládu svatých ve věčné, netělesné blaženosti. A předpokládá zničení veškeré pozemské moci a panství oligarchie mučedníků (milénium).

A v současné době se k tomuto zničení veškeré pozemské moci blížíme. Oligarchie mučedníků začala Leninem a zjevně můžeme najít i mučedníky další. Jak podivní jsou tito mučedníci s tou jejich zvláštní bezcitnou morálkou! Až každá země bude mít svého mučednického vládce, jakým byl Lenin a jiní, jak nepředstavitelný bude tento svět! Je to nicméně blízko a Apokalypsa je stále ještě knihou, s níž se dá čarovat.

Křesťanské doktríně a křesťanskému myšlení chybí několik nanejvýš důležitých bodů. Pouze křesťanská představivost je vytušila.

1) Nikdo není a nemůže být čistě jednotlivcem. Pokud v lidské mase najdeme nějakou individualitu, je to jen nepatrný zlomek. Lidská masa žije, pohybuje se, myslí a cítí kolektivně a prakticky u ní neshledáváme vůbec žádné individuální emoce, city či myšlenky.

Lidé jsou zlomky kolektivního či společenského vědomí. Bylo tomu tak vždycky. A vždycky tomu tak bude.

2) Stát nebo to, co nazýváme Společností, jež je kolektivním celkem, *nemá nic společného* s psychologií jednotlivce. Rovněž je chybou tvrdit, že stát je z jednotlivců složen. Není. Je sbírkou složenou z fragmentárních bytostí. A *žádný* kolektivní čin, ani takový soukromý čin, jakým je aktivní účast ve volbách, není výsledkem žádného individuálního já. Je výsledkem kolektivního já a má jiné, neindividuální psychologické pozadí.

3) Stát *nemůže* být křesťanský. Každý stát je Mocí. Není možné, aby tomu bylo jinak. Každý stát musí střežit své hranice a svůj vlastní blahobyt. Pokud tak nečiní, zrazuje tím své jednotlivé občany.

4) Každý *občan* je součástí světské moci. Člověk sice může chtít být čistě křesťanem a čistě jednotlivcem, ale protože *musí* být příslušníkem jistého politického státu nebo národa, je nucen stát se součástí světské moci.

5) Jako občan a kolektivní bytost člověk nachází naplnění tím, že ukojí touhu po moci. Pokud přináleží k jednomu z takzvaných „vládnoucích národů“, jeho duši naplňuje vědomí moci a síly jeho země. Pokud jeho země aristokraticky vystoupí v jisté hierarchii až k zenitu velikosti a moci, tím více bude naplněn a v této hierarchii zaujme své místo. Pokud však jeho země bude mocná a demokratická, bude neustále posedlý touhou uplatňovat svou vlastní moc tím, že bude překážet a *bránit* jiným lidem, aby dělali to, co si přejí, neboť nikdo nesmí činit víc než jiný. Takto to chodí v moderních demokraciích – dochází zde k neustálému šikanování.

Šikanování v demokracii nevyhnutelně zaujímá místo, jež patří moci. Šikanování je negativní formou moci. Moderní křesťanský stát je silou ničící duši, neboť je složen z fragmentů, které netvoří žádný organický celek, ale pouze celek kolektivní. V hierarchii je každá část organická a životně důležitá, stejně jako je prst organickou a životně důležitou součástí mě samotného. Demokracie

však nakonec musí být vždycky nemravná, neboť ji tvoří nesčetné množství nejednotných fragmentů a každý z těchto fragmentů si osobuje nárok na falešnou celistvost, na falešnou individualitu. Moderní demokracie je složena z milionů částí, mezi nimiž existuje neustálé tření. Všechny si však osobují nárok na celistvost.

6) Ideál jednotlivce, jenž se týká pouze jeho individuálního já a přehlíží jeho já kolektivní, se časem ukáže být zhoubným. Víra v individualitu, která popírá skutečnost, že existuje jistá hierarchie, má nakonec za následek větší anarchii. Život demokratického člověka je založen na přilnavé a odpudivé síle – přilnavou silou je „láska“ a odpudivou silou „svoboda“ jednotlivce. Pokud se člověk zcela poddá lásce, je pohlcen a nastává smrt jednotlivce, neboť jednatel musí odolat, protože jinak přestává být „svobodnou“ individualitou. Vidíme tedy to, co naše doba už ke svému údivu a zděšení dostatečně prokázala – totiž že jednatel *nedokáže* milovat. Učiňme z této věty axiom: Jednatel *nedokáže* milovat! A moderní muž či žena *nedokáže* o sobě uvažovat jinak než jako o jednotlivci. A jednatel v muži nebo ženě nakonec v sobě *musí* zabít milence. Neznamená to, že každý muž zabíjí to, co miluje, ale tím, že trvá na vlastní individualitě, zabíjí v sobě milence a stejně tak i žena v sobě zabíjí milenkou. Křesťan *nemá odvahu* milovat, protože láska zabíjí to, co je křesťanské, demokratické, moderní a individuální. Jednatel *nedokáže* milovat. Když jednatel miluje, přestává být výhradně jednatelcem. Proto se *musí* vzchopit a přestat milovat. Právě to je jedna z nejpřekvapivějších lekcí, kterou nám naše doba dává – jednatel, křesťan, *nedokáže milovat*. A když přece jen muž miluje či miluje žena, musí to v sobě jak on, tak ona potlačit.

Tolik tedy o soukromé, osobní lásce. Co však láska jiná, „caritas“, láska k bližnímu svému?

S ní je to úplně stejné. Člověk miluje bližního svého a okamžitě se vydává v nebezpečí, že ho ten druhý pohltí – je třeba se stáh-

nout, je třeba nepodlehnout. Láska se stává vzdorem, odpudivou silou. Nakonec je to pouze vzdor a nikoliv láska. A to jsou dějiny demokracie.

Pokud se člověk vydal na cestu individuálního sebeuvědomění, měl by stejně jako Buddha raději odejít do ústraní, být jenom sám se sebou a nemyslet na nikoho. Potom může dosáhnout své nirvány. Kristova cesta lásky k bližnímu nakonec vede k příšerné anomálii – je nutné neustále žít v naprostém vzdoru vůči bližnímu.

Apokalypsa, tato podivná kniha, to ukazuje zcela jasně. Představuje nám křesťana ve vztahu ke Státu, což neučinily evangelia ani epištoly. Představuje nám křesťana ve vztahu ke státu, ke světu a ke kosmu. Ukazuje, jak zuřivé nepřátelství k tomu všemu chová. Ukazuje nám, že přání, aby všechno bylo zničeno, je pro něj nevyhnutelné.

Je to temná stránka křesťanství, individualismu a demokracie. Je to temná stránka, kterou nám dnešní svět velmi důsledně předvádí. A je to prostě a jednoduše sebevražda. Sebevražda individuální a *en masse*. Kdyby to člověk dokázal svou vůlí, byla by to sebevražda kosmická. Kosmos však není vydán člověku na milost a slunce nezahyne jenom proto, aby nás potěšilo.

Ani my nechceme zahynout. Musíme se vzdát svého falešného postavení. Vzdejme se svého falešného postavení křesťanů, jednotlivců a demokratů. Najděme nějakou představu o nás samých, která nám umožní, abychom byli pokojní a šťastní, a nikoliv utrápení a nešťastní.

Apokalypsa nám ukazuje, čemu nepřírozeně vzdorujeme. Nepřírozeně vzdorujeme našemu poutu s kosmem, se světem, s lidstvem, s národem a s rodinou. Všechna tato pouta jsou v Apokalypse prokletím a jsou prokletím i naším. *Nemůžeme snést pouto*. A to je naší nemocí. *Musíme* se odtrhnout a odloučit se. Říkáme tomu být svobodný, být individualitou. Za jistou mezí, jíž jsme už dosáhli, je to však sebevražda. Možná že jsme si zkrátka a dobře zvolili se-

bevraždu. Apokalypsa rovněž volí sebevraždu. Sebevraždu, po níž následuje sebezbožnění.

Apokalypsa však v samotném svém vzdoru ukazuje to, po čem lidské srdce tolik tajně touží. V samotné zuřivosti, s níž Apokalypsa ničí slunce, hvězdy, svět, všechny krále a vládce, s níž ničí všechen ten šarlat, purpur a skořici, s níž ničí všechny nevěstky a nakonec úplně všechny lidi, kteří nejsou „označení“, stejně vidíme, jak hluboce apokalyptici touží po slunci, hvězdách, zemi a po vodách země, jak touží po aristokratičnosti, vládnoucím postavení a po moci, jak touží po šarlatu a nádheře zlata, jak touží po vášnivé lásce a opravdovém souladu s ostatními lidmi, a to i bez ohledu na veškeré „označování“. Člověk ze všeho nejvášnivěji prahne po živé celistvosti, po živém souladu, a nikoliv po osamoceně spásě vlastní „duše“. Člověk především prahne po tělesném naplnění, neboť nyní a pouze nyní má živou tělesnost a sílu. Pro člověka je to nesmírný zázrak, že je naživu. Pro člověka, stejně jako pro květinu, šelmu či ptáka, je nejvyšším vítězstvím být intenzivně a v nejvyšší míře naživu. Ať už nenarození nebo mrtví vědí cokoli, nemohou vědět, jaká je to nádhera a zázrak být tělesně naživu. Mrtví se mohou těšit na to, co přijde potom. Ale ono velkolepé tady a teď života v těle patří nám a pouze nám – a patří nám jenom načas. Měli bychom tančit celí u vytržení z toho, že žijeme a máme tělo, že jsme součástí života a ztělesněného kosmu. Jsem součástí slunce, stejně jako oko je součástí mě samotného. To, že jsem součástí země, vědí moje nohy naprosto dokonale. A moje krev je součástí moře. Moje duše ví, že jsem součástí lidstva – moje duše je totiž organickou součástí veliké lidské duše, stejně jako je můj duch součástí mého národa. Ve svém nejvlastnějším já jsem součástí své rodiny. Není ve mně nic, co by bylo samotné a svrchované, kromě mé mysli. A časem zjistíme, že mysl nemá žádnou existenci sama o sobě, že je jen třpytem slunce na hladině vod.

Můj individualismus je tedy skutečně pouhou iluzí. Jsem součástí velkého celku a nikdy z něj nemohu uniknout. *Mohu* však popřít svá pouta, přetrhat je a stát se pouhým fragmentem. Pak jsem ale pouhým nešťastníkem.

Je třeba, abychom zničili svá falešná neorganická pouta, zvláště ta, jež se týkají peněz, a znovu navázali živé organické pouto s kosmem, sluncem a zemí, s lidstvem, národem a rodinou. Začněte sluncem a všechno ostatní se pomalu, pomalu uskuteční samo.²

---

2 Abychom se v češtině co nejvíce přiblížili anglickému textu Zjevení svatého Jana, který autor interpretuje, zkombinovali jsme citace z českého ekumenického vydání bible (1985) a nové Kralické bible (1998). V některých případech jsme byli dokonce nuceni přizpůsobit český text tak, aby vyhovoval jisté specifčnosti anglického překladu biblických textů. *Pozn. překladatele.*

David Herbert Lawrence

Apokalypsa

Edice Světová próza v českých překladech

Překlad Petr Fantys

Ilustrace na obálce dřevořez *Čtyři apokalyptičtí jezdci* od Albrechta
Dürera z roku 1498; Everett-Art/Shutterstock.com

Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 7. 1. 2019

ISBN 978-80-7602-455-7 (epub)

ISBN 978-80-7602-456-4 (pdf)

ISBN 978-80-7602-457-1 (prc)